

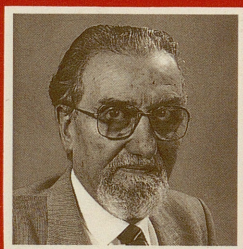
JOAN MASCARÓ i FORNÉS.

ELS MÚLTIPLES ESPAIS
DE LA SAVIESA

JOAN MAIMÓ

Joan Maimó i Vadell neix a Felanitx (Mallorca) l'any 1921. Llicenciat en Belles Arts, exerceix l'ensenyament al Col·legi Municipal de Felanitx, a l'Escola d'Arts i Oficis de Palma, a l'Institut Politècnic —d'on és director durant 9 anys— i als Cursos per a estrangers de la Universitat de Califòrnia.

Paral·lelament es dedica a la ceràmica, escultura, dibuix i a la tasca de conferenciant.

Col·labora en vers i en prosa en diferents publicacions. L'any 1949 amb J. Cerdà edita un llibre de bibliografia. El setmanari «Ciutat» d'Inca li publica una serie d'articles d'investigació sobre ceràmica mallorquina. «Un bell esguard» és un recent llibre de poemes. Té inèdit, un llibre de sonets dedicats als nostres artistes, a punt de sortir a llum.

Una afinitat espiritual l'uneix amb l'il·lustre professor Joan Mascaró, amb qui mantingué una llarga i profunda amistat.

**“Joan Mascaró i Fornés:
els múltiples espais de la saviesa”**

Joan Maimó

**“Joan Mascaró i Fornés:
els múltiples espais de la saviesa”**

Universitat de les Illes Balears

Palma, 1990

MAIMÓ, Joan

Joan Mascaró i Fornés: els múltiples espais de la saviesa / Joan Maimó - Palma:

Universitat de les Illes Balears, 1990. - 114 p.: il.; 25 cm. - (Biografies; 1)

Biografia p. 107-109. Índex

ISBN 84-7632-087-6

DL PM-542-1990

1. Mascaró i Fornés, Joan - Biografia

I. Universitat de les Illes Balears, ed.

II. Títol

III. Col.lecció

929 Mascaró i Fornés, Joan

“Joan Mascaró i Fornés: els múltiples espais de la saviesa”

Primera edició: maig de 1990

Col.lecció: “Biografies” núm. 1

Tiratge: 500 exemplars

© **del text:** l'autor

© **de la edició:** Universitat de les Illes Balears.

Edició: Servei de Publicacions i Intercanvi Científic de la Universitat de les Illes Balears. Cas Jai, Campus de la UIB. Ctra. de Valldemossa, km 7.5. - 07071 Palma.

Fotocomposició i muntatge: Pixel, S.A. - Palma

Impressió: Impremta Politècnica. Troncoso, 3. 07001 Palma

ISBN: 84-7632-087-6

DL: PM-542-1990

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest llibre ni de la seva coberta, ni el recull en un sistema informàtic, ni la transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, ja sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre o per altres mètodes, sense el permís dels titulars del copyright.

Retrat de Joan Mascaró, dibuix al pastel de J. Maimó donat a la Universitat de les Illes Balears.

NOTES PER A UN PRÒLEG

No era fàcil organitzar tants de materials (cartes particulars, retalls de premsa, records personals, observacions dictades per telèfon, conferències, pròlegs, etc.) i escriure una biografia de Joan Mascaró i Fornés (1897 - 1987) ordenada i metòdica alhora, que no deixàs de banda aquell punt d'entusiasme necessari al projecte de sistematitzar i ordenar els treballs i els dies d'una personalitat rica i complexa. Perquè el viatge que Joan Maimó ens presenta a través de la vida de l'il.lustre professor de Cambridge és com recórrer de bell nou els camins i les pàgines d'una història personal que es dilueix en l'epopeia que li va tocar viure. El temps i l'espai hi són protagonistes; un temps que es perllonga en múltiples espais, però que es tanca en un cercle rotund, perquè els cicles de la vida acaben, tanmateix, ajustant-se indefugiblement a la seva òrbita.

Entre els extrems d'aquesta peripècia vital: dos punts entre els quals ningú mai no hauria pensat que pogués establir-se un fil d'unió (l'Hort d'en Degollat de Santa Margalida, a l'illa de Mallorca, i Comberton, el poblet prop de Cambridge, on havia fixat la seva residència), el contingut d'una vida dedicada a l'estudi. Un llarg viatge, tanmateix, que mena de l'Hort d'en Degollat a les aules de Cambridge i passa per una llarga experiència pedagògica: a l'escola dels germans de La Salle, a l'Escola de Comerç de la Ciutat de Mallorca, al Trinity College de Cambridge, a la Universitat Autònoma de Barcelona, a l'Escola Normal de la Generalitat, a l'Institut Escola, al Parameshvara College de l'illa de Ceilan, centres d'estudi i de docència; però també una llarga llista d'amics: Jaume Busquets, Joan March, Dámaso Alonso, Gabriel Alomar, Joaquim Xirau, Jorge Guillén, Carles Riba, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Francesc de B. Moll... I les múltiples conferències, i les traduccions... No és fàcil aproximar-se a la vida de Joan Mascaró i Fornés i mantenir-se al marge de la seva raó de

viure, de la seva proposta: Mascaró és l'home que s'enamora de la saviesa. L'afany de coneixement el condueix a una aventura sense límits. Descobreix que el cel i la terra són la gran escola dels homes i es preocupa fonamentalment per la persona humana, que interpreta en relació amb l'harmonia de l'univers. Els seus profunds coneixements del sànscrit -la llengua sagrada de l'Orient- i de l'anglès li permeten de traduir a aquesta llengua els grans llibres de la tradició hindú: els Upanisad i el Bhagavad-Gita, el càntic de l'univers, la seva obra maestra.

Mascaró s'aproxima a aquelles grans obres amb rigorosa inquietud, però també amb l'ànim del poeta. Així és com construeix la seva traducció: amb l'extremada fidelitat de l'estudiós i la venturosa passió del poeta místic. I és evident que de la relació amb l'obra espiritual d'aquells pobles remots n'extreu algunes de les seves conviccions més fermes: el pacifisme, l'antimilitarisme, la valoració de la vida en totes les seves manifestacions, l'amor profund per la llengua i la cultura de la seva terra, en defensa de les quals va combatre decididament en múltiples conjuntures.

Joan Maimó ens fa arribar a través del seu text els registres d'una biografia exemplar, escrita des de l'admiració i el respecte, capaç de teixir la semblança física i moral d'un gran mallorquí, sovint desconegut pels propis mallorquins, delicadament, com qui tem de trencar allò que té entre mans.

GABRIEL JANER MANILA
Estiu de 1988

PARAULES PRÈVIES

M'agradaria que aquest llibre no fos més que un Joan Mascaró repetit en si mateix, que es pogués a la vegada conèixer i comprendre com si fos una obra seva, incomparable, com nascuda de la seva pròpia entranya, i reflectís a l'ensem la seva sensibilitat de poeta i la seva ànima curulla d'amor i amarada de misticisme i d'amables delicadeses.

Mascaró, la seva vida i la seva obra és el que es mereixen. Però això és gairebé irrealitzable. És un bell somni impossible de convertir en realitat.

Sé que l'obra biogràfica s'ha de mantenir lligada al protagonista i defugir, en la mesura que sigui possible, d'interpretacions personals per cenyir-se al màxim a la realitat, i som conscient que per aconseguir-ho hem de submergir-nos dins un passat, penetrar la successió d'esdeveniments entrelligats i acoblats de forma entranyable al curs d'una vida, pouar dins la foscuria dels fets quotidians que misteriosament i en silenci perduren dins les nebuloses del temps i posar-los en ordre a fi que el conjunt quedi com a una cosa viva i suggestiva i doni, a més de la semblança física i moral, la valoració de l'obra d'una persona.

Però aquesta persona és Joan Mascaró, el pensador i amador de coses grans, la saviesa del qual fou en gran part conseqüència de la contemplació. Descriure'l vívidament, de forma que els qui el conegueren el puguin reconèixer i, els qui no, puguin figurar-se'l tal com fou, no és comesa fàcil, ja que obliga a parlar de qualche cosa més que de les dades fonamentals de la seva vida i de la seva obra.

Per tal causa, a més de la pila de fonts informatives que, directament o indirectament, reflecteixen i condicionen la seva vida i la seva activitat, i de sa abundosa i interessant correspondència que he pogut espigolar, hi aboc un raig cabalós de records personals, d'observacions, d'idees, de

conceptes i de frases dites a l'atzar relacionades més o menys amb la seva vida i amb les seves inquietuds, fruit saborós de les nostres converses sostingudes al llarg del temps i que han resultat profitoses de debò.

La seva avidesa per conèixer la seva vida ve de temps llunyans. Això vol dir que els nostres diàlegs enriqueixen sempre el seu dossier d'informació que havia d'abastar la pretesa biografia. Les nostres dilatades converses fruitaven cada vegada un feix de notes.

He procurat confegir tota aquesta recerca empenant tan sols els buits per arrodonir-la i donar-li coherència i l'ordre indispensable, malajant per presentar-la sota una nova llum per acostar així el seu ésser i fer-lo accessible i transparent.

Per començar cal reconèixer que en el nostre temps, sobretot les noves generacions, poques són les persones de Mallorca que hagin conegut Joan Mascaró. La major part de la seva vida transcorregué fora de l'illa. Des dels seus estudis realitzats a Cambridge per allà els anys vint, per una circumstància o altra, es pot dir que la seva absència -mai per mai espiritual- fou quasi bé total. Si bé és veritat que abans de la Guerra Civil hi passava part de les seves vacances, després no hi tornà fins a l'estiu de 1946 i encara pel breu període de tres setmanes, en què, per cert, hi coincidí amb l'humanista felanitxer Joan Estelrich, fet que els amics d'ambdós aprofitaren per reunir-se en llarga conversada a casa del poeta Miquel Ferrà. Des de llavors poques i curtes foren les seves estades entre nosaltres.

A l'estiu de 1946 i aprofitant la presència de Joan Mascaró i de Joan Estelrich, els amics d'ambdós organitzarem una reunió literària a casa de Miquel Ferrà.

D'esquerra a dreta: M. Ferrà, M. Forteza, J. Sureda Blanes, J. Mascaró, M. Sanchis, J. Estelrich, M. Arbona, J. Quiñones, R. Ramis Togores, A. Pons Pastor, J. Pons Marquès.

És natural, doncs, que de fet sigui un desconegut per als mateixos mallorquins. Es feia necessari i urgent de recollir els testimonis en tot el seu abast per donar a conèixer la seva densitat intel·lectual, humana i social. Els mèrits de la seva obra ho exigien i reclamaven.

Per a tots aquells que no han tingut la sort de conèixer-lo personalment, direm que Mascaró feia cara de bona persona. Era bona persona. El seu front era ample, ple, un front d'home intel·lectual. La pell dels rostre era rosada, lluenta i ben afaitada; els llavis, prims, dibuixaven, de tant en tant, un somris de simpatia. Era un home correcte, benèvol i d'un acolliment i d'un tracte afables, deliciosos. Era de caràcter pacífic i poc amic d'exhibicions. Desproveït de tota gesticulació i d'una simplicitat total, ordenava les idees amb claretat i amb gràcia, emprant un to menor inalterable, pausat i lent, mentre els seus ulls blavosos, però intensos, passaven de la mirada viva a la mirada absent i allunyada dels pensadors. El seu català, malgrat la seva prolongada absència i tota la dedicació a les lletres angleses, al sànscrit i al pali, era pur, correcte i saborós i conservava la tebiesa de la llet materna.

Sense adonar-se'n i a mesura que anava parlant, sempre de forma col·loquial, posava en marxa sa memòria prodigiosa, imposant en tot el que deia un interès continuat i inesgotable, una força d'atracció que era talment una llum viva i permanent que suscitava l'atenció i la captació activa, una ànsia de saber. Hom experimentava una sensació de soplug i se sentia guanyat, a poc a poc, per la seva conversa.

En el transcurs de la seva llarga vida havia adquirit una cultura vastíssima pasturant a pleret pels camps religiosos de l'Índia, de la filosofia, de la Bíblia, de la literatura anglesa i dels místics espanyols. La seva tasca l'havia avesat a pensar i a conèixer la psicologia humana. En ell l'estil i l'home formaven una unitat indestructible, una fusió total, aclapadorament seriosa. La seva sensibilitat era la seva pròpia cultura convertida en vida. Era un poeta pur, simple, natural, amb una gran personalitat i sense cap mena de sofisme social ni intel·lectual que vivia sempre l'ambient dels seus ideals. La flama de la fe tenyia el seu tarannà d'una obertura sense límits. Mascaró duia l'ànima xopa d'un dolç humanisme equilibrat i serè, perquè pertanyia a l'envejable colla de deixebles de Maragall, els quals, per apropar-se al Paradís, comencen per estimar la pròpia terra, l'aigua que hi corre i tot el que s'hi cria.

NAIXENÇA I INFÀNCIA

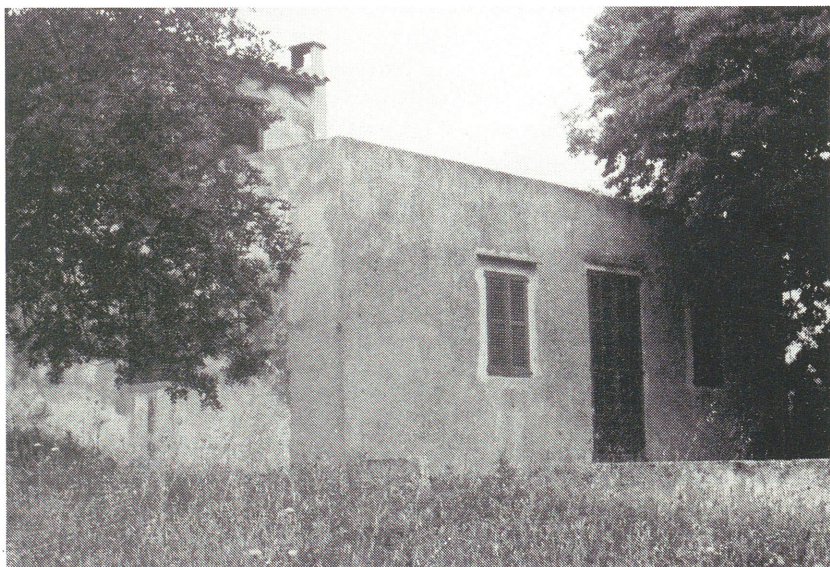
Fill de Martí Mascaró i Sansó, nat a Sant Llorenç, i de Joana Aina Fornés i Tauler, nada a Santa Margalida, el nostre personatge va néixer el dia 8 de desembre de 1897 a les onze del matí, en el mateix moment en què les campanes de l'església tocaven per a l'ofici major, a una casa de camp d'una petita finqueta, l'Hort d'en Degollat, de Santa Margalida, l'antiquíssima vila mallorquina que està a l'aguait asseguda sobre un turó i al repeu de la qual s'estén la fèrtil plana: horts encisadors arrecerats de pau i sementers. A l'estiu, amb l'or dels blats, el vermell encès de les rose-

lles, i a l'hivern, amb la tendror del sembradís, la florida dels ametllers.

Al llibre de baptisme de la Parròquia de Santa Margalida, vila d'aquest nom, província de les Balears, diòcesi de Mallorca, consta que el 10 de desembre de 1897, fou batejat pel coadjutor mossèn Miquel Riutort, i que els padrins foren els seus oncles Bartomeu Mascaró i Sansó i Antònia Fornés i Tauler.

Panoràmica de la vila de Santa Margalida. (foto M. Bordoy).

La casa natal a S'Hort d'En Degollat. (Foto J. Cantallops).

Abans de la seva naixença havia mort, a l'edat d'un any, una germaneta seva, la primera filla del matrimoni. Després les cadències ensopidores del bres i dels vou-veri-vous no pararien a ca seva: passaren d'un germanet a l'altre fins arribar al nombre de deu.

Porxada del darrera de sa casa natal.

Joan Mascaró era fill d'una família modesta però molt ben conceputada. Pagsa per tots els cantons. La soca familiar estava fortament arrelada a les entranyes de la terra.

Sa minyonia -els anys més bells i inesborrables de la vida- la passà al recer familiar assimilant costums i valors ancestrals que l'afaiçonaren espiritualment.

Com tots els infants pagesos de la rodalia, se sentí captivat escoltant les rondalles de gegants i de bruixes, de Joanets fills de rei i d'al.lotones garrides com un sol. Gaudint d'una imaginació oberta i d'una tendència a la meravella i al somni, sentí precoçment l'estimació a la llibertat i a la na-

tura, l'amor a les coses vives i veres i la dolcesa de la blavor dels seus ulls d'infant romanica encisada pel vol d'un ocell, per una nit estrellada, per les feines camperoles.

L'esguard d'uns conreus, d'unes vinyes, d'uns arbres; els sons llunyans d'uns picarols, les cançons de les eres i l'estridor de les cigales l'absreien fins a fer-li sentir l'esponjament dels pulmons. Ell mateix ens conta-va que durant les vacances dels mesos d'estiu, assegut a l'ombra d'un pi majestuós d'un turonet prop de ca seva, s'adelitava contemplant la bellesa de la planúria immensa que arriba fins a la mar llunyana. "Jo sols contemplava -em deia- ja que no pensava o reflexionava". Era una admiració, una adoració, un silenci de l'ànima la joia d'un infinit. Allò era poseia. Mascaró, que de jovenet era ja més esperit que cos, amb aquestes contemplacions gaudia de la pau i de l'alegria de viure.

Jo tenc per ben segur que d'al.lot mai no va sortir del solc. Era impossible, en arribar la tardor de les fruites, imaginar-lo botant bardisses, furtant cireres, nesples ni albercorcs.

Els seus primers amics foren els seus germanets: Martí, Tomeu, Pau i Guillem, però poca fou la durada, dissortadament s'estroncà a conseqüència de la crisi econòmica de l'illa, ja que, seguint el corrent migratori de principi del segle, l'any 1908 els seus pares, amb els quatre germans i la germaneta Antonina, acabada de néixer, anaren a Alger per provar fortuna.

Guillem Sanso i Blanquer, el seu oncle, el dia que complia vuitanta-vuit anys.

S'instal·laren a una casa de camp d'un poble que es diu Fondouk. Els margalidans que emigraven a Alger gairebé tots paraven en aquest poble, on es parlava un barreig de francès i margalidà. Els moros que ajudaven a les feines del camp entenien i parlaven la nostra llengua. Un d'ells, de tant de sentir parlar de Santa Margalida i sense haver estat mai a Mallorca, havia après el nom dels seus indrets i dels carrers de la vila i sabia el de les finques i de llurs propietaris amb tal riquesa de detalls que era conegut entre els amics pel Margalidà.

Abans de la partida dels seus pares i germans, Joan Mascaró havia passat a viure a Ciutat amb un oncle del seu pare, En Guillem Sansó i Blanquer, un home de bons costums, alt i escardalenc com un asceta.

Estimava el petit com un vertader pare i l'ajudà i aconsellà durant tota la seva llarga vida; morí als noranta-cinc anys. Vivia tot sol amb na Coloma, una serventa humil, plena de bondat, que el serví zelosament fins a la seva mort. Mascaró la considerà sempre com una germana.

Vivien a un pis del barri de pescadors de Sant Pere, a la mateixa porta de Santa Catalina, número 47, prop de Santa Creu, des d'on els seus ulls s'omplien del blau marí de la mar immensa i s'embadalien mirant les gaves quan dins la badia queien en picat sobre les ones.

Li agradava contemplar l'entrada o sortida d'algun bergantí o goleta amb tot aquell joc prodigiós de veles, cordes i banderes que suposava per a ell un bell esdeveniment. Així i tot, duia ben arrelada sa procedència camperola: "Des de la Porta jo podia anar a l'Hort d'en Moranta, on una quarterada o més d'hort, amb alguns arbres centenaris i unes vaques, li donaven un aire de grandesa de la terra i de la ciutat. Qui pogués explicar, en poesia, la grandesa d'aquells anys!".

PRIMERES LLETRES

Després dels anys de vida al camp, en plena naturalesa, d'aquesta escola franca que comunica l'amor a les coses vives i que amara el cor de poesia, i ja a Ciutat, començà els seus estudis primaris. Primer i a partir del gener de 1904 al col·legi de Sant Alfonso M. de Liguori el pròxim curs al col·legi del Diví Cor on tenia per mestre Pere Homar, de qui guardava un bon record. De 1906 a 1908, al col·legi de Sant Joan Baptista de la Salle, regit pels germans de les Escoles Cristianes, que la gent anomenava "freres de baverall".

Sembla que aquest col·legi tenia, aleshores, més prestigi que els altres, si bé les matèries que s'hi estudiaven eren poques: anàlisi gramatical, gens de redacció, aritmètica, molta cal·ligrafia -que curiosament Mascaró conservava en unes planes pulcríssimes- mapes, dibuix a llapis carbó copiat de làmines i francès, el col·legi era hispano-francès i, com és natural, no hi faltava l'estudi de la doctrina cristiana. Els darrers anys, més francès i unes nocions de comptabilitat.

Sortosament les vacances les passava a sa casa pairal de Santa Margalida, on aprenia llegint, com l'Infant Orat, a les fulles vives dels arbres i es-

coltant dels seus pares i de la gent del poble, el ric i incontaminat vocabulari camperol.

Recordant aquells temps de joia em deia: “A Santa Margalida les feines del camp es feien cantant. L'ànima sentia l'alegria de viure, cada arbre o persona era una alegria”. “Puc donar gràcies a Déu d'haver nat a la pagesia nostra en temps quan les gloses sortien de la vida del camp i poesia i naturalesa vivien juntes, plegades”.

Per contra mantenia un record més aviat confús dels mestres. Tal vegada foren una mica improvisats, però responsables. Inqüestionablement afaçonaren el seu esperit, endreçaren la seva intel·ligència i l'iniciaren als coneixements d'una manera efectiva. Les notes i els premis que obtingué així ho demostren: la majoria d'honor i els restants, pocs, d'excel·lència. Ell es planyia que mai no els ensenyassin ni ciències ni història i que l'ensenyança es fes sempre en castellà. Passats els anys sentia cor endins aquesta manca de la seva infantesa.

Retrat de la primera comunió, a l'edat de deu anys i mig.

Després, en el transcurs del temps, els problemes de l'ensenyança el preocuparien immensament i sovint ho exterioritzava: "La terra i el cel -deia- són la gran escola de l'home. Els mestres són Déu i la natura i el seu esperit. Naturalment que els estudis d'idiomes i literatura han de començar pels propis, com també la geografia, la història i la vida. Sempre s'ha d'anar d'allò conegut a allò desconegut. Educar és formar un ambient de bondat, veritat i bellesa per ajudar a la vida que tots els nins i els homes ja viuen. Jo crec que tot d'una que el nostre poble desperti sentirà l'alegria de trobar-se; i a la seva cultura natural hi anirà afegint elements d'altres cultures, sempre amb harmonia."

"Fa molta de pena veure que a Mallorca la "*enseñanza oficial*" ha procurat desterrar sempre tot contacte amb la vida que comença naturalment en les coses conegudes per anar a les desconegudes. Els infants han de començar a estimar els ocells, flors, plantes, arbres, mar, cel, terra, muntanyes, història, vida, llengua i tradicions de Mallorca abans d'anar a les altres illes, a Catalunya, València, Castella i resta d'Espanya, Europa i tot el món. És la intensitat d'amor que ens fa universals, i aquesta intensitat s'obté anant de les coses de prop a les d'enfora".

«Jo estimo totes les terres i em sent entre germans amb gent de totes les nacions, races, religions i opinions; i crec que el motiu és que estimo tant Mallorca. El meu amor a la meva terra em fa comprendre l'amor d'un castellà a Castella, d'un irlandès a Irlanda, d'un indi a l'Índia. El gran problema és de crear unitats fortes, assimilant les coses universals. Aleshores es pot resoldre el gran problema de la unitat i de la varietat».

Al col·legi de La Salle hi conegué el qui seria el seu íntim amic de tota la vida: Marian Jaquotot i Molina. Ambdós, juntament amb altres companys del col·legi, el 10 de maig de 1908 feren la primera comunió. Mossèn Antoni M. Alcover, el filòleg recopilador de les rondalles mallorquines, fou el celebrant.

L'ESCOLA DE COMERÇ

Després de l'ensenyança bàsica vingueren sis anys a l'Escola Superior de Comerç de 1908 a 1914. Aquesta escola estava a l'antic Consolat de la Mar, vora la majestuosa Llonja. Incomprensiblement durant els onze anys d'escoles cap mestre, professor o "*catedrático*", com deia ell mateix, no els parlà a classe o particularment que teníem un Costa i Llobera i un Joan Alcover i un idioma ben nostre, fet d'una cultura popular i literària. Una llengua, un idioma, que és allò que diferencia els homes des pobres animals que sols tenen sons o cants o renous per expressar-se. Ni tampoc, durant l'estada a l'altisonant Escola Superior de Comerç, cap d'ells no els digué que l'Escola era l'antic Consolat de Mar, possiblement un dels primers del món.

A pesar de tot fou un alumne exemplar. Es distingí per la delicadesa del seu tracte i per la seva serietat, qualitats que foren sempre característiques de la seva condició humana. D'una memòria prodigiosa, molt intel·ligent i d'una sorprenent viva natural aconseguí, amb matrícules

Mascaró a l'edat de setze anys.

d'honor, excel.lents i premis extraordinaris, el títol de pèrit mercantil a quinze anys i el de professor mercantil a disset. L'idioma que més treballà fou l'alemany, que arribà a dominar perfectament.

El seu historial a l'escola fou tan brillant que, acabat el peritatge, es veié obligat, el 16 de novembre de 1912, a fer una conferència als condeixebles. La titulà "El comercio como fenómeno económico y jurídico" i la dedicà al seu catedràtic de Legislació Mercantil, Manuel Viñes de Casas.

L'Escola li regalà un llibre, *Economía monetaria*, amb la següent dedicatòria:

"Al aventajado alumno de esta Escuela D. Juan Mascaró Fornés, como recuerdo de su conferencia sobre el tema: "El Comercio económico jurídicamente considerado" celebrada en la noche del

16 de noviembre de 1912 y para que le sirva de estímulo en su carrera.

El Director, Gregorio Crespo”

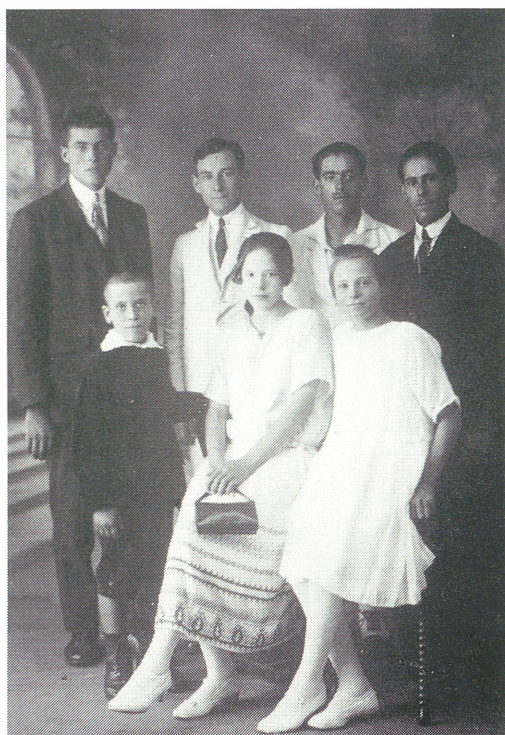
Mascaró es guanyà el respecte dels amics i companys i les relacions amb els seus professors foren, en tot moment, afectuoses i l'estima fou mútua.

Per aquestes saons ja es despertà en ell un especial interès pels idiomes. Assistia a unes classes particulars d'anglès i francès que li feia el professor Gabriel Estelrich: pagava quinze pessetes mensuals. Per altra banda el seu amiguíssim i condeixeble Marian Jaquotot, gran col·leccionista de monedes i segells, l'engrescà a estudiar l'esperanto i l'any 1914, per prendre part en el X Congrés Internacional, anaren a París. Dissortadament aquest congrés no tingué lloc: havia esclatat la guerra europea. L'any 1925 assistí al que es féu a Palma i, el 1928, al d'Anvers.

Als quinze anys obtingué el títol de Comptador Mercantil.

Mes les coordenades del temps i de l'espai i les circumstàncies no li eren favorables. Ell desitjava més, molt més que els estudis mercantils, i a Mallorca no hi havia universitat i les possibilitats de desplaçament no eren gaire fàcils per a les famílies modestes: per altra part, no trobà tampoc ni sacerdot, ni professor, ni amic, ni parent que l'orientàs ni que l'ajudàs a sentir coses grans.

Mascaró, amb els alumnes de l'Escola de Comerç realitzà un viatge a Alger. Un record d'aquesta anada és la present fotografia dels germans Mascaró.

En una de les seves cartes em deia: “Després dels estudis mercantils no vaig poder anar a la universitat, però sempre vaig tenir anhels d'estudis. El meu gran mestre fou Mallorca de sol i de sol, de silenci i de bellesa. Els meus pensaments i anhels foren la meua universitat”.

L'Escola de Comerç organitzà un viatge d'estudis al Nord d'Àfrica, concretament a la ciutat d'Alger. Això proporcionà una gran alegria al jove Mascaró, que tindria ocasió de veure i abraçar els seus pares i germans.

El viatge fou un veritable esdeveniment per a tots els companys, que sortien, la majoria d'ells, per primera vegada de l'illa, i d'una manera especialíssima per a ell, que a més de poder tenir la joia de la família, viuria, per la seva forma d'esser, una bella i nova experiència.

I, com pot suposar-se, mentre el vaixell llevava l'àncora per emprendre el viatge, tots ells saludaven els familiars i l'estol d'amics que havien acudit al moll fent un blanc aleteig de mocadors.

El vaixell, dins el qual batejava la il·lusió d'uns cors tendres, anà viurant i allunyant-se de Mallorca, i la bellesa de la serra, a poc a poc, entre la calitja i el bromeig, anà esfumant-se.

I l'endemà, al rompent d'alba, l'aplec d'estudiants havia acabat la son i la costa africana es presentava als seus ulls, il·luminada per les prime-

Mascaró, el primer dret de l'esquerra, junt amb els altres professors de l'Escola de Comerç.

res clarors del matí, i tot d'un cop Alger, que com espantada dels temporals s'enfila rost amunt.

En saltar a terra la primera i gran admiració de tots fou contemplar amunt i avall àrabs desenfeïnats i mig ajaguts a terra i dones àrabs amb la blanca vesta i la cara tapada amb un vel blanc.

Els pares i germans de Mascaró, no ca' 'ir-ho, l'esperaven. Alegria! Immensa alegria de l'encontre!

Passats els anys, com recordava encara Mascaró aquest viatge!

ENTRE ELS IDEALS I ELS SOMNIS ELS PRIMERS TREBALLS

Al seu exquisit temperament poètic, net de cavil·lacions malsanes, la bellesa de l'illa, que aleshores era pura, li produïa tal efecte que als quinze anys aprofitava totes les ocasions per fer llargues passejades. I els dissabtes o festes o diumenges de bon matí anava fins a Vall d'Urgent, després a Galilea a dinar i baixava la muntanya fins a Estellencs, i el seu cor hi reposava contemplant la meravellosa posta de sol dins la mar. Altres vegades agafava el tren de Sóller, que després de travessar el túnel de dos quilòmetres baixava a la vall silenciosa plena de taronges. Llavors pujava al grandios Teix per davallar a Valldemossa. Sempre l'acompanyava un llibre de poemes. Aquest contacte íntim amb la naturalesa li mantenia la frescor física i moral del seu caràcter peculiar.

Entre els condeixebles de l'Escola de Comerç hi havia Ramon Andrés Rosselló, un andritxol un poc major que els altres i que, per tant,

exercia una certa influència sobre ells. Anava esmaperdut per l'hipnotisme i per tot el que li semblava relacionat amb les ciències ocultes.

Persuadí Mascaró perquè llegís uns llibres. El primer fou un d'ocultisme que espiritualment li semblà totalment equivocat. En canvi trobà molta llum en la lectura d'una traducció feta del sànscrit, encara que inferior, del sublim càntic de l'univers, el *Bhagavad-Gita*, una de les joies de la literatura universal que resumeix els principals corrents filosòfics i religiosos de l'Índia antiga. En aquest llibre hi trobà la gran lluita espiritual de l'ànima humana i l'il·luminà i l'impressionà de tal manera que l'induí a estudiar els elements del sànscrit per conèixer-lo directament.

Mentrestant, per la seva preparació i els seus coneixements de l'anglès, tingué l'oportunitat d'entrar, amb unes condicions molt bones, d'empleat al Consolat Britànic, on ocupà durant quatre anys, de 1916 a 1919, el càrrec de secretari. A l'ensems entrà de professor ajudant d'anglès a l'Escola de Comerç pels cursos 1919-20 i 1920-21 en substitució de Joaquim Verdguer.

Pel gener de 1920 va llegir que hi hauria unes oposicions a Madrid per cobrir una plaça en propietat i començà a preparar-se, mes el següent febrer el vaixell L'Atlàntic Fleet arribà a Palma i per mediació del vice-cònsol senyor Webb, aconseguí, juntament amb el seu amic Ramon Andrés, un contacte per a proveir-lo de verdures fresques. Això li donà un munt de fatigosa feina. Durant quasi un mes, a més d'ajudar el senyor Webb a l'oficina, hagué de prerarar, amb el seu amic, la provisió del vaixell. Alguns dies, com deia ell mateix, eren les set de la tarda i no havien tingut temps de dinar.

Aquestes idees d'enxarxar-se en negocis de tal naturalesa aviat s'esfumaren i ambdós deixaren l'empresa de les verdures.

Dissortadament, els opositors per cobrir la plaça de professor d'anglès foren cridats el 15 de març. Ell s'havia fet la idea que l'examen seria, com generalment sol ser, mig any després de la convocatòria. Va haver de correr a Madrid sense una forta preparació. Eren deu candidats i, encara que en tot el que feia a la pronunciació i al coneixement general de la llengua Mascaró era sense dubtes el primer, guanyà un altre que tenia un coneixements més profunds de la història i de la literatura de la llengua.

Amb el negoci d'hortalisses va poder guanyar alguns diners que, afeigits als que havia anat estalviant del seu sou i d'unes classes particulars que feia li permeteren comprar molts de llibres i dedicar-se només a estudiar. Després de les frustrades oposicions es quedà uns mesos a Madrid per dedicar-se a l'estudi.

ANHELS D'ESTUDIS UNIVERSITARIS

Quan a final de juny de 1920 retornà a Palma, estava decidit a anar, així com fos i tan aviat com pogués, a Anglaterra per començar una seriosa i ferma preparació de cara a algun nou lloc de treball.

El pròxim setembre el passà a Alger amb els seus pares i germans a la finca agrícola que tenien a Arbatache-Fondouk. Feia cinc anys que no

els havia vist per causa de la guerra i del servei militar. No cal dir la alegria que tingueren tots plegats.

A la seva tornada a Palma el cridà el seu compatriota Joan March i Ordinas per demanar-li si estaria disposat a fer algunes lliçons d'anglès al seu fill Joan i acompanyar-lo a Anglaterra durant el proper estiu de 1921. L'ajudaria en els seus estudis i podria anar a Oxford a estudiar. Aquesta oferta el fascinà de bondeveres: "Un bon sou i poder estudiar a una Universitat anglesa lliure de despeses!".

Joan March li proposà aquesta empresa perquè tenia un elevat concepte d'ell, ja que l'any 1915, en plena guerra europea i quan Mascaró tenia tan sols divuit anys, li serví d'intèrpret en l'intent de la compra d'unes sis mil tones de combustible que portava el mercant alemany *Fangfurm*, procedent de Nova York i refugiat al Port de Palma a causa del conflicte bèlic. March havia quedat verament sorprès de la seva intel·ligència i del seu domini de l'alemany i de l'anglès.

"Vaig començar les lliçons amb el seu fill. És un jove realment brillant i molt intel·ligent. Només té quinze anys però pareix que en té dinou. Per desgràcia les seves bones qualitats estan desaprofitades per les circumstàncies que l'envolten, les menys favorables per a l'estudi. El seu pare pensa en el negoci i probablement som l'única persona realment interessada en els seus estudis". "La idea del seu pare era bona: volia que acabàs el batxillerat per estudiar després a Anglaterra seriosament dos o tres anys per fer estudis universitaris".

Aquest afer no fou possible: el 5 d'agost Mascaró, soldat de quota, hagué de reincorporar-se al seu regiment d'infanteria a causa de la guerra del Marroc. Els deures militars ompliren des d'aleshores tot el temps. El 4 d'octubre anà a Cartagena a un batalló de reserva per anar a Melilla. Tot feia pensar que serien prest al front i afortunadament el llicenciaren al cap d'uns mesos.

Mentrestant el fill de March anà a Barcelona per estudiar en una escola privada i Mascaró continuava estudiant pel seu compte i es preocupà de perfeccionar el català, que mai no havia tingut l'oportunitat d'estudiar. Tingué per mentor el seu bon amic Jaume Busquets, que cultivà la rara especialitat de la llengua àrab i que era un expert en la normativa del nostre idioma. Ambdós feren els estudis de l'Escola de Comerç plegats i com que eren de la mateixa quinta coincidiren també en el mateix regiment.

Aquest fragment d'una carta de Busquets, qui tingué la sort adversa, és prou eloqüent:

"Amic benvolgut: Avui he rebuda la teva carta. Per una part m'ha alegrat el pensar que ets un dels "lliures", i per altra m'ha entristit el considerar que jo no som un d'ells. No obstant, dia arribarà, si Déu ho vol, que podrè alenar l'aire de llibertat de què em parles. Ara només cal paciència...

L'ortografia de ta carta està bastant bé. A continuació pos les faltes que hi ha, segons el teu desig:

creuras - creuràs, cuand - quand, a nel port - al port (o: an el port), ha i havia - hi havia (castellà: había), malait - malaït, intèrpret - intèrpret, carrécs - càrrecs, varem - vàrem, memories - memòries.

Com veus, les faltes són de poca importància.

...i rep un abraç del teu bon amic

Jaume Busquets

Cartagena, 27 de febrer de 1922”

L'estudi del català i la bellesa de l'illa, que inspirà els nostres poetes, portaren el jove Mascaró cap a la poesia i cap als alts pensaments. Aquella lectura del *Bhagavad-Gita* produí un canvi radical en la seva vida. Li obrí, de pinte en ample, les portes d'un nou camí. Els estudis mercantils, encara que foren tan brillants, no eren per a ell. La comptabilitat, el dèbit i l'haver, amb la seva prosa i la fredor dels numeros, no podien interessar el poeta del somni i de la tendresa, de l'amor i la poesia que, amb un idealisme contemplatiu, sabia extreure de les coses més migrades. La influència que sentí amb la lectura del llibre fou tan forta que decidí posar les seus dots excepcionals i les seves inquietuds al servei de la Suprema Poesia.

LA GRAN OPORTUNITAT

Impensadament se li presentà l'oportunitat per dur a terme la seva dèria. El financer Joan March li féu de bell nou la proposta d'acompanyar el seu fill a l'estranger. Acceptà tot d'una i el dia 7 de gener de 1924, el dilluns dels Reis, Joan March, fill i Mascaró, acompanyats de l'advocat Lluís Alemany, partiren des de Madrid cap a Anvers, Bèlgica, fent escala a París.

L'estada a Anvers no fou gens adient per als estudis que desitjava. Feia unes hores d'anglès diàries al seu amic i l'acompanyava a l'Institut Superior de Comerç, un dels millors de Bèlgica, perquè perfeccionàs el francès, l'idioma oficial i que era el que s'emprava per als estudis.

Aquest any viatjaren molt per tota Europa: Holanda, Anglaterra, França, Alemany, Espanya... No era això el que volia ell, desitjava quedar a Anglaterra per estudiar i suggerí d'anar-hi. Allà hi tenia molt bones relacions gràcies als quatre anys passats al consolat.

La seva proposta fou acceptada i l'any vinent anaren a Cambridge. Mascaró veié el cel obert: podria estudiar el sànscrit i a corre-cuita començà a planificar l'organització dels seus estudis. L'objectiu era fer l'ingrés a la Universitat.

Formularen, després d'una bona preparació, la matrícula al Trinity College, el de més prestigi de Cambridge. La data del registre és del 22 d'abril de 1926.

Mascaró elegí per a l'examen l'alemany, el francès i el castellà com a llengües modernes, i naturalment l'anglès com a llengua oficial.

No anà com desitjaven, vent en popa. Vegeu si més no el que deia en una carta dirigida al seu oncle protector el 2 de maig de 1926: «No he aprovat al col.legi de Trinity. Hi havia tan sols unes vint places per a un centenar de candidats. Crec que ho vaig fer bastant bé, però en aquest col.legi prefereixen els més joves i endemés de família molt distingida. Joan tampoc aconseguí ésser admés. A l'examen vaig fer traduccions de grec, fran-

Joan March i Servera que compartí, durant la seva estància a Cambridge, els treballs i els dies amb Mascaró.

cés, alemany i espanyol a l'anglès i no crec que els altres ho fessin millor, però en aquest examen fan el que volen. El dia següent vaig anar a veure un senyor per mirar d'assistir a les seves conferències d'anglès i em digué que havia llegit el meu treball d'anglès per a l'examen d'ingrés a la Universitat i que vaig tenir bona nota. Em demanà si volia ingressar al Col·legi de Downing per recomenar-me. Així ho ha fet. El Director ha estat molt amable. Estic admès". A la mateixa carta afegia: "He treballat molt per veure si admetrien a Joan a un altre col·legi, Saint John's College, i ho hem aconseguit amb l'ajut del professor de sànscrit".

Mascaró no dormia a la palla. Aprofitava el temps de bondeveres i al setembre pròxim feu una escapada a Tarragona per examinar-se lliure del batxillerat: “Vaig arribar a Tarragona el dissabte i ahir, dilluns, m’examínaren de set assignatures. N’he aprovades sis i tenc un “*sobresaliente*” i un notable. Considerant que em vaig preparar només en dues setmanes no em puc queixar. Esper acabar el batxillerat el proper juny o setembre».

Mascaró aconseguia el que es proposava: “M’he examinat de les dues assignatures, m’han donat “*sobresalientes*”.

ELS COL.LEGIS UNIVERSITARIS

La Universitat de Cambridge era i és considerada com una de les millors del món. L’aristocràcia i la senzillesa, el confort i l’austeritat, la tradició i la tolerància es fusionen bellament dintre de la vida escolar de Cambridge.

L’entitat general universitària és prou diferent de la nostra. La universitat es multiplica amb els distints col.legis que la conformen: cada un d’aquests és una unitat total i vivent. Entre uns amplis recintes, amb patis ben arreglats i encatifats de gespa, tots els col.legis tenen residències i lògies i, fonamentalment, una capella, una biblioteca i un gran refectori, perquè els professors i alumnes hi puguin fer la vida en comú. Naturalment a cap col.legi no hi falten les classes o conferències a l’estil de la resta d’universitats.

A mitjan segle XIV ja hi havia sis col.legis, que començaren a fundar, a final del segle XIII, uns estudiants que van emigrar d’Oxford, i més endavant se’n crearen d’altres, fins arribar a una vintena; tots sempre de fundacions particulars. Mascaró em contava que cada col.legi té les seves tradicions, els seus béns i finques i una organització independent.

El Downing College, el col.legi on residí Mascaró durant els seus estudis universitaris.

La universitat és la que serveix de lligam, d'unió, entre els diferents col·legis, en definitiva és una federació de col·legis presidits per un mític personatge, el canceller, que quan intervé utilitza un vestuari típic i fastuós, però les atribucions del qual, de fet, són més honorífiques que executives.

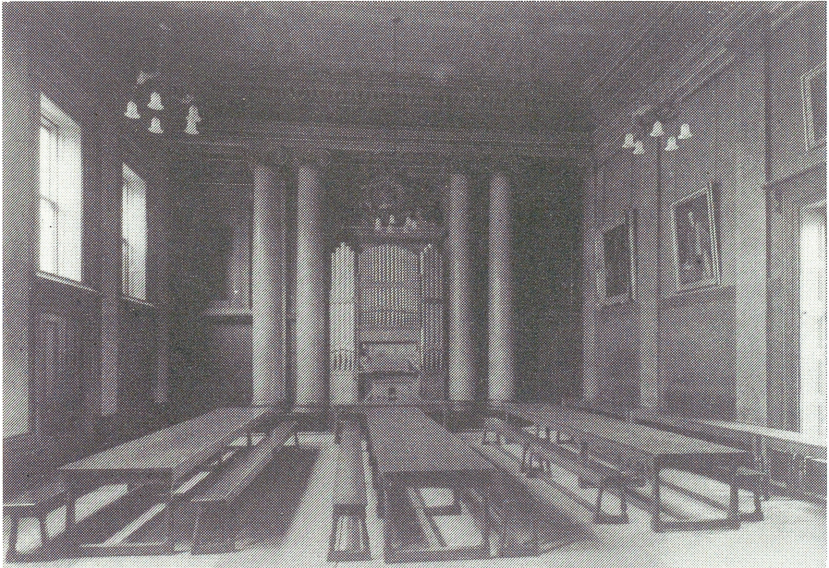
Els alumnes de la universitat viuen a un col·legi uns nou cursets per poder obtenir el certificat equivalent a la nostra llicenciatura, mitjançant una sèrie d'exàmens escrits. Després de dos anys més poden obtenir el títol de *Master of Arts, M.A.*, i dedicar-se, si ho desitgen, a estudis d'investigació.

La vida universitària a Cambridge en els temps de Mascaró era intensa i extremadament seriosa. Era un món ple de vida però un món tranquil, ordenat, d'un ritme calmós, una mica monacal. El seu ambient era reposat i pensarós.

Tan important o més que el que s'aprèn en els llibres era la vida que duia l'estudiant a les residències. Allà hi aconseguia respectabilitat i academicisme.

El col·legi on residia Mascaró era dels més moderns. Es fundà amb la deïxa testamentària de Sir George Dawning Baronet que morí el 1749, mes a causa d'un llarg plet no fou possible obtenir la carta de constitució fins el 1800. La voluntat del fundador preveia l'acabament dels edificis originals, d'un bell estil grec, que foren dissenyats per William Wilkins. Durant l'estada de Mascaró, estava en curs de construcció un edifici nou seguint els plans de Sir Herbert Baber.

En aquest col·legi els estudiants tenien molta llibertat en llurs estudis, únicament limitada per unes reduïdes restriccions materials. Cada alumne tenia un director d'estudis o tutor, que malgrat no haver arribat a

El vestíbul del Downing College.

la plenitud del seu magisteri posseïa ja la maduresa intel·lectual necessària. Una, dues, tres voltes per setmana l'alumne discutia amb ell el tema o temes que prèviament havia preparat a la biblioteca. La intervenció del professor no era, doncs, una lliçó, era un diàleg on s'enfrentaven dos punts de vista, el del conseller i el de l'alumne, que a la vegada se sentia orientat i ensenyat. L'abundància d'alumnes i l'alt preu del sistema han fet canviar els procediments. No cal dir que l'alumne feia una veritable vida de societat dintre del col·legi.

Oxford i Cambridge, les dues universitats cabdals de l'Imperi Britànic, més que una rivalitat intel·lectual han mantingut, al llarg dels anys, una rivalitat esportiva. Cada any té lloc a Londres, a les aigües el Tàmesi, una famosa regata entre llurs equips. Dos bots de vuit remadors de rem llarg i un timoner cada un.

Era el mes de març de 1925 quan, per primera vegada, Mascaró presencià aquesta competició: "Era de veure. Nosaltres anàvem en un vapor seguint els dos bots. Remen una llargària com de Palma a Porto Pi, i a cada costat del riu milers i milers de perones veuen passar els bots. Se calcula més de cent mil persones que van a veure'ls.

Tot el món compra cintes de color blau obscur que és el d'Oxford o blau clar que és el de Cambridge. Uns aparells de telegrafia sense fils i telefonia ho comuniquen a tota Anglaterra i una hora després ja hem comprat periòdics que duïen les notícies de la regata.

Ha guanyat Cambridge de molt i nosaltres, com és natural, hem estat molt contents. Tothom té un gran interès per la seva Universitat".

"Anglaterra s'interessava per aquesta lluita nacional. I bé podia fer-ho: aquesta lluita era símbol d'una lluita superior, d'un intercanvi i d'una fusió que són causa de la seva grandesa, però també de la d'Anglaterra".

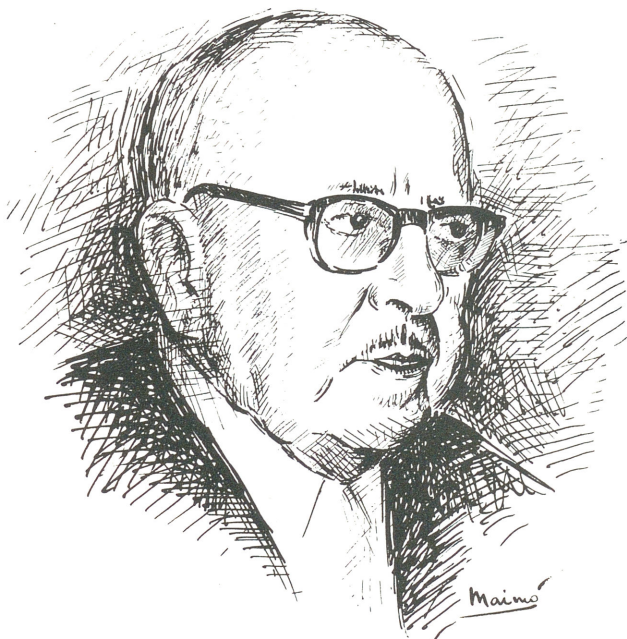
Mascaró, al mig del grup, en una de les seves interpretacions teatrals.

Mascaró, al capdavant de la seva vida, ho recordava amb nostàlgia. Ell fou sempre un model d'alumne aplicadíssim i conscient i malgrat la necessitat de distreure els seus estudis, que mai no decaigueren, amb classes particulars, xerrades i recitals, posà els seus dots interpretatius al servei de la universitat en diferents representacions shakesperianes. La darrera fou la del febrer de 1930; la segona part de *king Henry IV*. En una carta feia el següent comentari:

“La setmana que ve represent un petit paper a una funció teatral que dóna una societat universitària. Miraré d'aconseguir absoluta perfecció en la pronunciació de l'anglès, doncs encara poden reconèixer que no som anglès a pesar que el parl amb la mateixa facilitat que el mallorquí”.

DÁMASO ALONSO I MARAGALL

A Mascaró, que era un poeta innat i que tenia un amor immens per Mallorca i per la seva parla, ningú, durant els seus estudis primaris i de l'Escola de Comerç, mai no li parlà dels grans valors de la literatura catalana. Ell coneixia pel seu compte Joan Alcover i recordava la mort sobtada de Miquel Costa i Llobera, els poemes del qual havia assaborit de debò. Jo li he sentit, ja de vell, recitar de memòria i de forma admirable “El Pi de Formentor”. Coneixia també els nostres poemes romàntics però mai ningú no li parlà de Joan Maragall.

Dámaso Alonso, el filòleg i poeta autor de “Hijos de la ira”, amic íntim de Mascaró.

Fou a terres llunyanes, a Cambridge, i per afegitó per un castellà, que el va conèixer.

A Cambridge féu coneixença amb Dámaso Alonso, que hi feia conferències: “Dámaso Alonso, el president de la Real Acadèmia, formà part, com sabeu, de la generació de García Lorca, Guillén, Alberti, Gerardo Diego, Vicente Aleixandre..., si bé en qualitat d'erudit i de crític, ja que la seva producció poètica fou reduïda i marginal al costat de la dels seus companys. La seva obra cabdal, *Hijos de la ira*, no la publicà, si no vaig errat, fins a l'any 1944: són uns versos lliures, llargs i desordenats però que són un torrent de fúria i desesperança”.

Aquesta colla de mestres indiscutibles, als quals unia l'amor immens a la poesia, l'any 1927 es reuní amb més freqüència en llargues xerrades, arrodonint així la seva amistat. Aquest any commemoraren la mort de Luis de Góngora i fou precisament Dámaso que, per aquest motiu, tingué l'acudit de donar al grup el nom conegudíssim de “Generació del 27”.

Fixeu-vos en el concepte que Dámaso tenia de la poesia i del poeta, amb el qual jo estic perfectament d'acord:

“La poesia és un fervor i una claredat. Un fervor, un desig íntim i fort d'unió amb la gran entranya del món i la seva primera causa. I una claretat per la qual el mateix món és comprès d'una manera intensa i no gens usual. El poeta és l'ésser humà dotat en grau superlatiu d'aquest fervor i d'aquesta claredat i d'una venturosa capacitat d'expressió”.

I Mascaró afegia pel seu compte: “El poeta sap bé que, si la poesia ens aparta de la baixa realitat de la vida quotidiana, és solament per conduir-nos, àdhuc en eixa vida cotidiana, a la visió d'una realitat superior, on les limitacions donen pas al goig de l'alliberament”.

Ambdós visqueren a la mateixa pensió i prest els uní una forta amistat humana i intel·lectual. El poeta castellà, que durant la seva estada a Anglaterra escriví uns petits poemes agrupats sota el títol *El viento y el verso*, amb una gradesa d'ànima i un estusiasme inusitats despertà dins Mascaró una viva admiració pel gran poeta Maragall.

“Jo estic molt agraït a Dámaso Alonso, perquè la grandesa d'Orient la tenim dins aquest poeta nostre, Joan Maragall és el poeta més gran, més autèntic del segle passat, no ja de la història literària de Catalunya, sinó de tot Espanya, excepció-feta de Bécquer”.

“Maragall és l'home providencial que, amb els més alts sentiments de bellesa i d'espiritualitat, obre les portes a uns nous corrents, introduint dins la lírica catalana l'expressió de la paraula viva, on la fe posa a les seves idees un accent optimista que el porta a una mena de misticisme de l'esperança i troba Déu en totes les coses: “Tot el que veig se vos assembla en mí...”.

Llegiu el poema “Les muntanyes” i fixeu-vos que el poeta, “a l'hora que el sol se pon”, sent la transcendent grandesa de l'univers:

“Tot semblava un món en flor
i l'ànima n'era jo”

El poeta sent l'ànima de la prada, del bosc, del saule, del torrent, de

la natura, i tot seguit vénen els versos sublims plens de misteri:

“Jo era l'ànima blava de l'estany
que aguaita el viatger amb ull estrany.
Jo l'ànima del vent que tot ho mou...!”

“Amb quin entusiasme i amb quin sentiment de l'ànima recitava Dámaso Alonso aquests versos! Jo sentia dins meu tot un món de poesia”.

I amb quin amor i entusiasme els recitava Mascaró!

Mascaró, com el seu amic, sabia de memòria molts de versos de Maragall. Ambdós eren uns grans admiradors de la seva obra i de la seva personalitat íntegra i equilibrada.

COMENÇA EL SEU PRESTIGI

Mascaró, alumne encara, assoleix un merescut prestigi. El 7 de novembre de 1927 féu una conferència en castellà a un col·legi de Cambridge: “Mallorca, su cultura y literatura catalana”.

Com es pot suposar parla de Ramon Llull, del *Llibre dels fets* del rei En Jaume, de Costa i Llobera i de Joan Alcover.

La seva facilitat idiomàtica -aleshores ja escrivia i parlava amb fluïdesa els quatre idiomes científics: anglès, francès, alemany i italià-, els seus coneixements i el saber trobar aquell bri de veritat que palpita en tot pensament veritable feren que fos invitat sovint per fer xerrades a altres col·legis.

El seu professor de sànscrit E.J. Rapson. M.A.

La seva activitat era aclaparadora. A part dels estudis universitaris, atenia amb la seva ajuda el seu amic i feia encara unes classes particulars d'espanyol i d'alemany per no ser una càrrega per al seu oncle, que més tost procurava, de tant en tant, enviar-li qualche lliura per al cafè o per al diari.

A mesura que passava el temps el seu entusiasme pel sànscrit s'intensificava. Per abastar les escriptures orientals del temps passats i conèixer directament la immensa saviesa filosòfica que ha germinat, crescut i madurat a les terres del Ganges, aprofundí tantíssim en el seu estudi que l'11 de juny de 1928, abans d'obtenir la llicenciatura, la Universitat li concedí, amb tots els honors, el premi extraordinari de sànscrit: "*The Bendall Sanskrit Exhibition for 1928 is awarded to Juan Mascaró, of Downing College*".

Mascaró era un vertader apassionat d'aquesta llengua considerada sagrada. Amb caràcter ritual l'usen encara els bramans o sacerdots hindús. Em contava que: "En uns conscients estudis comparatius de llengües es descobrí que el sànscrit, el persa, el grec, el llatí i també les llengües cèltiques, germàniques i eslaves provenien d'una llengua primitiva no escrita

12.5.27

MAHĀBHĀRATA III

निदाघात्तकरः कालः सर्वस्मृतसुखावहः ।
 तत्रैव वसतां तेषां प्राष्टद् समभिपद्यत ॥
 क्वाद्यन्ती महाधीषाः सं दिशश्च वलाहकाः ।
 प्रववर्षुर्दिवारात्रमसिताः सततं तदा ॥
 तपायनिकीताश्च शतशी ऽद्य महत्सशः ।
 अपितार्कप्रभाजालः सविद्युर्दिमलप्रभाः ॥
 विरूढश्या धरणी मत्तदंशसरीसृपा ।
 बभूव पथसा सिक्ता शान्ता सर्वमनीरमा ॥
 न स्म प्रज्ञायते किं चिद्दम्भसा समवसृते ।
 समं वा विषम वापि नद्या वा स्थावराणि वा ॥
 क्षुब्धतीया महाविगाः श्वसमाना इवाङ्गुगाः ।
 सिन्धवः शोभयां चक्रुः काननानि तयाप्यथे ॥
 नदतां काननान्तेषु श्रूयन्ते विविधाः स्वनाः ।
 वृष्टिमिच्छायमानानां वराहमृगपक्षिणाम् ॥
 स्तीककाः शिखिनश्चैव पुंस्कीकिलगणैः सह ।
 मन्ताः परिपतन्ति स्म दर्दुराश्चैव हृपिताः ॥

Una plana autògrafa en sànscrit de Mascaró.

anomenada ària. D'Irlanda a l'Índia i per tot Europa i Amèrica es parlen llengües àries. En el segle IV abans de Crist, Panini, un famós gramàtic, produí una excel·lent gramàtica sànscrita que, amb paraules seves, és la més curta i més perfecta del món”.

Mascaró no havia fet encara els vint-i-tres anys quan provà de fer qualque cosa de sànscrit pel seu compte. Al principi va tenir alguns assessoraments per part d'una professora de París. A partir del gener de 1925 començà seriosament unes classes, que duraren quasibé quatre anys, amb el professor Rapson, que excel·lia per un gran prestigi.

El 18 de desembre de 1928 el seu amic se n'anà definitivament de Cambridge: abandonà els estudis universitaris. Mascaró, per una part, es veié lliure d'unes obligacions; per l'altra, tingué el problema de la supervivència.

Joan March, el pare del seu amic, cercava homes intel·ligents per al nou banc que posava en funcionament i volgué engrescar Mascaró perquè deixés també els estudis per donar-li un alt càrrec de confiança. No el pogué convèncer de cap manera.

“- Penses estudiar tota la vida?

- El mateix gust que vostè pugui tenir per reunir diners, és el que jo tinc d'estudiar. Desitjo acabar la llicenciatura”.

I Mascaró continuà amb els seus afanys. És clar que sempre amb l'ajuda econòmica i moral del seu oncle i de les seves classes particulars i de qualque traducció que anava fent.

Mai no va viure al marge de la crua realitat que l'envoltava, de tot el que passava, molt al contrari, la seva vida fou, malgrat tot, un autèntic dilema; procurà compaginar al millor possible l'estudi i la contemplació amb el sofriment, la quietud amb la lluita. En ell eixes forces oposades esdevingueren complementàries, les uní magníficament amb un elevat sentit de la responsabilitat i del deure.

OBTÉ EL TÍTOL DE B.A.. XIRAU, MADARIAGA I LA BBC

Conegué i ajudà, mitjançant informes i amb el seu anglès, el catedràtic de Filosofia i Pedagogia de la Universitat de Barcelona Joaquim Xirau i Palau. Havia anat a Anglaterra per fer conferències a Londres, Oxford i Cambridge. Es feren molt amics. Xirau s'adonà de la vàlia extraordinària de Mascaró com a conferenciant i l'admirava com a pensador que amb una dolça serenitat i assossec sabia analitzar i convèncer evidenciant la raó íntima de les seves afirmacions amb sinceritat explícita, amb lògica fèrria i clara fonamentada sempre directament en els fets experimentats i en les veritats inconcusses.

El 18 de juny de 1929, amb notes admirables, li atorgaren el títol de B.A. *Bachelor of Arts*, la llicenciatura en literatura anglesa i en llengües orientals: sànscrit i pali.

Mascaró amb l'uniforme de gala del Downing College.

La nota obtinguda era l'equivalent al nostre notable: "Tenint en compte que he fet en un any el treball que els anglesos fan en dos i, que després de tot, no som anglès, és un èxit. El meu director d'estudis m'ha escrit una carta amb les més entusiastes felicitacions".

Mes tot seguit se li presentà un greu problema. No podia reunir les trenta lliures necessàries per pagar els drets acadèmics. Ell devia encara part d'uns diners que el seu oncle li havia deixat pels seus estudis i que a poc a poc li anava retornant. Fou Coloma, la serventa fidel, i com una germana per a ell, que dels seus estalvis li envià cinquanta lliures. Quina emoció per a Mascaró!

La cerimònia fou impressionant, a més del marc sumptuós i de l'acte solemne, els nous llicenciats anaven, com és preceptiu a les universitats angleses, vestits de gala "El de la Universitat de Cambridge és força elegant: frac, corbata blanca i capa negra amb bandes blanques".

Obtingut el títol féu aquest comentari al seu oncle: "El meu ideal en la vida és bo i noble. No anhel riqueses materials, ni pompa ni vanitats:

però sí del més íntim del meu esperit anhel augmentar els meus coneixements perquè, ajudats pels meus propis pensaments i emocions, pugui publicar alguns llibres que siguin útils i contribuir amb el meu granet de sorra al benestar de la humanitat. El camí del saber és bellíssim i útil a la felicitat, però llarg, és infinitament llarg. En realitat els coneixements que ara tinc als trenta-un anys els hauria d'haver tingut als vint-i-quatre. Duc set anys de retard”.

Acabà la llicenciatura amb tal maduresa i prestigi com a conferenciant que tot seguit la BBC de Londres el convidà a fer unes converses recomanat per Salvador de Madariaga. Joaquim Xirau li havia parlat dels seus dots excepcionals. Mascaró, tot seguit, li escriví donant-li les gràcies.

“Downing College
Cambridge

20 de febrero de 1930

Sr. D. Salvador de Madariaga
Oxford

Muy Sr. mío y de mi mayor consideración: Aunque no haya tenido el gusto de haber sido presentado a Vd. personalmente, me permito escribirle, sabiendo que el Sr. Xirau tuvo la suma bondad de hablarle de mí muy favorablemente.

Ante todo, tengo que expresarle mis íntimas y sinceras gracias por su delicadísima atención al proponerme a la BBC como conferenciante de español. He tenido ya carta del Talks Department y dentro de dos semanas iré a Londres para hablar con ellos del objeto de las conferencias, que me dicen empezarán a principios de mayo y para probar mi voz en el micrófono. Confío ser nombrado y haré todo el esfuerzo de que sea capaz para que las lecciones o conferencias sean un éxito. De nuevo le repito mis sinceras gracias y me ofrezco a Vd. en todo lo que pueda serle útil.

Temo que la bondad del Sr. Xirau haya magnificado mis modestas condiciones y conocimientos. Una buena voluntad vivificada de momentos de gran entusiasmo es lo más que puedo ofrecer.

“Al fin del primer año de residencia en esta Universidad me examiné del “Types” de lenguas modernas (francés y español) y al fin del segundo del de lenguas orientales (sánscrito y pali). Con estos dos tenía lo suficiente para un “Honours Degree”, pero como tenía que residir otro año hice en un año, en vez de dos que suelen emplear aquí, el “Tripos” de inglés en que obtuve un “Second”. Me dieron en 1928 el premio “Bendall Sanskrit Exhibition” de L. 52. Las dos cuerdas de mi arco académico son pues el Sánscrito y la Literatura Inglesa. Claro que también puedo preparar unas conferencias de literatura castellana y compararlas con la inglesa.

Espero tener ocasión de ir a Oxford el curso próximo para tener el gusto de saludarle, y repitiéndole mi agradecimiento me ofrezco de Vd. affmo. y s.s.q.e.s.m.

Juan Mascaró”

El tema elegit per a les conferències fou el comercial:

1. Comentarios generales sobre el español comercial.
2. Cartas comerciales en conexión al comercio de exportación, desde Inglaterra a España u otros países de habla castellana.
3. Continuación del tema anterior.
4. Cartas comerciales en conexión con el comercio de importación desde España o desde los países de habla castellana.
5. Continuación del tema anterior.
6. Términos usados en la banca y el transporte marítimo. Respuestas a las preguntas que se formulen.

Havia de conjugar l'espanyol, l'anglès i el comerç. Així pogué posar de manifest els coneixements aconseguits a l'Escola de Comerç de Palma.

CONFERENCIANT A LA UNIVERSITAT D'OXFORD. JORGE GUILLÉN

Per l'èxit obtingut, el Departament d'Espanyol de la Universitat d'Oxford, que dirigia Salvador de Madariaga, l'invità perquè hi fes un cursset de literatura espanyola.

Madariaga, que anava molt atrafegat, es valgué de Jorge Guillén, amic íntim de Mascaró i que també hi havia de fer un cursset sobre "La línea española del siglo XVII"; per obtenir la confirmació.

Vet aquí la carta que li escriví:

"Oxford

29 de marzo de 1930

Sr. Don Juan Mascaró

Cambridge

Mi querido amigo: Con profunda satisfacción le escribo esta carta. Don Salvador de Madariaga, cuyo valor intelectual y humano me parece cada día más excepcional, me encarga que le escriba a Ud. para hacerle la siguiente proposición: si quiere usted desarrollar un cursillo sobre un tema de literatura española durante el próximo "term" de otoño en el año académico 1930-31. El cursillo comprendería *ocho* conferencias, una cada semana, y se anunciaría en los programas impresos de la Universidad, entre las conferencias de los demás profesores. Las conferencias se referirían a algún asunto más o menos amplio pero *concreto* de literatura española (un autor o una escuela corriente, o un grupo) es decir, cualquier tema, menos los demasiados panorámicos o elementales. (Y en este punto el Sr. Madariaga me encarga que sea yo quien me "cartee" -así ha dicho- con usted, para fijar el tema o temas, si usted acepta la proposición). Yo utilizando mi corta experiencia de estos dos "terms", le advertiría sólo que los estudiantes de aquí se cansan de seguir a un solo autor a través de las ocho conferencias (eso, al menos, me ha ocurrido a mí). Y que es preferible un conjunto, un grupo, una dirección, un movimiento...

En cuanto a la época, todas son buenas: de 1140 a 1925 -fechas oficiales de las letras españolas en esta Universidad -hay donde escoger!

Remuneración: veinte libras por conferencia. El Sr Madariaga se ha interesado mucho por Ud. desde el primer momento. Y yo lo celebro de veras. La proposición es admirable. Es, en términos populares españoles, una lotería, en la que "toca" siempre.

En espera de sus noticias queda su fiel amigo.

Jorge Guillén".

Mascaró dissertà sobre els místics espanyols. D'aquest tema, que el corprenia, me'n parlava:

"La mística no és, com pot suposar-se, quietud: és aguait. No és desesperació: és inquietud d'assumpció. El místic no s'abandona a si mateix: s'abandona a Déu perquè Déu l'assumeixi.

Santa Teresa de Jesús i Sant Joan de la Creu són els vertaders normalitzadors de la mística doctrinal, que es defineix com una branca a part de les disciplines teològiques. La seva mística, la seva doctrina, és senzilla, precisa, clara, completa, pròpia d'unes intel.ligències despertes i que visqueren en la més viva llum de la realitat mística. Els admirables conceptes de la santa d'Àvila, il.luminat amb immortal resplendor els més pregons arcans de la teologia espiritual, subjuguen totes les més altes intel.ligències.

No hi ha sentiment de l'ànima que no sia, per a Sant Joan de la Creu, que posseïa una exquisida cultura literària i una elevada ciència filosòfica i teològica, madurada per una contínua meditació, sotmès a rigorosa anàlisi, en la qual es defineix amb admirable seguretat el que en tot hi ha de matèria o d'esperit, de naturalesa o de Déu".

No és estrany que amb aquestes conferències aconseguís un èxit clamorós que li valgué contreure una cordial amistat amb Madariaga i estar a punt de quedar-se a Oxford per formar part del seu departament. No s'hi decidí perquè havia tingut unes proposicions força atractives.

Com a testimoni de la gran amistat que varen contreure i de l'elevat concepte i estima que tenia Madariaga d'ell, basta llegir aquesta carta escrita durant la nostra Guerra Civil:

"Yale University,
New Haven,
Connecticut.
Jonathan Edwards College.

Estimat Mascaró:

Si no fos per les infortunades circumstàncies del nostre país, res no em podria induir a recomanar-vos a altres autoritats, a altres països privant així Espanya del vostre servei. Però tal com estan les coses, vull dir a tothom a qui pugui concernir, que conec poca gent que hagi aconseguit i desenvolupat unes qualificacions que puguin competir amb les vostres per ensenyar espanyol o anglès a col.legis i universitats espanyoles o angleses.

Si mai puc fer quelcom de més concret per vós en aquest país, ho faré de bon gust.

Vostre cordialment.
Salvador de Madariaga”.

CEILAN COL.LEGI DE PARAMESHVARA DE JAFFNA.

Mascaró tingué la grata visita d'un senyor indi, Sir P. Ramanathan, acompanyat de la seva esposa, filla i gendre. Des de Londres arribaren en automòbil per veure'l i veure un poc Cambridge. Ell tenia vuitanta anys, però es trobava fort com un jove; era la personalitat més important de la gran illa de Ceilan, prop de l'Índia. Tenia un títol de noblesa anglesa i endemés de la seva bondat i saviesa era enormement ric, era propietari d'immenses possessions a l'Índia i a Ceilan.

Havia anat a Londres per discutir amb el govern diferents qüestions polítiques relacionades amb els drets indis de Ceilan i de passada per convidar Mascaró a Ceilan per ser el seu convidat, aprendre ioga d'ell, ajudar-lo en els comentaris de *Gita* i ser professor en un col·legi de Jaffna, una petita illa prop de Ceilan. Els indis tenien una gran estima envers Mascaró pel fet d'haver estudiat el sànscrit, que és sa llengua sagrada.

El professorat del Parameshvara Colle de Jaffna. Mascaró, que es vestí com els mateixos hindús, és el segon assegut de l'esquerra.

Impensadament se li obrí un nou camí. Després d'haver aconseguit el seu gran anhel de relació amb la cultura universitària se li presentà l'ocasió d'esbrinar les tradicions espirituals de l'Índia i gaudir alhora de la bellesa de la vida. "El meu ideal de cultura es va anar formant a poc a poc, però llegir i escriure només varen ser els preceptes d'una lectura molt més important: perquè per llegir el llibre de la vida és necessari comprendre els llibres dels homes.

Mascaró acceptà la proposta tot il·lusionat. El seu gran amor pel *Bhagavad-Gita* continuava i sentia, cor endins, els valors espirituals i humans d'Orient.

Abans de partir i amb col·laboració del doctor Joaquín Casaldueiro, acabà la traducció del llibre *Compendio de Historia argentina*, d'F.A. Kirkpatrick, M. A., de l'anglès al castellà, que fou publicat per la Universitat de Cambridge. En cobrà quaranta lliures. Abans de la partida féu encara unes conferències, entre aquestes una, interessantíssima i molt documentada, sobre Santa Teresa de Jesús i la seva obra, a la Universitat de Cambridge.

A bord del transatlàntic anglès Orones, realitzà el viatge a la recerca de l'ideal orientalista. Fou un viatge esplèndid de quinze dies de durada i de belles escales. "El transatlàntic és magnífic. És d'unes vint milt tones i com que és nou, de l'any passat, té totes les comoditats modernes. He duita sort de què hi hagi pocs passatgers, i he pogut obtenir una cambra per a jo tot sol".

Ell recordava, d'una manera especial, l'arribada a Port-Saïd i el pas del canal de Suez, "d'una amplària com dues vegades el pont de sa Riera del costat de ca nostra".

Curiosament i de forma telegràfica, ens deixà constància del viatge: "Aigua, aigua pertot. El Mar Roig. Cels de cendre, aigües de color de plom i un vent ample a la cara.

Suez - El canal. Les aigües blaves! Els cels tendres. Monument indi: la mar en calma i la pau del canal. El paisatge es presenta únic: airoses palmeres llunyanes, taques de verd, turons d'arena i, enfora el cant dels ocells. A bord del vaixell hi planeja silenciosament la pau, després el renou de calderes i el suau xip-xap de l'aigua. Pareds de totxo a cada costat del canal i el vaixell dret al mig plàcidament avança. Una boia vermella sura sobre l'aigua i a la vora una petita nau negra. Cases baixes amb amples parets i uns quants xalets a dreta i esquerra.

Una gavina blanca baixa en picat i sembla una pedra que cau, tal és la força que impulsa a les seves ales.

Un àrab va d'un cap a l'altre d'una llarga filera de fumers de fum negre que des de les entranyes de l'espessor s'alça amunt cap a l'aire com el fum d'un sacrifici a un déu desconegut. Jo en compt vint de fumers des d'un pal metàl·lic a l'altre.

I ara un petit camell blanc. La processó de vaixells i els llacs salats. El nostre vaixell s'esmuny silenciosament per les tranquil·les aigües com si murmurés.

La posta de sol resplendeix de llum. Hi ha una meravellosa esparsa, diversa i fugitiva i les formes de les coses cauen lentament".

A l'arribada Mascaró s'assabentà de la mort sobtada de Sir Ramanathan i sentí desesperança. Aquesta s'esvaí quan veié que la vídua, acompanyada del gendre, dos fills i un empleat l'esperaven. Complien els desitjos del difunt. El gendre que l'esperava era el director del Parameshvara College, el col·legi on anava destinat. L'esperava també un antic estudiant de Downing i un altre hi envià un empleat seu.

Jaffna és una petita illa situada al nord de Ceilan que produeix cocos i cotó amb abundància. "La ciutat està situada al costat d'una llacuna d'aigua salada que comunica amb la mar. L'aigua de la llacuna arriba fins a la població i està a uns tres quilòmetres del nostre col·legi".

INTENTA MILLORAR ELS SISTEMES D'ENSENYANÇA

El nomenaren vice-rector i director d'estudis d'anglès i començà la seva tasca molt il·lusionat: "Hem començat el curs i procur introduir més entusiasme entre els nostres professors i alumnes. Som vint professors entre tots. Jo som el qui cobr més, unes trenta lliures al mes i allotjament franc amb menjar i roba neta. Tenim uns trenta alumnes que viuen al col·legi i uns trescents-cinquanta que viuen defora. El meu objectiu és veure si podem tenir uns cent pensionistes més. El sistema d'educació anglès està molt enfora d'ésser perfecte i jo procur millorar-lo".

Mascaró veié necessari aixecar l'esperit del professor i crear uns llaços entre aquest i l'alumne perquè a més de col·laborador modelàs la seva ànima infiltrant-hi l'amor a l'estudi: "Estic ocupat endreçant coses del col·legi, visitant classes dels mestres per veure com ho fan, donant-los consells, veient d'emprar millors llibres, etc. El treball de reforma que ara faig tal vegada qualque dia sigui de profit a Espanya, on tantes de reformes necessita".

Veient que es feia urgent un canvi radical exposà, en una documentadíssima conferència, qüestions d'un interès palpitant, donant solucions vàlides per a l'ensenyança.

La conferència, "Ideals of education in modern Ceylon", tingué tal èxit que la publicaren tots els periòdics i fou impresa i distribuïda.

El dia 8 de setembre de 1931 es desplaçà a la capital, Colombo, per visitar diferents col·legis i per parlar amb el Ministre d'Instrucció Pública sobre distints assumptes relacionats amb reformes d'ensenyança. Aquest aprovà les seves normatives, que es dugueren felíçment a la pràctica.

Mascaró, que complia la seva tasca amb una dedicació exemplar i amb un zel extraordinari, esdevingué, amb el seu estil de feina, una fita dins el desenvolupament pedagògic de Ceilan.

La seva activitat era verament admirable: a més de l'escarada empresa al col·legi, feia classes particulars: "Estic donant unes classes d'ensenyança superior en literatura anglesa a uns alumnes que se preparen per a exàmens a la Universitat de Londres i també don unes classes de sànscrit a uns estudiants que han d'aprovar uns exàmens a Cambridge. És intere

ssant, però de moment no tenc aquí camp per desenvolupar les meves activitats com o voldria i miraré de venir a Espanya o anar a Anglaterra”.

Amb la normativa de Mascaró l'ensenyança al col·legi experimentà un notable millorament. Al principi a alguns professors els venia costa amunt de fer el canvi, no hi havia forma de deixar les carreres velles per les novelles. Hi havia massa rutina anquilosada, però poc a poc anaren fent el canvi i, convençuts, tots els professors acabaren per adoptar el nou sistema.

Malgrat els canvis aconseguits, Mascaró es trobava entotsolat, no tenia homes de la seva talla per canviar idees i, a part de l'ambient, tampoc el clima no li era massa favorable. Home mediterrani i acostumat als aires nòrdics, la calurosa proximitat de l'Ecuador, l'obligà a vestir-se com els del país: la vesta blanca tan característica dels hindús. Ell mateix ho contava: “És de seda pura, molt fresca i va molt bé. Endemés és molt barata. Vaig comprar-me'n tres que em costaren uns tres duros cada un”.

HIPNOTISME I AUTOSUGGESTIÓ

Veient-se impossibilitat per desplegar una vida cultural com desitjava, estava desanimat i tornà a llegir unes obres d'hipnotisme. “Encara que no m'ensenyen res que sigui molt nou. L'hipnotisme és senzill, però hi ha que practicar. El cèlebre Ramon en feia d'això un misteri i per compte d'ensenyar sempre procurava desorientar-me”. Per altra part, té contacte continu amb la religió cristiana. “He tingut conversacions amb un pare jesuïta belga molt savi. Vaig confessar-me en francès amb ell i preni la sagrada comunió. Reconec el gran valor de la nostra religió de l'infància. Els bons missioners estigueren molt contents”.

L'oncle li contestà: “Amb l'hipnotisme has de tenir en compte que no hi guanyaràs res, per a tu sempre serà una pura curiositat, tal vegada perjudicial. No és pel teu modo de viure, més bé es un estorbo”.

No obstant això, quan Mascaró en parlava es feia força interessant. Record com si fos ara que em contava en certa ocasió:

«Els fenòmens de l'autosuggestió -em deia- són tan antics com la consciència humana sobre la terra, i els de la suggestió semblen ja coneguts a l'Índia segles abans de Jesucrist».

«Tal vegada es conegueren a l'Egipte i altres pobles i es pot dir que molts de fenòmens de la màgia i de diverses manifestacions psíquiques i religioses es basen en les lleis de la suggestió».

«Sóm així, davant d'uns fenòmens mentals i espirituals que han tingut i tenen una gran influència en la vida de la humanitat i de cada un de nosaltres; cada dia de la nostra vida estem influïts per aquests fenòmens. Conèixer-los, fins i tot d'una manera elemental, ens ajudarà a aprofitar millor les nostres forces espirituals, a despertar-ne algunes d'adormides, i ens donarà poder i control sobre nosaltres mateixos, una vertadera llibertat que ens ajudarà molt en el nostre camí pels camps de la vida».

I jo anava escoltant la seva resposta, tan sòbriament matisada que,

malgrat el tema, sentia quasi la mateixa emoció que produeix un bell poema.

“La suggestió és la implantació en el nostre subconscient d’una idea o imatge. Si la llavor, el gra arrela en la terra del subconscient, aleshores es produeixen, matemàticament, uns resultats bons o dolents segons la naturalesa de la idea o conjunt d’idees implantades”.

I Mascaró, vertader coneixedor dels evangelis, de la paràbola del sembrador n’extreia un curiós exemple. M’explicava que quan sent les bones paraules i no les comprèn ve el mal esperit i cull el que havia estat sembrat en el seu cor. El sembrat en lloc de pedres és quan un escolta les paraules i s’entusiasma, però com que hi ha poca terra aviat moren. I així passa també en aquell en què les espines de les preocupacions no deixen créixer les llavors. I solament en aquell que escolta i accepta les paraules produiran fruit.

Mascaró, que no volia caure en l’heretgia, puntualitzava: “No vull dir que Jesús parlés de la suggestió, els teòlegs podrien protestar i amb raó, però si que l’exemple pot aplicar-se al que passa amb la suggestió implantada en el nostre esperit. Sols quan el subconscient l’accepta produeix fruit”.

Ell deia que les imatges d’alegria produïen alegria i les de pena produïen pena. Imatges de por produeixen la por i imatges de coratge ens donen coratge.

I ben mirat ell tenia necessitat d’una autosuggestió positiva, ja que el col·legi tenia problemes econòmics, es trobava molt tot sol i enfora d’una gran cultura. D’això se n’assabentaren els seus íntims amics Joaquim Xirau i Salvador de Madariaga i ambdós volien ajudar-lo a resoldre el seu gran problema. Aquell aleshores era el degà de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquest, que havia estat catedràtic a la Universitat d’Oxford, era ambaixador espanyol a París.

La República Espanyola, amb la gran reforma de l’ensenyança que duia a terme, volia crear una Escola Superior d’idiomes a Madrid, on Mascaró podria anar-hi de professor. El 22 d’agost de 1932 Madariaga li transcriu en una carta unes paraules del ministre d’Instrucció Pública espanyol Fernando de los Ríos: “Mucho me agradecería que fuera posible traer a España al Sr. Mascaró por las condiciones excepcionales que en él concurren”.

Xirau volia reclutar-lo per a la Universitat Autònoma. Volia crear la càtedra d’anglès i de sànscrit a la seva Facultat.

MASCARÓ, PROFESSOR DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Xirau se sortí amb la seva. Mascaró fou nomenat professor de la universitat.

“El Patronat de la Universitat Autònoma de Barcelona té l’honor de posar a coneixement vostre que, a proposta de la Facultat

de Filosofia i Lletres i Pedagogia, us ha anomenat Professor encarregat de curs per a la disciplina de Llengua i Literatures angleses. Cosa que us comunico als efectes oportuns. Visqueu molts anys. Barcelona 24 d'octubre de 1933. El President: Pompeu Fabra”.

Per al curs següent rep el comunicat del govern de la Generalitat: “M'escau de comunicar-vos que l'Excel.lentíssim Senyor Governador General de Catalunya, President de la Generalitat, per Ordre de 16 del proppassat mes d'abril, va resoldre nomenar-vos Professor especial d'anglès de l'Escola Normal, per un any renovable, percebent el sou d'acord amb l'horari de treball, segons el reglament vigent. Visqueu molts anys. Barcelona, 3 de maig de 1935. El Cap de Negociat. Vila”.

Mascaró professor de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Catalunya, del temps de la Generalitat, era un poble vivent, un poble que s'anava formant espiritualment i culturalment, tenia una personalitat peculiar i havia adquirit una identitat netament definida. Així i tot, la seva universitat estava anquilosada. Era una universitat més aviat burocràtica, molt distan de les universitats europees. Com la resta de les espanyoles, estava regida per una Llei General d'Instrucció Pública, de l'any 1857. El règim d'estudis i l'organització eren idèntics a totes i depenien íntegrament del Ministeri d'Instrucció Pública. Aquesta llei era la causa d'evidents dificultats per adaptar-les a les direccions de l'esperit modern.

Era un desesper veure que es perdien uns anys valuosos dintre d'aquell embolic d'estupideses i d'abandó. Es feia urgent una autonomia.

A partir de 1933 tot canvià. Un decret del Ministeri d'Instrucció Pública del Govern de la República establia la reorganització dels estudis de les Facultats de Filosofia i Lletres de les universitats de Madrid i Barcelona, dintre d'unes normes molt concretes d'organització d'estudis que significaven un bon encert i un progrés en la reforma de l'ensenyament universitari.

La Universitat de Barcelona passà a ser un organisme autònom que depenia d'un patronat de procedència mixta i compost per onze membres: el rector de la universitat com a vocal nat i cinc vocals nomenats pel Govern de la República i cinc pel de la Generalitat. Aquesta nomenà Joaquim Balcells, Domènec Barnés, Pompeu Fabra, August Pi i Sunyer i Josep Xirau. Pel govern de Madrid: Cándido Bolívar, Américo Castro, Antonio García, Gregorio Marañón i Antoni Trias. El rector al començament fou Jaume Serra Húnter, després, per dimissió, i per elecció del claustre, Pere Bosch Gimpera. Encertadament uns i altres elegiren com a president Pompeu Fabra i, per secretari, Joaquim Balcells.

A l'any 1935 i sota la presidència de Pompeu Fabra en el "Casal del Metge" de Barcelona es celebrà el XIII Congrés Internacional de Pen Clubs, reunint els intel·lectuals de les lletres. (Mascaró en primer terme durant la sessió inaugural).

La Universitat començà una vida tensa, polèmica, resoltiva i, per consegüent, creadora i model de convivència. L'impacte de la reforma començà en la transformació de l'edifici. Portes de fusta per portes de vidre, patis transformats en jardinets amb baladres i xiprers.

L'antic sistema dels catedràtics de toga i birret va desaparèixer i els estudiants començaren a participar en empreses culturals i polítiques.

És clar que tot fou possible gràcies a la incorporació directa, sense la bogeria de les oposicions, d'un professorat brillantíssim, molts d'ells joves i coneixedors d'universitats europees: Bosch i Gimpera, Vicens Vives, Trueta, Calsamiglia, Alomar, Ferrà, Nicolau d'Olwer, Maragall, Alsina Bofill, Mascaró, etc.

Davant els problemes que es plantejaren per l'adaptació del nou règim, el Seminari de Pedagogia cregué convenient dedicar una sèrie de conferències, fetes per personalitats reconegudes dintre del camp universitari, a temes referents a les universitats, a la seva organització i a l'exposició de la constitució d'universitats, d'altres països, que poguessin donar una idea clarivident de la finalitat i les solucions de l'educació superior.

Mascaró fou un dels conferenciants: parlà de la històrica Universitat de Cambridge, que aleshores era una de les més prestigioses del món. En donà una perfecta i clara visió dels col·legis i de la seva projecció.

El canvi sofert per la Universitat Autònoma fou radical. Es convertí en modèlica, i tot gràcies a l'aglutinament d'esforços i a una col·laboració eficaç. S'hi introduïren unes activitats paraescolars que foren interessantíssimes: exposicions, concerts, representacions teatrals, excursions...

OBTE EL TITOL DE *MASTER OF ARTS*. L'INSTITUT ESCOLA

Mascaró, que era un home de vocació universitària indiscutible i d'una relació personal enriquidora, tenia necessitat de posar a l'abast dels altres els seus coneixements i les seves inquietuds. Una força interna l'empenyia a fer-ho.

En una carta dirigida al seu oncle escrivia: «El dia vuit de desembre pròxim compliré, si Déu vol, trenta-cinc anys. Han passat anys des de que vaig néixer a la vostra casa de camp de Santa Margalida. Però me sent jove i molt fort i amb ànims de treballar molt. Crec que li vaig dir que el diven-dres vint-i-set de gener la Universitat de Cambridge me considerarà el títol de M.A. que significa: "Master of Arts" equivalent al nostre Doctorat en Lletres. Clar que aquest títol hauria d'haver-lo tingut a l'edat de vint-i-cinc anys, però de tots modos el tinc i ningú me demanarà a quina edat el vaig obtenir. Considerant nostre humil procedència és un honor per vós, per mí i per tota la família. Encara faré qualche cosa. Sant Ignaci de Loyola, el gran fundador dels jesuïtes no obtingué el títol de M.A. de la Universitat fins als quaranta-quatre anys, i després es féu una de les figures més grans de la humanitat. Jo no aspir a tant, però tinc ànims de fer qualche cosa. I aquestes esperances i ànims són la vida. Després de tot els qui no aspiren a res i tenen pocs delits viven una pobre vida».

Aquestes esperances es convertiren en tangible realitat i la seva acció s'irradià més enllà de la Universitat. Tingué el privilegi que la Generalitat el nomenés professor de la seva Escola Normal i de l'Institut Escola de Barcelona.

Quan el problema pedagògic era el punt central de l'interès cultural i polític, l'Institut Escola, amb una inquietud creixent, amb una lluita fèrria i esperançada, es convertí en una forta palanca de transformació social. Marcà una fita de vitalitat i d'esperit renovador. El professor es transformà en el que devia haver estat sempre, un director de treball que, en convivència amb l'alumne, l'ensenyava, el dirigia, l'orientava amb íntima col.laboració. Aquell concepte de catedràtic examinador i monopolitzador d'una ciència va desaparèixer per donar entrada al mestre.

Aquest Institut Escola dirigit per Josep Estalella i Graells es convertí en una escola viva i admirable, talment una clariana plena de llum renovadora oberta dins la foscuria de l'ensenyança enferritjada i caçuda.

“Allà - són paraules seves - no hi havia *catedràtics, asignatura, exámenes y libros de texto*. Allà hi havia vida, amor i alegria contagiosa pròpia de l'home que pensa, que sent i actua i comparteix les seves inquietuts espirituals amb la col.lectivitat. Res d'orgulls ni superioritats ni inferioritats intel.lectuals, sinó una constant preocupació per un millorament d'acord amb les pròpies qualitats. Tota aquesta labor es duia a terme emprant sempre el català com a idioma i, baldament sembli cosa estranya, el castellà s'hi aprenia bé, millor que a instituts on era l'idioma obligatori”.

A l'Institut Escola, entre professors i alumnes s'hi respirava un clima totalment familiar, d'autèntica germanor, un clima barrejat d'il.lusió, d'exigència i de naturalitat”.

“Afortunadament les inquietuds i el clima de l'Institut Escola han perdurat en l'Escola Miramar de Barcelona, dirigida per l'antic alumne, el distingit professor Lluís Sorribes i Mas”.

ACTIVITATS PARAESCOLARS

Mascaró parlava amb nostàlgia del panorama cultural d'aquells moments. Recordava la capacitat i vocació del doctor Estalella, les influències determinants d'homes com Ventura Gassol i el mateix Francesc Macià, i d'una forma especialíssima la labor innovadora dels pedagogs Joaquim Xirau i Joaquim Balcells, que mantenien, en comunitat, un ambient excepcional que vivificava i encoratjava.

A més de ser el primer professor que ensenyà l'anglès a l'Institut Escola, a l'Escola Normal i a la Universitat, féu les primeres lliçons de sànscrit als universitaris.

Tenia l'alegria d'haver donat el seu entusiasme del sànscrit al Rev. doctor Ramon Panikar, un home d'un gran valor espiritual i humà i d'una gran erudició. És autor de molts de llibres i professor de Califòrnia.

Mascaró fou un col.laborador disciplinat i entusiasta en les activitats paraescolars. Indiscutiblement cada centre tenia les seves pròpies, però

sovint hi havia una mútua col.laboració per dur-ne a terme d'altres de més envergadura.

D'extraordinària pot qualificar-se la que es dugué a terme el 26 de juny de 1935 com a clausura del curs acadèmic i com a complement d'un curset a càrrec del doctor J. Canedo sobre: "Lingüística indoeuropea".

Davant milers d'espectadors tingué lloc al Teatre Grec del parc de Montjuïc, magníficament il.luminat per l'art de Carles Buïgas, l'autor dels jocs d'aigua i de llum de les fonts de Montjuïc, una memorable Festa d'Art: L'Índia Clàssica, per l'Institut d'Acció Social Universitària i Escoles de Catalunya amb la col.laboració de la Banda Municipal, dirigida pel mestre Joan Lamote de Grignon. Entre les representacions figuraven *Sakúntala*, *Panxatantra* i el cant XIe del *Bhagavad-Gita*, *Mahabharata* traduït directament del sànscrit al català per Mascaró.

Una de les interpretacions fou la "Cançó de bressol", un tema musical de Mysore, "Cri Sâmathâ", d'autor anònim, dirigit per Arcadi Rosés, dansat per Carme Gerbes i amb acompanyament d'orquestra. El cant era una adaptació feta en sànscrit pel mateix Mascaró.

Al desembre del mateix any *La Nostra Terra* publicava la traducció del càntic XIe acompanyada de la mateixa introducció que figurava als programes de Montjuïc.

El 7 de desembre de 1935, el Teatre Universitari presentà, amb elements de l'Escola Municipal de Música, *La nit dotzena* de Shakespeare, traduïda per Carme Montoriol. Mascaró en fou el supervisor.

A la festa d'art que com una florescència de les tasques anuals s'oferí al final del curs 1935-36, al Teatre de Montjuïc, es representaren unes *Estampes bíbliques*. A la primera part un tema bíblic, "Esther", escenificat per Joan Racine; a la segona, uns fragments característics de l'Antic Testament. Mascaró, com sempre, fou un col.laborador entusiasta. La dansa tenia un lloc destacat en aquestes representacions.

Aquestes activitats no eren aïllades, es repetien al llarg dels cursos. La música entrava a les aules. Aquell concert de Pau Casals, com el recordava! I aquells cors i la secció rítmica dirigits pels mestres Servera i Llongueres! Sovintejaven les conferències, les visites i els concursos fotogràfics i literaris. El premi d'un concurs de contes fou assolit per M. Aurèlia Capmany amb el treball *Història d'un pèsol*.

OBRINT NOUS HORIZONS VERS ELS ALTS VALORS DE LA CULTURA

Les tasques que els centres d'ensenyament i l'obra cultural de la Generalitat dugueren a terme foren considerablement i profundament fecundes, prengueren una força sorprenent i Catalunya, malgrat les dificultats econòmiques i de tota altra classe que la condicionaven, es convertí en un dels països més avançats del món en matèria d'ensenyament, de tal manera que arribà a interessar els renovadors de la pedagogia europea i aconseguí que la qualitat i el rigor dels nous corrents pedagògics fossin posats al servei de tots i no d'una minoria privilegiada.

Els motlles de la universitat burocratitzada es trencaren i els catedràtics començaren a ser vertaders mestres dintre i fora de la universitat. Amb un dinamisme contagiós, amb un moviment constructiu i il·lusionat, anaven obrint horitzons vers la identificació dels alts valors de la cultura nostrada i universal.

L'interès en la relació personal amb els alumnes i fins i tot amb altres personatges de les lletres i de la ciència era tan consistent que a part de la tasca universitària i sota la inspiració de Joaquim i Josep Xirau s'organitzà el Club Xirau, integrat, a més dels dos germans, per Pere Bosch i Joan Mascaró; ocasionalment, per Jordi Maragall, J.M. Batista i Roca i Pep Calsamiglia. El clima que es respirava era el que Josep Estalella i Alexandre Galí havien sabut donar a les seves escoles, un clima de reflexió oberta i de diàleg que feia vibrar els assistents al ritme de les qüestions plantejades, pròpies d'aquells moments.

Entre els quinze o vint assistents habituals cal anomenar: Moisès Broggi, Gabriel Tortella, Joan Rubert, Concepció Casanova i Carme Corromines i menys assíduament, Bartomeu Rosselló-Pòrcel. Molts d'altres hi acudien de forma més esporàdica.

A cada reunió hi havia sempre un convidat que feia de ponent o de dialogant i era el qui portava la veu cantant. Hi desfilaren, com a convidats, a més dels promotors, Josep Pijoan, Pompeu Fabra, Carles Riba i Jorge Guillén.

Mascaró, com es pot suposar, parlava de pacifisme i de Shakespeare i sobretot de l'Orient, del seu *Bhagavad-Gita*; parlava de l'hinduïsmes, que no cerca la felicitat terrena dels éssers humans, perquè considera la terra com un lloc de prova i sofriment on es preté que l'home tingui consciència de sa unitat inalterable i inalterada amb el ser, a pesar de totes les aparences.

Ell, que sabia que "sols estimant es pot comprendre l'amor", parlava de l'Amor. Repetia aquelles paraules que es troben en el *Bhagavad-Gita*: "L'amor està íntimament lligat amb la llum".

A part de l'interès humanístic, estètic i històric, les seves xerrades produïen un fort impacte perquè contraposava el dinamisme occidental a la contemplació oriental, l'agressivitat d'un costat a l'amor i la pau de l'altre.

Aquest estol de professors que havien assolit una profunda solidesa s'apropaven, entusiasmat, als joves no per infondre'ls respecte amb paraules solemnes, sinó per injectar-los més joventut, per animar-los a sentir la vida com un misteri per fer-los sentir la bellesa de les coses, per mantenir-los un desig constant de saber i per abrivar-los els esperits i contagiar-los de febre participativa i creadora. Tots ells, encoratjats, sentien igualment el desig d'obrir nous horitzons vers els alts valors de la cultura.

LA PEDAGOGIA SEGONS MASCARÓ

Mascaró, pedagog innat, es preocupà sempre per un millorament de l'ensenyança. Ja a Jaffna, acabada la llicenciatura i començada la tasca

docent, es ficà entre cella i cella aconseguir un canvi renovador, però fou precisament durant els anys que va estar a Barcelona que, amb una visió més àmplia, experimentà i enriqueí els seus mètodes pedagògics. No és gens ni mica estrany. A Barcelona, a més del gran director de l'Institut-Escola, el doctor Estalella i Graells que tant i tant parlava d'ell i de la seva Escola, i d'Alexandre Galí, estava envoltat de magnífics pedagogs que per aquells anys d'eufòria tan amunt posaren l'ensenyament a Catalunya.

Entre ells no hi podia faltar el seu bon amic el doctor Joaquim Xirau, que havia conegut a Cambridge i que era el catedràtic de Pedagogia i d'Història de la Pedagogia de la Universitat Autònoma, i els professors de la mateixa entitat, Emili Mira, August Pi i Sunyer, Joan Roura i Parella i Joaquim Balcells, tots ells capdavanters en la renovació i el perfeccionament en qüestions pedagògiques, que tenien un interès palpitant.

A l'Institut Escola va conèixer Angeleta Ferrer i Sensat, filla de Rosa Sensat, aquella professora que a principi del segle marcà una fita en la història pedagògica de Catalunya. "Angeleta -em deia- malgrat la seva jovesa, irradiava una forta personalitat, i pel seu entusiasme, la seva dedicació i la seva coneixença d'ofici, acabà essent el braç dret del doctor Estalella".

Mascaró parlava de l'afany vocacional que lliuraven aquests prestigiosos professors que, obrint nous camins, procuraven un millorament professional i espiritual dels ensenyants, partint del principi de la identitat fonamental qualitativa del mestre en totes les branques de l'ensenyament i orientant per resoldre els problemes vius que per aquelles saons plantejava la nova organització de la universitat, de forma especialíssima, per les possibilitats insospitades que presentava l'autonomia recentment posada en marxa.

Fixem-nos en les idees que tenia Mascaró de l'enfocament de l'ensenyança i de la seva pedagogia:

"Mai no podem deixar de banda el concepte humanístic de la cultura i per tant és necessari eixamplar la seva acció dins les aules de totes les escoles".

"Jo tinc la certesa que com a futur fonament de la cultura tota ensenyança i particularment la universitària ha de tenir per ideal l'home integral, amb tot el desenvolupament de les seves possibilitats espirituals i tècniques, però per damunt de tot amb una taula de valors sòlidament establerta, en la qual els esdeveniments de l'esperit tinguin sempre el seu lloc primordial. Cal formar l'home obert a totes les inquietuds de l'esperit i per això s'ha de lluitar; han de lluitar tots els ensenyants per aconseguir, pels camins de l'amor i la justícia, estendre i transmetre a tots aquest ideal d'humanitat".

I Mascaró, home experimentat i d'una vocació pedagògica ben arrelada, afegia:

"Ha de palpitari l'amor, la confraternitat afectiva, la confraternitat real i viscuda entre professor i alumne. Ja no hi té cabuda aquella barrera tradicional que hi havia entre l'un i l'altre. Professor i alumne han de viure juntament en un espai vital orientat vers la cultura segons un propi esperit. Els alumnes, en entrar a l'Escola, han de tenir la mateixa riquesa de

possibilitats i la mateixa pobresa de coneixements. Tots han de ser iguals i rebre el mateix tracte”.

Els seus conceptes pedagògics em fan recordar el missatge que entranyen aquelles paraules tan profundes del qui fou el seu amic Salvador de Madariaga:

“Aprèn de tot, accepta-ho tot, cerca-ho tot..., però mai no enverinis Sòcrates i mai no crucifiquis Crist, perquè tota la nostra civilització blanca reposa sobre dos grans rius espirituals: Sòcrates, que purifica la intel·ligència, i Jesucrist, que purifica l’esperit”.

Quantes idees, sentències i veritats deia Mascaró relacionades amb l’ensenyament i amb la pedagogia, que per la seva manera de ser, indiscutiblement, havia posat en pràctica!

“Els ideals educatius -deia- vénen i van en el transcurs de la història, cosa que equival a dir que cada època i cada poble tenen els seus propis. Per tant, per fixar els ideals d’ara cal conèixer la perfecta situació dels nostres temps, pensem que vivim en uns moments en què la llibertat individual ha adquirit un desenvolupament importantíssim, però s’ha de tenir en compte que, com més creix aquella, més es van presentant els deures que cal complir. Tota la vida actual gira entorn d’aquesta contradicció punyent, que queda ben patent en la relació establerta entre el ciutadà i la societat. Dins les aules s’hi ha de respirar un clima excepcional, una barreja d’il·lusió, d’exigència i de naturalitat”.

Els seminaris de Filosofia i Pedagogia de la Universitat Autònoma, sota la direcció de Joaquim Xirau, organitzaren durant el curs 1933-34, un Seminari de Pedagogia. Dins l’extens programa hi figurava un “*Curs de Pedagogia Universitària*”, que se centrà en un estudi de les principals universitats estrangeres per plantejar el problema universitari a Espanya i de forma especial els de l’organització universitària a Catalunya. Els ponents foren: Pere Bosch i Gimpera, Antoni Garcia Banús, Joan Mascaró, Emili Mira, Lluís Nicolau d’Olwer, August Pi Sunyer, Jordi Rubió, Josep i Joaquim Xirau i Joan Zaragüeta.

Mascaró, a més d’un intel·lectual, fou un vertader professor. Fins al darrer dia va estar al corrent de la teoria pedagògica, però sembla que sabia més que teories. Era més mestre de pedagog. Vivia el més important del mestratge, el contacte de persona a persona entre professor i alumne. Mascaró era entranyable, un d’aquests homes de mirada dolça i inquisitiva que amb un mig riure feia que les seves paraules i els seus consells entressin endins. De recursos i de pedagogia en sabia per donar i per vendre; quan en parlava vivificava sempre l’esperit, si bé cal recalcar que el millor d’ell era, sense cap classe de dubtes, el seu testimoniatge com a ensenyant.

BELLA I PROFUNDA LLIÇÓ PACIFICADORA

A part de l’espiritualitat dels *Upanisad* i del *Bhagavad-Gita*, Mascaró admirava profundament la personalitat i l’exemple de Mahatma Gandhi, el gran estadista i guia espiritual indi que lluità per un problema nacional, in-

tentant transformar la societat parant l'esclavitud i abolint les castes per tornar a la vida senzilla, i tot en nom d'un poble de misèria. Plantà cara a l'imperi més poderós del món mitjançant la pacífica resistència passiva i amb l'única arma de la força de la raó. Gandhi, que tenia una visió profètica de l'ideal de la humanitat unida, volia instaurar la llibertat, la pau i la justícia per mitjans pacífics: "Amb la força que neix de la veritat i de l'amor".

Jo, que sabia la seva aversió a la guerra i el seu sincer pacifisme, li vaig encetar el tema i fou motiu d'una bella i profunda lliçó pacificadora:

"És ben hora que tots els pacifistes d'arreu del món s'uneixin per declarar la guerra a la guerra oposant l'ètica filosòfica a tota agressió militar".

-No creu que al llarg de la història la guerra ha exercit una forta secció sobre els poetes?.

"Sí, amic, al llarg de la història la manera de procedir dels poetes envers la guerra no ha estat sovint gaire clara. És natural que constitueixi generalment el tema dels poemes èpics, i molts de drames poètics que enfebrorits d'esperit patriòtic, presenten els soldats com a personatges virils i heroics. Shakespeare, no obstant això, a *Toilus* descriu la guerra com una absurda violència i presenta els guerrers grecs com a desequilibrats.

La guerra és terrible i no estic, no puc estar d'acord amb Virgili quan comença l'*Eneida* amb les paraules: "Canto les armes i els homes", com si volgués suposar que els homes són més homes en temps de guerra. No! Els homes més homes, no ho dubteu, són els que estimen i pregonen la pau.

La *Iliada* acaba en pols i cendra i *Enric IV* de Shakespeare mostra l'aterridora imatge de la guerra civil: un pare, girant el cadàver d'un soldat enemic, descobreix al seu propi fill. Nosaltres l'hem coneguda i l'hem sentida de prop, i de forma incomprendible no hi faltaren els cants d'heroisme i de causes sagrades".

Aquest tema l'obsessionava de bondeveres. "La guerra -em deia- representa la deshumanització total. Després d'Hiroshima cap poesia no pot cantar els soldats pacífics, només pot existir aquella que denunciï el caràcter absolutament inhumà d'una tecnologia capaç d'esborrar del mapa ciutats senceres, països sencers o fins i tot el món on vivim".

En una de les seves cartes i parlant del seu amic, el professor Sir Martin Ryle, premi Nobel d'Astronomia i inventor dels ràdio-telescopis, que permeten rebre radiacions des dels confins de l'univers; deia: "S'adona bé de la vida equivocada dels físics i químics que donen les bombes atòmiques amb les seves investigacions, en lloc de dedicar-se a aprofitar les forces del sol, el vent, el mar i altres grans forces d'energia. Veu el perill terrible, criminal, espantós d'aprofitar les forces d'energia nuclear per a fins criminals de guerra, i tota guerra és un crim social".

"Tot aquest cúmul de ciència és vertaderament meravellós, però més enllà del telescopi i més enllà del microscopi hi ha el món de poesia a on no arriba el pensament de prosa. Més enllà de l'espai, l'infinit, l'Eternitat".

En una altra de les seves cartes afegeix: "Manquen els grans esperits

que en lloc de caminar per terra i ben a poc a poc, s'enlairin i volin i puguin veure coses des d'un punt més alt: El món d'ara viu dins la ciència, no viu en proporció dins la saviesa i la bellesa; el món científic no és sempre un món moral.

Malauradament tenim un món de militarisme, capitalisme i fanatisme, que n'és continuació d'uns mals temps històrics, però també tenim el bé de la cultura i poesia que els temps passats ens han deixat”.

DESPESES PER A LA DEFENSA

Igual que cinquanta anys enrera, exactament igual que fa vint segles, la violència és la madona del món. El fort domina i empresona o explota el débil, i la nació poderosa sotmet la pobra i indefensa. I, paradoxalment, com més poderosa és la nació més gasta per a sa pròpia “defensa”.

Indiscutiblement la guerra és la causa de terribles sofriments, de crueltats absurdes, de la destrucció de les imprescindibles condicions de civilització per a l'empenta creadora i és també la causa de la trencadissa dels lligams d'afecte entre els parents i amics.

No hi pot haver autèntica civilització sense la pau, i malauradament vivim en un món permanentment en crisi, on la lluita per la cultura -mai no guanyada del tot- i la lluita de la llibertat -mai no acabada- són una mateixa cosa.

Mascaró, pacifista per naturalesa i amador acèrrim de la cultura, no podia comprendre l'absurd de tantes despeses distretes en nom de la defensa, i el 12 de març de 1966, publicava en el *The Times* el següent escrit:

Despeses per a la defensa
“I vet aquí que la fosca cobreix la terra
i una boirina els pobles”.

Isaïes 60-2

Senyor, -És trist i xocant veure que entre els molts “perquè” que avui anomena el teu líder ni tan sols somnia en els següents:

Perquè aquest país gasta a l'entorn de sis milions de lliures cada dia en “defensa”.

Perquè això fa vint anys que es fa.

Perquè aquest país, que podia haver restat “imparcial” després de la guerra, en assumptes de por i d'odi entre nacions i, però, “parcial” per a la pau i el bé de tot el món, de les quals depenen la salut i el benestar de les nacions.

Perquè si aquest país hagués fet això Amèrica i Rússia haurien sol·licitat l'amistat de la Gran Bretanya.

Perquè d'aquesta forma la Gran Bretanya hauria mantingut la balança del poder moral.

Perquè la Gran Bretanya s'hauria convertit en el centre de milions i milions de gent inofensiva que volien la pau, i de les nacions que volien la primacia.

Perquè els cervells usats en “defensa” podien haver estat usats en defensa de la cultura, la indústria, prosperitat econòmica i la pau.

Perquè això hauria significat la “creació de pau”, la creació del vertader poder i valor, tan diferent de la covardia, la traïció, el robatori i la carnisseria de les guerres.

Perquè una nació unida per aquests alts ideals i per aquests heroisme vertader s’hauria convertit en l’autèntic líder del món.

Perquè sols aquest país podia haver-ho fet, ja que és l’únic dels grans països amb la saviesa d’una tradició democràtica.

Perquè ni *The Times*, ni la premsa, ni la BBC, ni els polítics, ni professors d’universitat no sommiaven, si més no, a prendre seriosament aquestes idees”.

Després, passats els anys, mantenia les mateixes idees. En una carta del 9 de juny de 1981 em deia: “Es diu que el nostre món gasta cada any uns 210 mil milions de lliures esterlines en armes. ¡Podriem multiplicar 210.000 000 000 per 200 o 190 pts. !I una cosa més espantosa: que gairebé la meitat dels homes de ciència i enginyers del món fan feina d’investigació en coses militars i de guerra. Entretant, podem sentir la pau de l’ànima que sempre tenim, donatiu de les coses ternes!”.

MASCARÓ, PLENAMENT INCORPORAT A LA CULTURA NOSTRADA

Quan a l’octubre de l’any 1933, en ocasió del centenari de la Renaixença i per intensificar l’aproximació cultural entre Catalunya i Mallorca, es constitueix un comitè entre les dues regions, és un dels firmants del document que es dirigeix a “les corporacions públiques i a tots els devots i patrocinadors de la nostra espiritualitat, demanant-los col.laboració i ajut”. Signà igualment, al juny de 1936, amb més de cent-cinquanta intel.lectuals mallorquins de diferents ideologies, un escrit popularment conegut com el “Manifest”, en resposta al missatge dels catalans.

Malgrat la seva tasca intel.lectual i espiritual d’una vida dedicada a l’ensenyança del sànscrit i de l’anglès i a l’estudi i meditació de les tradicions literàries i religioses, el seu amor a la llengua i literatura catalanes fou sempre entranyable i no podia comprendre que un mallorquí a Mallorca no empràs el català com a idioma literari: “Si pensau escriure literatura, sigui novel.la o poesia o altra literatura, en llengua diferent de la de la terra allà on viviu, anau absolutament equivocat”.

Mascaró, com a home culte i d’esperit selecte i com a mallorquí que estima els costums ancestrals i la cultura viva del poble, sabia:

“... que la soca més s’enfila
com més endins pot arrelar.

I ell s’enfilà, s’enfilà i, traspasant la boirada, arribà als alts valors universals i fins i tot de l’infinit, perquè tenia la seva ànima arrelada a la del poble. “El món m’ha duit a camins llunyans però que retornen sempre

a la terra nostra i al món de la infantesa i juvenesa, que fou el meu i el vostre. En aquest món un se sent més finit i a la vegada més infinit, més local i a la vegada més universal”.

Mascaró deia que: “Conèixer, estimar, emprar, cultivar l’idioma dels nostres pares i avantpassats dóna la satisfacció i alegria que dóna la cultura. Viure dins el bé és més alt i noble que simplement “viure bé”. Dins totes les llengües, el nombre dels que senten els alts valors literaris és una minoria. L’ideal del nostre idioma català ha de ser un de quantitat més que de qualitat. Un dels valors d’una llengua és sentir la seva poesia dins l’idioma original».

I afegia: “O bé hem de viure una vida digna de ser escrita, o bé hem d’escriure coses dignes de ser llegides. També podríem dir que, si no podem fer cap de les dues coses, almenys, que puguem dominar un poc l’art que ens permeti *legere legenda*, que ens permeti llegir coses dignes de ser llegides. A mesura que els anys passen un sent la poesia en més bon sentit crític que abans, bon senyal. No són vells, són joves d’eternitat”.

Mascaró, coneixent les meves inquietuds, aprofitava totes les ocasions per assessorar-me i em recomanà la Bíblia de la Fundació Bíblica Catalana, i no tan sols des d’Anglaterra me’n donava per carta l’adreça sinó fins i tot el preu: “Cinc-centes pessetes cada tom (amb el quinze per cent de descompte)”.

Temps després, fent una anàlisi minuciosa, em faria veure la diferència entre la traducció d’aquesta Bíblia, traduïda entre el 1928 i el 1948, i la de la Bíblia de Catalunya, acabada el 1968.

La del 1928 diu al Gènesi:

“En el principi creà Déu el cel i la terra. I la terra era vastitud i buidor, i la tenebra era damunt la faç de l’abisme, i l’esperit de Déu planava damunt la faç de les aigües.

I digué Déu: Sia la llum i la llum fou”.

La traducció de 1968 diu:

“Al començament Déu creà el cel i la terra. La terra era confosa i deserta i la tenebra cobria l’abisme, però l’esperit de Déu aletejava damunt les aigües.

Déu digué: Sigui la llum i la llum fou”.

La seva preocupació lingüística, literària i estètica era sorprenent. Era un vertader artista del llenguatge. Estudiant el so de les paraules i llur ritme em feia veure la diferència de les dues versions:

“Fixau-vos que “Creà Déu” no sona igual que “Déu creà”. La força sonora de “Creà Déu” és damunt Déu, el substantiu suprem. “I la terra era vastitud i buidor” molt millor que “La terra era confosa i deserta”. La primera ens dóna una visió molt més elevada del misteri de la creació; “i l’esperit de Déu planava damunt la faç de les aigües” defuig el desafortunat “però” de la segona traducció. No és igual “I digué Déu” que “Déu digué” o “sia la llum” i “sigui la llum”, que semblen iguals: hi trobam la diferència amb la forma verbal “sia”, que és més suggeridora que “sigui”.

Amb aquestes lliçons Mascaró posava en relleu, a més de la seva mesura en qüestions lingüístiques, el seu amor per la nostra llengua i el seu gust depuradíssim.

RAMON LLULL

Des de sempre fou un abrandat defensor i enamorat de Ramon Llull, una de les primeres i majors glòries, honor i excel·lència del nostre llinatge. Coneixia, fil per randa, la seva filosofia, influïda, segons ell, pel misticisme islàmic de l'Índia.

Mascaró en parlava enfervorit: “La personalitat de Ramon Llull és desbordant i extraordinària. Tot és singular i novel·lesc en aquest home excepcional. És una de les més autèntiques representacions de l'esperit medieval. Podem estar contents de tenir un Ramon Llull que en el segle XIII, el segle de Dante, ens va donar un idioma literari d'una qualitat que no va tenir el castellà fins passats dos segles, l'anglès fins passats dos o tres segles, el francès fins el segle clàssic, l'alemany fins al temps de Goethe, i el rus fins al temps de Tolstoi.

Sols l'impuls vital d'una fe abrandada podia fer possible la seva tasca ingent, realitzada gairebé en cinquanta anys. Fou d'una fecunditat prodigiosa i mai no superada per ningú. Sembla mentida que pogués escriure tant, més de dues-centes obres, totes elles interessentíssimes i sorprenents.

Ramon Llull, pel poder de les seves induccions s'avançà als segles: La seva teoria de l'esfericitat i de l'existència dels antípodes fou el punt de partida de Colom en el planejament del seu viatge.

El fulgor dels seus conceptes pedagògics mai no podrà apagar-se. Han servit d'inspiració a la pedagogia moderna. Volia que l'infant rebés l'ensenyament en llengua vulgar i no en llatí.

“Blanquerna” és la primacia de la novel·lística peninsular.

En el “Llibre del gentil e los tres savis”, exposa, raonadament la seva preocupació per la pau universal i per l'entesa de totes les religions”.

Fa molt de temps em féu el present d'una bella edició de *l'Amic e Amat* “La flor esplèndida, luxuriant, d'amor divina i de bellesa humana”, com diu mossèn Salvador Galmés.

Escotar els comentaris de Mascaró dels deliqüescents versets del bell idil·li era una autèntica delícia: “*L'Amic e Amat*, em deia, juntament amb *Llibre de contemplació*, són dos cims on només arriben Santa Teresa de Jesús i Sant Joan de la Creu, els quals només l'avantatgen en aquella tiantor de la forma literària del Renaixement”.

La grandesa universal, còsmica, del *Llibre d'Amic e Amat*, amb la dialèctica totalment vital de Mascaró, que al costat de la raó raonada hi posava el cor, em semblava encara més gran i percebia la forta bategada espiritual que respirava tot el llibre.

L'any 1934, amb motiu del setè centenari de la naixença de Ramon Llull, el gran patriarca d'una raça, i fundador d'una literatura, Mascaró aportà el seu tribut al número extraordinari de *La Nostra Terra* amb un article força original titulat “L'Orient i Ramon Llull”, on assenyala curioses coincidències d'idees i frases seves amb les d'algunes obres orientals, principalment índies, si bé puntualitza que aquestes relacions i coincidències no minven la seva extraordinària grandesa. “Les flors d'amor creixen en diverses èpoques i en diverses terres, i malgrat llurs semblances són dife-

rents. Cap místic del món no ha dit paraules que més semblants siguin a les del mateix Jesús:

“Si vosaltres, amadors, volets foc, venits a mon cor i encenets vostres llànties”, i l’aspiració mística mai no s’ha expressat més bellament que en les paraules de poesia puríssima del nostre gran Ramon: -“Dix l’Amic a l’Amat: Tu qui umples lo sol de resplendor, umple mon cor d’amor”.

“Encara està per fer un seriós estudi comparatiu de l’obra de Ramon Llull amb la mística de l’Índia. Fixem-nos en aquest deliciós verset de l’*Amic e Amat*, que sembla un bellíssim compendi de la filosofia i l’art de ioga: “Lo llum de la cambra de l’Amat venc il.luminar la cambra de l’Amic, per ço que en gitàs tenebres, e que la omplís de plaers e de llangors e de pensaments. E l’Amic gità de sa cambra totes coses per ço que hi cabés son Amat”.

Mascaró espigolava pels amples sementers de l’obra lul.liana i dels llibres religiosos de l’Orient, verament sorprendors, per trobar-hi l’ardent i lluminosa reverberació de la infinita veritat i bellesa de Déu.

GUERRA INCIVIL I EXILI

Mascaró i Miquel Ferrà, com a professors de la Universitat, acompanyaren, del 6 al 16 de juny de 1936, a la acaballes del curs, un grup de senyoretetes índies a Gibraltar, passant per Sevilla, Còrdova, Granada, Toledo i Madrid...

Desgraciadament per a nosaltres amb aquest viatge acabaren les seves activitats i les inquietuds que desplegà dins Catalunya. Tota aquella flamarada d’entusiasme fou ofegada per la insurrecció.

Com de costum, i per gaudir de la quietud i de la bellesa de l’Illa, hi passava les vacances d’estiu. Hi coincidia amb el seu pare i ambdós paraven al piset del seu oncle-avi de Santa Catalina, on els sorprengué el moviment.

A Joan Mascaró, que tingué sempre les arrels i la soca a la nostra Mallorca, si bé amb branques que eren empelts d’unes cultures impregnades de misticisme oriental i que es mantingueren vives en els seus pensaments i en el seu cor, i feren possible que estimés totes les terres i se sentís entre germans amb gent de totes nacions, races, religions i opinions, se li clavà força endins l’espina punyent de la guerra.

Era impossible per a ell, pacífic i pacificador de pensar i comprendre que pogués haver-hi tant d’odi i tanta discòrdia entre germans, i sentia tal angúnia i es trobava tan desplaçat que cercà desesperadament la manera de fugir del foc i gràcies a les particulars gestions del bon amic Faust Morrell i Gual i “a la circumstància del breu comandament d’un governador (Rubí) més civil que els altres”, com deia el seu amic Francesc de Borja Moll, a l’octubre propinent juntament amb el seu pare, sortí en el vaixell The Castle Mail cap a Marsella, d’on passaren a Alger a la finca agrícola del seus pares a Arbatache, Fondouk.

Mascaró, com molts d’altres prengué el camí de l’exili; Calsamiglia i

Broggi es quedaren i veieren, a partir del 39, el seu futur barrat per a la docència.

Durant els anys de la revolta alternà sa residència entre Alger i Anglaterra i aprofità l'avinentsa de trobar-se a l'estranger perquè l'estol immens d'amics que tenia espargits a dins Espanya poguessin tenir informació dels familiars i amics. Rebia i enviava cartes, servint d'enllaç entre els amics de l'Espanya dividida que no podien comunicarse mútuament.

El 6 de novembre de 1937 escrivia al seu oncle: "He tengut bones notícies de Barcelona, tots els amics estan bé. Pot dir a la família Rosselló-Pòrcel que ell es troba bé a la residència".

El 5 de gener, dos mesos més tard, el jove poeta mallorquí moria d'una tuberculosi pulmonar, al sanatori de Brull, que es troba a l'ombra del Montseny, i Mascaró donà després la trista nova als seus pares.

Durant el temps d'estudiant a Cambridge Mascaró havia contret una força amistat amb el professor Millicent Mackenzie i a l'arribada a Anglaterra tingué la sort de retrobar-lo. Ell i la seva dona volgueren tenir-lo a casa seva. El professor morí el 1942, als vuitanta anys, i la senyora vídua, que es trobava delicada de salut, es convertí en protectora i es portà amb ell com una mare.

Acomodada i amant de la cultura, regalà un bell edifici al poble per a biblioteca i reunions, en record del seu espós, que li costà, segons conta el mateix Mascaró, uns quinze mil duros.

Tenia una espaiosa casa al camp i una al Port de Bristol, on Mascaró es trobava perfectament instal·lat per a les seves activitats, que al principi, a part d'algunes classes, foren de traductor i de conferenciant.

L'estima que li posà aquesta senyora fou tan gran que volgué que tingués una casa pròpia. Pel setembre de 1937 deia a l'oncle: "Ja tenc l'escriptura de la meva casa de Cambridge... Tot ho he d'agrair a la senyora Mackenzie".

COMENÇA LA TASCA DE TRADUCTOR ELS UPANISAD

Els dramàtics esdeveniments de la Guerra Civil d'Espanya i de la Guerra Europea el marcaren profundament i li abrandaren la dèria: posant les seves aptituds excepcionals de pensador i poeta en joc, es dedicà a l'estudi, meditació i traducció del missatge espirituals dels *Upanisad* i del *Bhagavad-Gita*.

Una important casa editora, informada del domini que tenia del sànscrit i de l'anglès i dels seus coneixements dels clàssics hindús, li demanà la traducció dels *Upanishad* a l'anglès. Sens dubte, si no hagués estat pels esdeveniments que l'obligaren a exiliar-se, hauria continuat aquestes traduccions en la nostra llengua, però es veié obligat a emprar l'anglès com a llengua literària.

Mascaró deia sovint que: "Els clàssics proporcionen un munt de cultura i comprensió i la cultura europea troba les fonts de la seva vida en Grècia i Roma, fins i tot en Shakespeare i en la versió autoritzada de la Bí-

bla, el món de parla anglesa hi troba el seu llaç d'unió cultural: llàstima que les traduccions dels clàssics hindús hagin estat fetes amb menys precisió que les dels grecs i llatins”.

I afegia: “La passió per les grans obres de la literatura és un senyal de civilització en els individus i en les nacions. I no es pensi que la idea de la cultura clàssica sols es pot aconseguir després de molts d'anys de laboriosos esforços: unes pàgines de la Bíblia que arribin a ser part de la vida d'una persona poden ser de més valor que llargs estudis d'una simple erudició”.

Amb aquesta idea, i amb el desig de donar una versió el més exacta possible del llibre, posant-hi el seu saber emprengué la seva tasca sense presses però d'una manera continuada.

Al febrer de 1938 escrivia: “Dins quatre setmanes crec que hauré acabat el llibre, pròleg inclusiu. Supòs que s'imprimirà pel mes d'abril. El dia que el vegi imprès estaré molt content”.

“Entre els llibres sagrats de la humanitat -escriu a la introducció-, els *Upanishads* bé mereixen anomenar-se Himalaies de l'Ànima. Ses apassionades aventures per descobrir i trobar el sol d'un Esperit en nosaltres, de qui tenim la llum de la nostra consciència i el foc de la nostra vida; la

ओं

॥ श्रीमद्भगवद्गीता ॥

BHAGAVADGĪTĀ

EL POEMA DEL SENYOR

CANT XI

TRADUCCIÓ DEL SÀNSCRIT

DE

JOAN MASCARÓ, M. A.

DE LA UNIVERSITAT DE CAMBRIDGE

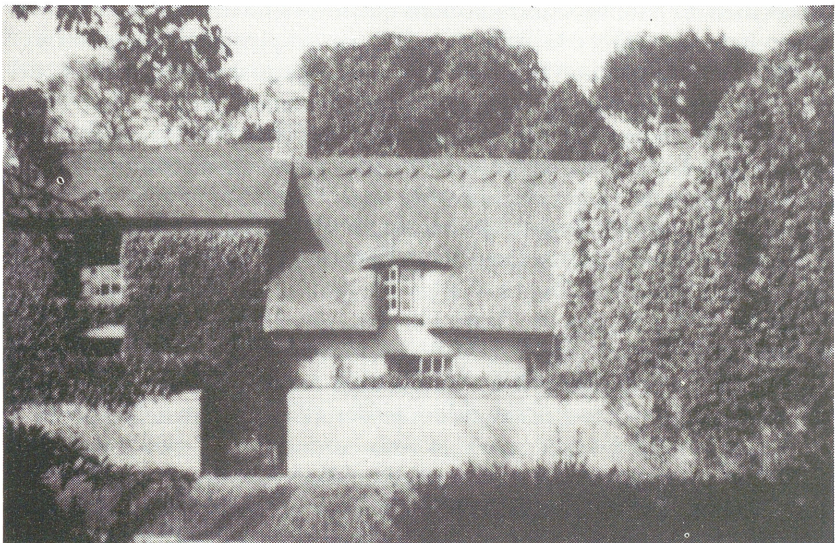
BARCELONA

1935

El cant XI del Bhagavad Gita traduït directament del sànscrit al català per Mascaró. És la primera traducció feta del sànscrit a la nostra llengua.

grandesa de ses preguntes i la sublim senzillesa de ses respostes; sa radiant alegria quan sent la revelació del Suprem dins l'ànima i un dels poetes pot exclamar: "La llum del sol és la llum que és meva"; ses paradoxes i contradiccions on hi trobam una veritat vital; ses senzilles narracions on amb exemples concrets s'expliquen les més altes veritats metafísiques amb paraules clares com les d'un infant; els resplandors de sa visió que revelen la grandesa infinita del nostre món interior; sa gran varietat, però dins d'una absoluta unitat en sa trascendent concepció de Brahman; sa fe ardent i elevadora en l'ànima humana que és una amb l'Ànima de l'univers; sa tolerància dels Vedes, però sa interpretació espiritual, i per tant simbòlica, de tot ritual exterior, indicant així el vertader camí d'elevació espiritual a tots els homes del pervindre; ses llavors de grans idees psicològiques i filosòfiques; les amples harmonies que ressonen amb les seves paraules; el seu bon sentit i sabiduria espiritual que pot satisfer a diferents temperaments en la recerca del camí de la llum; ses imatges i semblances d'una gran simplicitat que trobam repetides per sants i poetes que mai no han conegut els Upanishads, i així ens confirmen la unitat de tota vida o visió espiritual; l'esplendor de sa imaginació romàntica que converteix als seus creadors en germans d'esperit amb els creadors de bellesa de tots els temps i que ens ensenyen com podem convertir la nostra vida en una obra de bellesa; tot això és com una simfonia de trompetes ressonant una glòria de llum i d'amor que, més enllà dels dubtes i de la mort, proclama la victòria de la nostra vida immortal".

Mascaró, quan tradueix, fusiona el seu amor a la saviesa a l'amor a la poesia. I si bé és ver que analitza minuciosament totes les traduccions prèvies, hi aboca la seva pròpia inspiració i ens ofrena, amb un llenguatge

"The Retreat" El Refugi. Sa residència a Comberton, Cambridge, una bella construcció del segle XVII.

emotiu i transparent, una versió sentida i autèntica, que capta el ritme i tota la força creadora de l'original. La traducció està tan acuradament treballada que sembla realitzada per mà de miniaturista.

Les seves traduccions, on no hi ha cap paraula que no hagi estat pensada i meditata i profundament reflexionada, són plenes de suggestions i d'encerts d'interpretació.

Amb mà experta i amiga ens introdueix en el secret i coneixement de les obres traduïdes. Les seves interpretacions ens donen, porgat i cernut, el fruit assaonat de sa copiosa erudició i ens ofrenen nous motius d'estudis i subtils detalls que posen incitació al gust.

ELOGI DE RABINDRANATH TAGORE

Les qualitats singulars que caracteritzen el professor Mascaró les confirmen i avalen les paraules que l'insigne Rabindranath Tagore li dirigí per carta el 22 de desembre de 1938, amb motiu d'haver publicat els *Upanisad*.

“Molt sovint he llegit en anglès versions dels *Upanishad* duites a terme per erudits que són filòlegs però als quals els manca l'encant de l'espontània captació de la veritat que els textos originals expressen. Per altra part, al nostre país i en aquesta època tan sofisticada han aparegut interpretadors que, en la seva escolàstica insensibilitat, senten fretura d'escrúpols per torturar el llenguatge dels nostres amics poetes-profetes, a fi d'aportar-los als models metafísics de sa pròpia lògica. I així escanyen la veu de les paraules vives i apaguen la resplendor de les visions lluminoses. La mentalitat dels nostres *Rishis* era senzilla, talment la de l'infant en la sublimitat de sa saviesa, emperò, els qui engabien els seus pensaments i els retallen les naturals contradiccions que testimonien el seu valor autèntic, creixen ja envellits: la delicadesa del matís espiritual es transforma en callositats tradicionals. Vet aquí les raons per les quals sent cap a vós, professor Mascaró, profunda reconeixença. Ens ofreneu una versió per fortuna no estrictament literal i, per tant, més verídica, feta amb correcta interpretació, i en un llenguatge sensible que capta, de les paraules generadores, la veu interna que transcendeix tota limitació verbal”

Aquest elogi de Tagore, premi Nobel de Literatura i fundador i director de l'Institut Internacional Visva Barathi per fomentar la pau i l'harmonia entre els homes, és el més gran que podien fer-li. Ningú com ell coneixia els llibres sagrats de l'Índia i hi tenia una estimació tan fervorosa i arrelada.

En una carta del juny de 1974, felicitant-lo pel seu sant, li parlava entusiasmat de l'impacte que em produí la lectura i relectura dels *Upanisad*. Aquesta fou, entre altres coses, la seva contesta a les meves paraules: «Les vostres observacions sobre els *Upanishads* me donen una gran alegria. Sent una ànima germana que sent i comprèn que me parla! I que piques de vegades un ho pot sentir! Hi ha grans erudits, hi ha homes molt intel·ligents que senten poc, que sembla que no poden sentir coses còsmiques, grans”.

Rabindranath Tagore. L'admirable elogi que féu de les traduccions de Mascaró és el més gran que podien fer-li.

«La traducció al castellà està bastant bé, però no pot tenir la força literària de l'anglès que tant vaig treballar. Per això vull que com a recordança en tingueu un exemplar. La introducció és molt més llarga com veureu».

I afegia: “¡Amor! Sí, admirat amic, és el nostre gran refugi. Amor que és claror d'una consciència eterna, i amor que entre les desharmonies de bé i de bellesa ens duu de cap a la veritat. Sí, teniu raó, amic admirat, i sé que les vostres paraules no són paraules buides, sinó paraules grans de la vostra vida. Crec que les comprenc un poc”.

JORGE GUILLÉN TAMBÉ S'ENTUSIASMA AMB ELS UPANISAD. PROJECTES NO REALITZATS

L'any següent fou Jorge Guillén qui s'entusiasmà amb els *Upanisad*. En una bella carta del 9 de juny de 1975 li deia:

“Mi querido e inolvidable amigo: Aquí tengo, ante mis ojos atónitos, The Upanishads. ¡Milagro, milagro! Habrá lectura y relectura para mucho tiempo. Por de pronto, la Introducción me parece magnífica, de veras ilu-

minada, edificante. Sabe usted juntar, fundir -y desde dentro- no por mera "erudición", el sentimiento religioso, la poesía profana y sagrada, la exaltación del espíritu, la conciencia moral, de modo que el lector no está inclinado a considerar a este devoto comentarista como un afiliado occidental al budismo. Usted llega a una extraordinaria integración. Todo es espíritu religioso-poético: espiritual vida humana hacia lo trascendente, de ahí, esa profunda alegría, o mejor gozo, o aún mejor, paz en que usted vive y convive en el mundo; en suma, un habitante de la luz.

Y por esos caminos se llega hasta citar no sólo a San Juan de la Cruz y Maragall sino al poeta castellano de Cántico. Casi me ruboricé cuando encontré aquel pasaje ¡Gracias! De todo corazón.

Le agradezco infinito este regalo. Le abraza "el más viejo de sus amigos jóvenes".

Jorge Guillén, el poeta castellà autor de "Cántico".

L'entusiasme de Jorge Guillén, a més de l'amic, és propi d'un poeta-pensador i confirma que l'obra de traductor, igualment que la presentació que l'encapçala, té uns valors extraordinaris.

Mascaró no estava mans fentes, a part de les seves traduccions col·laborava en diferents publicacions; feia conferències, que eren molt celebrades; feia classes particulars i mantenia correspondència amb els antics amics. Així i tot es veia molt indecís, tenia moltes d'idees, el cap li bullia, volia fer coses importants. Al llarg de la seva vida, moltes idees, i per diferents causes, no es veieren realitzades.

A l'agost de 1937 féu unes conferències de literatura a la Universitat de Liverpool i una editorial anglesa li proposà escriure un llibre per a l'ensenyament de l'anglès a Sud-Amèrica i Espanya.

Al juliol de 1938 deia: "Aquest estiu miraré de traduir a l'anglès

l'*Amic e Amat*. Si podia estar a punt per a l'octubre seria un mèrit”.

Més endavant escrivia: “Pensava anar a l'Índia a on desig visitar la Ciutat Santa de Benares on hi ha un col·legi de sànscrit. Allà se parla i discuteix sempre en la llengua antiga de l'Índia, així com a la Universitat Gregoriana de Roma se discuteix en llatí. Això no vol dir que s'entenguin millor que com ens entenem nosaltres.

A l'Índia seré ben rebut per persones d'importància i esper passar algun temps amb Rabindranath Tagore que ja s'acosta als seus vuitanta anys, edat molt avançada a l'Índia.

No sortiré abans de mitjan setembre, així que pots escriure'm i fe-ho aviat per tenir noves teves. Clar que no és del tot segur res del futur, però aixó són els meus plans. A més a l'Índia podré preparar conferències per a Amèrica i Anglaterra”.

Poc temps després informava: “D'anar a la Índia no sé què fer, si anar-hi o no anar-hi. De moment estic molt ocupat amb els meus treballs”.

La indecisió de Mascaró era contínua. Sentia cor endins els problemes d'Espanya i no acabava de decidir-se en res. El 30 de gener de 1938 es lamentava: “Mentre no hi hagi pau a la nostra terra no tendré pau en el més íntim de l'ànima meva, però crec que Déu ho dirigirà tot cap al millor fi”.

L'any següent el gran filòsof Sarvepalli Radhakrishnan, professor de religions i ètica orientals de la Universitat d'Oxford, membre de l'Acadèmia Britànica i autor de *History of India Philosophy*, féu gestions per fundar una important associació per publicar llibres de divulgació sobre temes sagrats, i demanà col·laboració al seu amic Mascaró, del qui era un fervent admirador per les seves traduccions elaborades en perfecta sintonia amb l'esperit de l'original.

Més endavant escrivia: “Estic mirant si acceptaré una plaça de professor a un Institut d'aquí per al pròxim setembre. No ho necessit, mes crec que el treball me distraurà un poc. Ja ho veurem”.

Mentrestant continuava amb les seves traduccions, xerrades i col·laboracions.

La Bíblia, el *Bhagavad-Gita* i els *Upanisad*, Shakespeare, Sant Joan de la Creu i Santa Teresa de Jesús, eren el seu món espiritual, el seu coratjós i impassible port d'ombra i de bon repòs en aquells moments tèrbols que patia Espanya.

LES NOSTRES LLETRES I ELS SEUS CONRADORS

Mascaró, malgrat haver-se vist obligat a adoptar l'anglès com a llengua literària, era un vertader enamorat de Mallorca i de la seva parla, i a la seva correspondència sovint hi trobam al·lusions al gran amor que tenia per les nostres lletres i pels seus conradors.

“Com és bell el conèixer, emprar i estimar l'idioma dels nostres pares. Quina alegria dona el veure que hi ha uns conradors conscients que

l'estimen i l'empren amb veritable amor”!

“Tenc un llibret de poemes d'En Blai Bonet de Santanyí. O jo no sé res de poesia, o ell és una de les forces poètiques més fortes de les nostres lletres d'ara. I el pobre no se pot moure gairebé del llit, i és un jove de vint-i-sis anys. En Moll m'escriu que uns trenta amics anaren l'altre dia a Santanyí a fer-li un homenatge”.

“Has llegit *Mort de Dama* de Llorenç Vilallonga? L'acab de llegir. Si no la tens la compres. És una visió humana com la de Gabriel Maura, però més forta. La petita novel·la és una joia. La pots llegir tres vegades i sempre trobaràs coses noves”.

El 30 de juliol de 1959 escrivia: “Fa un moment he tingut carta de Francesc de B. Moll donant-me la dolorosa nova de la mort d'En Carles Riba a Barcelona, dia 12 del mes d'ara, de juliol. Era ell ara, la figura més gran de les nostres lletres. Jo l'havia conegut molt a la Universitat de Barcelona, i la darrera vegada que el vaig veure va esser a Cambridge el 1956 a on vengué a donar una conferència amb la seva esposa també poeta i dona de gran valor”.

Dos mesos abans, el mes de maig, Carles Ribas havia pres part a la setmana de poesia organitzada per Camilo José Cela a Formentor i el mateix Moll li féu el següent comentari en una carta:

“Per a mi la cosa més emocionant va esser veure'm convidat a la taula que jo considerava la més important de l'aplec, la de Carles Riba i Dámaso Alonso, amb les seves senyores. Va esser un dinar inoblidable per les moltes coses que s'hi digueren i vos he de comunicar que bona part de la conversa va recaure damunt vós i aquells dos grans escriptors no es cansaven de fer el vostre elogi en tots els aspectes. És ver que parlaven *ex abundantia cordis* i vaig tenir una gran satisfacció de comprovar-ho”.

“He llegit *Un home de combat*, La vida d'En Revenjolí, escrita d'En Moll. Molt, molt interessant! Sí que ho era de morro fort en Revenjolí, caparrut com ell mateix, però va fer bona feina i gran feina. Hi havia uns grans homes a Mallorca de 1900 a 1920: Alomar, Mn. Alcover, Costa i Llobera, Joan Alcover, Toni Maura...!

“He llegit els poemes *Felanix i ca-teva* de Mn. Bartomeu Barceló, sentint en ells la fama d'amor pur; i la claror de poesia pura. El llibre serà entre els meus pocs tresors, i rellegiré, poc a poc, els poemes. La presentació de Miquel Pons també el presenta a ell i el seu valor crític com amador de poesia”.

“En Josep M. Llompart ha fet un pròleg ben encertat als *Catorze sonets* d'En Guillem Nadal”.

“Mn. Bartomeu Torres Gost ha fet una gran feina d'erudició en el seu gran llibre en castellà i ara en català. M'ha interessat molt poder comparar la versió de la gran oda a Horaci de Costa de l'any 1879 i després la de 1906. Tots els trenta o més canvis me semblen que milloren el poema. Però la por d'en Ramon Picó referent al “paganisme” del poema me sembla absurda i desorientada. ¿Teniu *Costa i Llobera i Ramon Llull* de Mn. Torres Gost? La lletra de Mn. Antoni M. Alcover en la plana 314-315, me sembla deliciosa! Això se diu parlar clar i llampant”.

“El vostre sonet a la memòria del nostre poeta Gillem Colom me

sembla al nivell de la mateixa poesia del poeta que recordam. El vers final: “posant la vostra llum dins l’estelada” em sembla d’una gran força suggestiva. ¿Qui sap si la llum de la nostra consciència a on escrivim la nostra vida se conserva dins la llum de l’univers, així com la bona obra dels homes dura i perdura dins el bé del temps?

M’interessarà molt i molt llegir les poesies del vostre oncle. La poesia que surt com a flor viva del cor dels homes té una vida i frescor que moltes i moltes vegades no tenen els poetes intel·lectuals erudits que pensen i pensen i cavil·len però senten poc. És un problema en el món mecànic, turístic, superficialment vulgar del món d’ara”.

Mascaró, enfora de la seva terra, es preocupava prou ferm per les nostres lletres i estava ben al corrent de la vida cultural i literària dels països catalans.

EL SEU ENTUSIASME VERS L’OBRA DEL DICIONARI CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR

Evidentment el gran amor que tenia per les nostres lletres el posà de manifest en els moments difícils de la publicació del *Diccionari català-valencià-balear*, enviant cartes encoratjadores al seu gran amic Francesc de Borja Moll, i servint-li d’intermediari amb els seus amics Pompeu Fabra, Xirau i Nicolau D’Olwer de Catalunya per intentar una entesa de col·laboració.

El dia 1^r d’octubre de 1933 li deia en una carta.

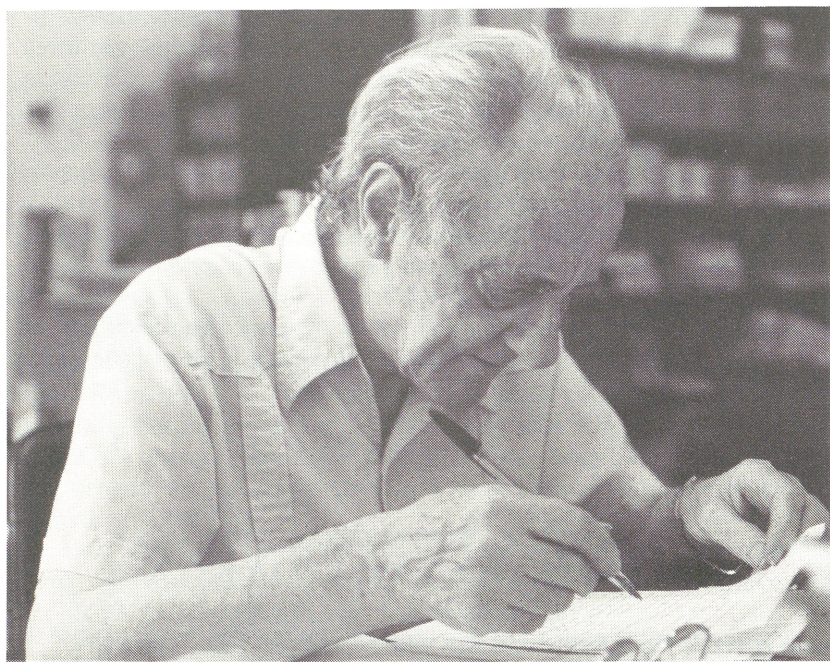
«Haureu rebut lletra del senyor Fabra. Només ahir vaig tenir ocasió de saludar-lo. El Sr. Xirau és a Madrid i no torna fins demà. Vist lo manifestat pel Sr. Fabra no he vist el Sr. d’Olwer”.

“Crec que si vós teniu confiança en l’Institut i vos disposau a col·laborar cordialment amb ells, vos rebran amb els braços oberts. Jo no os puc aconsellar, però m’alegraria molt que poc a poc vos imposàsseu dins l’Institut i hi col·laboràsseu en bé de la nostra cultura catalana. Penseu-ho bé. De vegades convé olvidar el nostre individualisme: no pensar en nosaltres mateixos. Parlaré amb el Sr. Xirau i vos tornaré escriure”.

Aquesta és la contesta de Moll:

“He rebut la vostra carta que us agraesc de cor. Ahir vaig rebre també lletra del Sr. Fabra, que em comunica les condicions generals en què l’Institut estaria disposat a publicar pel seu compte el *Diccionari*. Com les condicions estan exposades molt vagament i ofereixen una gran elasticitat, de manera que segons com s’interpretin poden ésser acceptables o inacceptables, aprofitaré la primera lleguda per venir a Barcelona per tractar-ne oralment amb el dit senyor”.

“Estic molt disposat a col·laborar a les tasques de l’Institut, però naturalment és prematur voler-me fer tenir una confiança absoluta, des d’ara. Bona voluntat no me’n falta; si veig la mateixa per part d’ells, m’hi tiraré amb cos i cordes”.

L'infatigable filòleg Francesc de Borja Moll el dia que complia vuitante anys, del qui Mascaró deia: "Els mallorquins l'haurien de saludar en palmes d'or..."

"La setmana qui ve, si Déu vol, vindré a Barcelona amb molt bona disposició a discutir serenament per tal d'arribar a un acord raonable".

Els problemes per a la publicació del Diccionari foren molts, deguts, principalment, a les accions calamitoses que s'iniciaren a Mallorca el juliol de 1936, que provocaren una persecució de la cultura catalana. Es suprimiren totes les publicacions en català, entre elles el "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", revista mensual de lingüística, folklore i literatura i els fascicles del Diccionari que es publicaven periòdicament.

Durant aquests moments difícils, Francesc de B. Moll, amb abnegació i sacrifici, continuà treballant en la redacció del Diccionari que malauradament, fins a l'any 1949 no fou possible la represa de la seva publicació

Mascaró, que aleshores residia a Cambridge, es convertí, indirectament, en protector i difusor entusiasta de l'obra magistral.

MASCARÓ I RAFEL GRIERA, PROTECTORS DEL DICCIONARI

El mateix Francesc de B. Moll diu: "Entre els qui més d'hora respongueren a la meva crida i es convertiren en protectors insignes de l'Obra, he de citar el professor Joan Mascaró, mallorquí resident a Cambridge, i l'in-

dustrial Rafel Griera i Plans de Barcelona. Els he d'anomenar amb especial gratitud perquè, a més d'ésser els primers, d'ells dos prové indirectament tota l'organització de la propaganda intel·ligent i entusiasta que es formà a Barcelona, repercutí a totes les regions i determinà l'afluència de subscriptors que havia de fer possible la continuació i l'acabament de l'obra".

Rafel Griera era un gran i noble amic de Mascaró amb qui havia treballat a la Universitat de Barcelona per allà l'any 1935. Mascaró li parlà tan entusiàsticament del Diccionari, que aquell es decidí aportar una subvenció important i donar a conèixer el valor de l'obra des del punt de vista científic, filològic i patriòtic a un plec d'amics i coneguts.

Mascaró, entusiasmat de bondeveres, instà també el seu gran amic Marian Jaquotot perquè aportés la seva ajuda: "He rebut lletra d'En Francesc de B. Moll. Quina obra tan gran que fa! Ja el podeu estimar a Mallorca, un gran Diccionari és un tresor d'idees, el tresor de l'ànima d'un poble, és la vida del seu esperit durant els segles que pasen. A veure si li ajudes una mica amb una bona subscripció. Per una obra semblant se gastaren a Oxford, amb el *Oxford English Dictionary*, més de 200.000 lliures esterlines i En Moll ho fa tot sol, gairebé tot solet. Els mallorquins l'haurien de saludar amb palmes d'or i donar-li les palmes d'or per vendre i fer diners i viure i treballar. Ai Déu meu! que poc saben molts de mallorquins els valors que tenim a ca nostra! I Mn. Pons? si tu poguessis imaginar els treballs que ha fet li besaries les mans cent vegades d'agraïment".

Escriví també a l'altre amic Bartomeu March Servera demanant-li el seu concurs.

Aquesta preocupació abassegadora de Mascaró alegrava al seu amic vegeu-ne aquí una mostra:

"...No tenc ni un minut de temps per venir a ca seva i saludar-lo, com desitjava, i sobretot per donar-li les gràcies de l'obsequi que el Sr. B. M. ha fet a l'obra del Diccionari, donant-me 1.500 pts. per ajudar a la publicació. Com que bona part del mèrit d'aquesta bona acció correspon a V. complesc un deure de gratitud, dient-li de tot cor: Moltes gràcies! i reiterant-li el testimoni del més cordial afecte i dels meus sincers desitjos d'ésser-li útil. -Afectíssim seu.

F. de B. Moll"

Després aconseguí que la Fundació Joan March emprengués un constant i eficaç mecenatge. L'ajuda total de la Fundació fou important: sobrepassà les 300.000 pessetes.

Mascaró, el dia 1 d'agost de 1968, escrivia a l'amic Moll:

"Amic tan estimat i admirat:

Vaig rebre el tom I del vostre gran Diccionari, segona edició, fa uns dies, vaig besar amb emoció el llibre per a mi sagrat que representa el gran monument a la nostra llengua, l'ànima-nostra i del poble. Pocs homes sobre la terra han pogut fer una obra tan gran entre tantes dificultats; i sols la vostra gran intel·ligència, energia i constància les ha pogut superar totes i bé podeu dir com el gran poeta:

"*Exegi monumentum aere perennius*".

Vaig llegir la vostra introducció i quina sorpresa de veure en la pàgina XX que la vostra noblesa del cor recorda la meua insignificant resposta a fer conèixer la vostra obra en els anys ja llunyans. Jo sols puc recordar la meua bona voluntat, i determinació absoluta que l'obra no pararia a causa de dificultats exteriors. Ben poc. Estic molt agraït de les paraules vostres nobles, i les dedicades a l'amic Rafel Grieria, home bo i noble.

Que molts anys pogueu gaudir dels resultats de la vostra obra i pogueu seguir fent feina bona per a la gran llengua de Ramon Llull i nostra, per la gracia de Déu.

Una forta abraçada del vostre bon amic.

Joan Mascaró

P.S. Crec que vindrem a Mallorca aviat i us vendré a veure?"

ELOGI A LA LLENGUA MATERNA

Mascaró, home de gust delicat i clar enteniment i mallorquí de soca-rel, sentia un gran amor per la nostra llengua i les seves cartes en són un clar i eloqüent testimoni. És veritat que les circumstàncies l'allunyaren i es va veure obligat a adoptar una llengua diferent per als seus treballs literaris, però mai no va deixar de pregonar i de lloar la seva pròpia i sostenia que, per al qui podia gaudir de la immensa sort de viure al lloc de naixença la llengua que tingués al llavis havia de ser la mateixa que li feia glatir el cor.

Quantes vegades li vaig sentir dir aquestes semblants paraules: "Tots els qui varem nèixer a Mallorca, la bella i benivolguda Mallorca, podem estar molt, però molt agraïts, de la nostra llengua: al poble que la creà i la va conservar i als escriptors i poetes que l'enriquieren i perfeccionaren".

"Tot l'univers, mogut per un Esperit Creador, és sagrat, i tot idioma és una cosa sagrada, ja que és el millor recurs que té l'home per alabar Déu. Si l'home és l'èsser suprem de la Creació, la paraula és la suprema creació de l'home. Aquest, a mesura que anà sentint i pensant, creava sons, creava paraules per anomenar les coses que veia i per expressar les que s'imaginava. I, quan després d'una llarga peripècia, comencà a dominar i a confegir aquestes paraules, va néixer el llenguatge obrint un ample camí a la saviesa. Quina eternitat degué transcórrer per arribar a la paraula viva! Quantíssim de temps degué tardar per crear els sons que expressassin els números, i quantíssim per descobrir el zero, que ens ve de l'Índia i que féu possible les matemàtiques modernes"!

Mascaró trobava que menystenir i perseguir un idioma és un pecat d'ignorància o de petitesa d'ànima i singularment si es tracta del propi idioma. No es pot menystenir la llengua amb una intrensigència dialectal tenir-la únicament com a cosa d'estar per casa. El valor de qualsevol idioma va lligat a la pròpia família, al poble, a la nació, raça i cultura, als costums i a la història.

Malauradament, a pesar que el nostre idioma d'ençà de la Renaixença començà a prendre autèntica força, hi ha molt a fer encara: hi ha a fer dins la mateixa família, a l'escola, a l'església, a la vida social. És urgent

i necessari fer veure que la comprensió, l'amor i l'estudi del català, que és en definitiva l'idioma de les illes, és ferment de la cultura i d'alegria. Els pares han de ser els primers mestres i els primers iniciadors. I, els mestres, ja és ben hora que prenguin consciència. No s'han de limitar a ensenyar el català com una assignatura més, sinó que han de fer tota l'ensenyança en català. Si no, com en temps enrera l'alumne, si l'escola no l'ajuda, s'haurà d'ajudar a ell mateix, i això és molt trist. Ambdós en tenim un mal record. És indispensable que totes les escoles tinguin les corresponents biblioteques amb llibres dels nostres escriptors de les Illes i del Principat perquè els alumnes puguin llegir-los. Cada biblioteca ha de tenir el *Diccionari català-valencià-balear* de Francesc de Borja Moll, aquesta obra grandiosa que la llengua castellana encara no té. Quina tasca més formidable pot fer l'escola. "El mestre, donant inspiració, ajudant i orientant, pot crear ànimes que sentin el goig del bé i la bellesa i l'alegria del pensar clarament, que desperta la fe i mai no el fanatisme. Que mai no defugui la dimensió estètica del llenguatge poètic. S'ha de procurar que l'alumne aprengui a descobrir la bellesa, la sonoritat i el ritme de les paraules captant tot el missatge de les metàfores".

L'església té el dret i l'obligació moral d'emprar el nostre idioma com a vehicle de relació: catequesi, culte i predicació. ¿Què deu sentir l'esperit de Ramon Llull, que ens llegà el català literari, i el del rei Jaume II, que ens donà el castell de Bellver, que fins i tot el seu nom és poesia, quan oblidem pels seus sermons i homílies la nostra parla?"

Estimem sempre la llengua nostra, no siem desagraïts, procurem que sia sempre una flama viva i palpitant que es reflecteixi en totes les manifestacions de la cultura i de l'esperit. Estimem sempre la llengua materna, que, si fou i és encara per alguns viltinguda, pensem que a més de la seva dolcesa té encís, és viva i és dúctil; no oblidem que és la nostra llengua, la dels nostres pares i l'única expressió possible dels nostres literats. Déu faci que l'estudi i l'amor a la nostra llengua gloriosa siguin creadors de centres de bon gust i alts valors humans.

BARTOMEU ROSSELLÓ PÒRCEL

En una de les seves cartes Mascaró, entre altres coses i referint-se al poeta mallorquí Bartomeu Rosselló-Pòrcel, em deia:

"No sé si teniu l'Obra Poètica de Rosselló Pòrcel, publicada a Palma el 1949 amb una magnífica introducció crítica d'En Miquel Dolç. Jo no tenia temps a Barcelona per concentrar-me en la seva poesia que de moment no sentia com se pot sentir. Sia això un *mea culpa*.

En Rosselló Pòrcel no tenia una salut forta, i tot era energia intel·lectual i poesia. La seva mort va ésser la mort de grans esperances dins la literatura de Catalunya".

Jo li vaig dir que coneixia i estimava l'obra de Rosselló-Pòrcel, cosa que l'alegrà molt i fou motiu que en un dels nostres encontres em parlés fervorosament d'ell.

Rosselló-Pòrcel i Mascaró com és sabut coincidiren a la Universitat

de Barcelona; aquell com a alumne destacadíssim, Mascaró com a professor. Com pot suposar-se als dos mallorquins de soca-rel i d'un esperit sensible, prest els uní una cordial amistat i una mútua admiració.

Mascaró em parlava d'ell i dels seus poemes:

“Vós no l'heu conegut. Com us hauria agradat conèixer-lo! Tot ell era esperit! Era un jove magre i no molt alt i d'una delicada complexió física. Portava ulleres discoïdals i la seva mirada era viva i penetrant i el seu somriure bondados tenia, a la vegada, un tast d'ironia amarga. Parlava un català correcte però amb l'accent i la dolçor dels fills de Mallorca. Rosselló-Pòrcel tenia una ferma i encisadora personalitat”.

“Com sabeu, Gabriel Alomar, influí enorment en la seva formació humanística i poètica. Els seus professors de la Universitat, els recordats i bons amics Carles Riba, Àngel Vallbuena i Miquel Ferrà, director de la Residència, l'estimaven i parlaven dels seus dots extraordinaris. Sens dubte Salvador Espriu i ell, íntims amics, eren els qui més prometien de tota aquella promoció universitària. Rosselló-Pòrcel, capdavanter, trencà motlles per anar a la recerca d'uns camins per a la poesia, i, malgrat el valor extraordinari dels seus poemes, alguns d'ells d'antologia, cal considerar-los, a causa de la seva mort prematura, morí, el pobre, que no havia fet els vint-i-cint anys, com un intent, com un punt de partida per a una renovació de la poesia”.

Mascaró, quan parlava del malaguanyat jove poeta, es lamentava que durant la seva estada a Barcelona, a causa de les seves preocupacions docents i a la recerca i en la meditació dels llibres orientals, no hagués posat esment com devia a la seva obra poètica; fou després de la seva mort que aprofundí i assaborí els seus poemes.

I si hem de ser sincers els aprofundí i assaborí de debò. Alguns els sabia de memòria i els comentaris crítics i encomiàstics que en feia eren convincents i oportuns, propis d'un coneixedor de l'art poètic.

I Mascaró, entusiasmat per la seva poesia, subratllava:

“Rosselló-Pòrcel provava i s'exercitava en noves tècniques i nous estils més estrangers, de forma especialíssima dels que seguien Paul Valéry i Baudelaire. Mostrava una viva inquietud per Góngora. Xarrupà la poesia dels castellans Jorge Guillén, Rafael Alberti i García Lorca, i dels catalans Carles Riba i el nostre Miquel Ferrà. També Ausiàs March.

“La seva obra, breu però densa i plena de somnis, d'un exquisit i sensible valor poètic i d'una retòrica força elegant i d'un estil renovador, que estava oberta a magnífiques consecucions, es veia immersa dins l'ombra. Sembla que preveia la seva solpostada i els seus versos, amarats de la blavor mediterrània, desborden d'anyorança i d'entranyable amor”.

“Posau esment en els seus poemes i veureu que dins una connatural elegància lírica, plena de simbolismes, hi plana sovint la malenconia”.

Mascaró volgué fer-me la bella ofrena dels dos llibrets *Nou poemes* i *Quaderns de sonets* que li dedicà Rosselló-Pòrcel de les edicions especials numerades: “Vós, que sentiu un gran amor per la poesia i per la seva obra, vull que tingueu aquest petit tresor en recordança d'ell i meva. Em sabia greu que anessin a parar a mans desconegudes i es fessin malbé”.

LLUÍS RACIONERO I ENSAYOS SOBRE EL APOCALIPSIS

En una de les moltes trucades que ens fèiem i que sempre enriquien l'esperit i el meu bloc de notes em contava:

“Mireu el que són les coses. Un català de l'Empordà ha vingut a visitar-me a Comberton. La lectura de les meves versions del *Bhagavad-Gita* i dels *Upanisad* li despertà, a més d'un entusiasme per la filosofia oriental, un interès per conèixer-me personalment en comprovar que el meu nom era d'origen català”.

“Es tracta de Lluís Racionero, un jove simpàtic, inquiet i polifacètic que arribarà molt amunt. Hem passat un enfilall d'hores junts comprovant la coincidència de les diferents confessions i que totes ens il·luminen i ens ajuden en el nostre camí vers la bondat i la bellesa”.

Després, al juliol de 1974, Mascaró em féu l'ofrena, amb una bella dedicatòria, d'un llibre publicat per l'Editorial Kairos de Barcelona, escrit en castellà i titulat: *Ensayos sobre el Apocalipsis*.

Aquests assaigs, que emprenen, de forma delerosa, el filosòfic i vital entreforc de la nova generació, tenen un caràcter testimonial i iniciador. L'acurada i intel·ligent selecció es, igualment que el documentat i lluminós pròleg i la conclusió final, de Lluís Racionero.

Mascaró assegut al terrat de la casa on vivia a Palma.

Entre els seleccionats, pensadors, psicoanalistes, poetes i humanistes: Marcuse, Fromm, Cohn-Bendit, Brown, etc., hi figura Joan Mascaró. El treball escollit és la bella introducció que féu a la seva traducció dels *Upanisad* i està traduïda de l'anglès al castellà per Maria Dolores de la Fé.

Lluís Racionero al seu pròleg demostra les seves inquietuds. Viu i veu els problemes de la joventut actual.

Parem esment en el que diu: "La frisor -violació del temps- i la valoració monetària -violació de l'amor- han produït una societat normalment insatisfeta, mòbil i ansiosa i que es torna agressiva, individualista, violenta i neuròtica en els moments difícils. No és d'estranyar que els joves comencin a ocupar-se de la manera de trobar una alternativa viable a aquest estat de coses. Aquest llibre és un reflex d'aquestes preocupacions".

L'escrit de Mascaró és una suggestiva i edificant lliçó espiritual. Fusiona magníficament el sentiment religiós i la consciència moral, la poesia profana i sagrada que cerquen il·luminar tot allò que dóna un sentit transcendent a la vida de l'home.

Al costat de passatges dels *Upanisad* ens parla del cristianisme i dels nostres místics:

Sant Joan de la Creu sent el goig final quan descriu l'Amat com a "música silenciosa" i "solitud sonora". I Santa Teresa el descriu amb paraules que ens recorden les dels *Upanisad* dos mil anys abans. És com "aigua que cau del cel en un riu o una font, quan tot es fa aigua, i no és possible dividir o separar l'aigua del riu d'aquella caiguda del cel; o un petit corrent que entra a la mar de tal manera que en endevant ja no hi haurà forma de separació.

Mascaró, comparant les religions cristiana i hindú, diu: "El cristià pot sentir que Braman és Déu, i l'hindú pot sentir que Déu és Braman".

Molts anys després vaig llegir una interessant entrevista feta a Lluís Racionero on conta el seu providencial encontre amb Mascaró i confessa el seu interès per la cultura oriental, cosa que confirma a la lletra que li escriví l'11 de setembre de 1986:

"Benvolgut Mestre:

"El senyor Moll m'ha fet arribar a mans les *Llànties de Foc* que vostè va encendre per a mi aquell inoblidable capvespre de 1967 a Cambridge. ¿Quan li ho agraeixo! Vostè aquell dia va obrir un camí a la meua vida que encara estic seguint, i a cada pas és més ample! Necessitaré més llànties però no al darrera com bromejava vostè a l'acomiar-nos.

Aniré a Londres pel novembre i si vostè està disponible el telefonaré per venir a visitar-lo.

Rebi la més amical salutació de

Lluís Racionero"

Dissortadament Mascaró ja no el pogué rebre. La seva vida anava menyscabant i mesos més tard retornava definitivament al seu Déu.

GABRIEL ALOMAR

Mascaró amb una de les seves cartes m'envià una fotocòpia del *Bulletin of Spanish Studies* on hi havia publicat un interessant article sobre Gabriel Alomar, l'obstinat defensor dels drets humans, el que fou, per la seva gran cultura i sòlida erudició, un dels intel·lectuals mallorquins més rellevants de principi de segle:

“Aquí hi ha una fotocòpia d'un escrit que vaig fer al desembre de 1942 recordant Gabriel Alomar que vaig conèixer bé a Barcelona ja que vàrem viure plegats a una Residència. Ell va morir el set d'agost de 1941, el mateix dia que Rabindranath Tagore. Tenc varies cartes d'ell des de El Caire i també vaig enviar cartes a sa família. Alomar era un pensador i poeta. Com a pensador crec que el més interessant que Mallorca ha donat. Aquí hi ha la primera de les lletres que vaig rebre d'ell sempre amb retard, degut a la guerra;

“Estimat amic Mascaró. Mil gràcies pel seu bon record, i tota la meva condolència per la mort del seu oncle.

Gabriel Alomar, l'obstinat defensor dels drets humans.

Aquí em té, en aquesta terra històrica i meravellosa, que vostè deu conèixer de pas. Estic amb el meu fill Víctor. El restant de la família és a Mallorca, i encara no he pogut aconseguir el canvi, malgrat les promeses que m'ha fetes la representació anglesa que se'n cuida.

El meu fill petit ha estat duit per Franco a un front desconegut per mi, això és el que més m'afligeix. Pensi la tràgica situació que això significa.

El meu fill major ha estat empresonat llargs mesos. Avui està en llibertat, però no pot sortir d'aquell infern.

¿Ha llegit *Les grands cimetières sous la lune* de Georges Bernanos? Llegeixi aquest llibre i veurà com queda la nostra Mallorca, singularment el seu bisbe, té una immensa vergonya!

Anglaterra és una nació que té por que sàpien que és feble. És un bluff, Chamberlain és un pobre home.

He acabat un llibre sobre la guerra; *La guerra de España y la opinión internacional*. No sé quan el podré publicar. Me convendria que fos traduït al francès i a l'anglès.

Supòs que ha vist el llibre de poesies postum del pobre Rosselló *Imitació del foc*, amb un escrit meu. La darrera poesia del volum és la millor.

Esper amb interès el seu anunciat llibre *Himalaies de l'esperit*.

Escrigui. L'abraça el seu amic Gabriel Alomar».

El treball de Mascaró és força interessant i quan en una de les meves lletres l'hi comentava em contestà:

“M'agrada que el meu escrit de Gabriel Alomar us interessi. A veure si un dia veurem l'edició de l'obra completa del pensador-poeta no ben comprès de molts”.

Mascaró àdhuc del seu nom feia elogi: “Fins el seu nom, Gabriel, esperit del cel, i Al-Omar, que ens recorda visions d'un islam que ell admirava, és melodia de paraules”.

I, afegia: “L'estil de Gabriel Alomar és reflexió del seu esperit, format de bellesa clàssica i d'idealisme cristià i romàntic. És individual i inconfusible. Un sol radiant d'idealisme platònic il·lumina tota la seva obra; un foc de purificació revolucionària romàntica li dona vida i calor; i un sentit de la poesia eterna dels Evangelis anima la claror del seu sol interior i la flama dels seus anhels romàntics”.

La columna de foc és un recull de l'obra poètica d'Alomar i entre els poemes hi figura “Les cabelleres”. D'aquesta composició Maragall en féu un judici molt sever, afirmant que: “Malgrat ser una obra perfecta, d'una correcció insuperable i d'una magnífica construcció, era freda, marmòria i gebrada i res no tenia a veure amb la poesia”.

Mascaró, si bé era un admirador acèrrim de Maragall, no podia estar d'acord amb ell, la seva opinió diferia de la d'aquest totalment. Per Mascaró en aquest poema, essencialment modern, aflorava qualque cosa més que la fredor classicista. A pesar del seu erotisme Alomar hi expressava els seus somnis amb bellíssimes i ben cisellades imatges i amb una sonoritat plena d'encís.

COMENÇA LA TRADUCCIÓ DEL *BHAGAVAD-GÎTÂ*

Mascaró es lliurà en cos i ànima a la traducció del *Bhagavad-Gita*. Des dels quinze anys va viure i desviure pel gran poema. Tots els seus afanys giravoltaven al seu entorn. Fou sa pacient i constant obsessió: “De les deu a la una treball diàriament a la meua traducció. És un treball lent. Aquest matí he estat pensant més d’una hora sobre una paraula sànscrita que pot traduir-se d’unes vuit maners a l’anglès i he de cercar la paraula anglesa que més expressi el sentit íntim de l’original”.

“A vegades he traduït un vers més de vint vegades abans de quedar satisfet, confio haver estat fidel a l’esperit que l’origina i a mi mateix”.

Mascaró tenia una passió extraordinària per la puresa de l’idioma. Tenia la màgica virtut d’anar sempre a la recerca de les formes més senzilles, més pastoses i més sucoses de la llengua, per aconseguir-ho procurava emprar sempre un lèxic seleccionat, defugint de les paraules insòlites. Escrivint era lent i tot per obtenir la bellesa de l’espontaneïtat. De les seves traduccions, que respiren la serenor i la pau de la seva vida, podriem dir, com Llorenç Riber: “del vers que comença al vers que la clou hi va tan de temps com el que ha mester el gra per pujar del solc fins a l’espiga”.

La seva tasca de traductor fou verament valuosa. Sacrificà les seves extraordinàries facultats d’escriptor-pensador per escollir la que va creure més necessària i important per a la cultura universal. La seva renúncia a l’obra de creació per donar a conèixer les obres cabdals de la filosofia índia té un valor incommensurable.

Mascaró, que com a poeta d’esperit necessitava el dubte i la fe que sabia de bondeveres la gran dificultat que representa tota traducció literària, jugà amb intel·ligència i amor, i amb una probitat poc freqüents, amb tots els recursos i matisos de la llengua per copsar i reproduir l’estil, el ritme i els efectes fonètics de l’original. Creà i recreà cada obra amb les mateixes gradacions i sense deformar-ne el més mínim el missatge.

El *Bhagavad-Gita* és conegut com el Càntic de Déu o el Càntic de l’Univers. Mascaró escrivia: “La grandesa del *Bhagavad-Gita* és la grandesa de l’univers; però així com la meravella de les estrelles del cel només es revela en el silenci de la nit, la meravella d’aquest poema només es revela en el silenci de l’ànima.

La grandesa del *Bhagavad-Gita* és extraordinària. A més d’un llibre de Llum i d’Amor és, principalment, un llibre de Vida.

Mascaró, que aprengué el sànscrit per entendre i conèixer íntimament el *Bhagavad-Gita*, que llegí totes les traduccions que en trobà per comparar les diferents interpretacions i que llegí una i altra vegada l’original sànscrit fins a aprende’n de memòria els versos més importants, forçosament havia de dar-nos en una traducció meravellosa.

«Estic content de poder-vos enviar el Càntic de l’Univers o Càntic de Déu, *Bhagavad-Gita*, en l’idioma de Sant Joan de la Creu i altres gran poetes castellans. En llur temps no era conegut el sànscrit a Europa. Crec que els hauria impressionat la saviesa humana i visió espiritual del gran poema, que és part de la meua vida. Mai no vaig rellegint o recordant algunes paraules del gran poema que no senti alguna emoció o pensament

de vida. Sempre és un començament, un alè de fe i d'esperança. I que no pensi algú que el meu amor al gran poema me llevi amor als nostres Evangelis. Molt al contrari, un amor fa més gran l'altre amor”.

A la carta següent afegia: “El *Bhagavad-Gita* ha dirigit la meua vida. Si jo som res, jo **som** el *Bhagavad-Gita*. Ell m'ha duit a la Bíblia, als llibres sagrats de religions, a l'art i poesia de moltes terres, a sentir un poc el SER i l'AMOR del nostre univers”.

Seves són també aquestes paraules: “Jo sent un centre espiritual, racional, humà ple de bellesa, d'amor i poesia i cap a ell procur anar, i donar-li la meua vida. Ja sé que puc caure setanta vegades al dia, caure a terra en el camí, pero sols vol dir que un s'ha d'aixecar setanta vegades i cap endavant! Vivim dins una eternitat i anam de cap a una eternitat: l'hem de sentir, i en proporció al nostre sentiment podem dir que som vius dins una vida digna de l'ajuda del nostre Déu”.

DESPLGAMENT D'ACTIVITATS. XERRADES PER A LA BBC

Per tenir una idea de la seva labor basta llegir el que escriu en una carta del 20 de setembre de 1942: “La meua vida és un tant solitària però amb moments bells. Vaig esser a Oxford l'any passat durant uns mesos, i no trobant el que cercava vaig regressar de bell nou al camp. D'aquí surt de tant de tant d'excursió intel·lectual: la primavera passada a la Universitat de Liverpool a donar unes conferències, el mes passat a donar-ne una a uns tres-cents mestres i mestresses sobre “Poesia i Religió”, la setmana passada a la ràdio de Londres per dirigir una discussió en castellà per Sud-amèrica tocant el tema de l'Índia. Endemés les meves lectures i pensaments i els meus treballs literaris entre mans. Procur treballar seguint el savi consell que: “El treball ens allunya de tres grans mals: l'avorriment, el vici i la necessitat”. De la meua talaia contemplant el meu món i procur enfrontar-me a la vida sense por i amb fe”.

Les xerrades per a la BBC continuaren. Entre les que féu hi figurava una sèrie sobre “El milenario de Castilla”.

La radiada al gener de 1944 i titulada “Unidad en la diversidad” fou vertaderament d'antologia. Al juny de 1945 parlà de “Xina i la guerra d'Àsia”. Al gener de 1949 i per donar les bones festes de Nadal i Any Nou als mallorquins ofrenà un recital de poesies de Mallorca.

Curiosament al gener de 1983 el Consell de Castilla i Lleó li demanà per publicar, amb tots els honors, aquelles converses que defensaven i propagaven un clima de convivència entre tots els espanyols.

“... *En 1943-44 -quizá usted lo habrá olvidado- radiamos para España desde la BBC de Londres una serie de charlas sobre el Milenario de Castilla, que fué corrección y contrapunto a lo que en aquellos días se decía y oía en la España de Franco.*

Ahora el Consejo General de Castilla y León quieren publicar, con todos los honores, y rápidamente, todas aquellas charlas que defendieron y

propagaron un clima de convivencia entre los españoles y todas las Españas.

La asesoría jurídica insiste en procurar el permiso de los autores, siempre que esto sea posible. ¿Tendría usted la gentileza de enviarme tres líneas autorizándome a incluir en el libro su trabajo “Universidad en la diversidad”, que tan bien recibido fue en su día?”.

Amb la xerrada donant les bones festes per la BBC demostrà el seu gran amor a la nostra llengua, als nostres poetes i a la nostra terra:

“...Jo, que visc de moment tan lluny de les coses nostres i de ple en les lletres angleses i orientals, podeu pensar les enyorances i recordances que per a mi representa aquesta poesia. El meu plorat amic En Miquel Ferrà, al cel sia, escrivia d’ella: “Tot és ordre tranquil, claredat, mesura, en l’obra literària dels fills de Mallorca. El seu art és reflex de la naturalesa mallorquina, principal font d’inspiració de tots els seus poetes”. Si tots poguéssim tenir en la nostra vida una mica més aquest sentit d’harmonia i d’equilibri que tenen els nostres gran poemes!

“Crec que és urgent que l’amor a les nostres lletres augmenti en el nostre poble. Els amics de Mallorca que senten el valor de la llengua nostra i de les lletres que són vida nostra, i per tant part de la vida universal, no podrien formar petits grups gairebé familiars per ajudar tants de germans nostres que no saben llegir i escriure? Vull dir, que no saben llegir un poema nostre, i no saben escriure una carta en la nostra parla? Ramon Llull volia convertir els moros. No voldrem nosaltres convertir cristians a la nostra cultura? Petits grups, íntims, familiars, però il·lumintats per un ideal d’amor a la cultura bella, la nostra i la dels altres. Tot art com més íntim és més gran, i com més gran més universal”.

Amb aquesta xerrada posà de manifest els seus dots excepcionals de rapsoda. Començà amb “Pregària per la llengua”, de Maria Antònia Salvà, seguiren després “Amor de Pàtria” i “Cala gentil”, de Costa i Llobera, “La relíquia” de Joan Alcover, “Flabiol de Pastor”, de Maria Antònia, i acabà amb l’excel·lent poema de la nostra terra: “El pi de Formentor”. Per a cada poema tingué uns comentaris molt adients i acabà la xerrada amb aquestes paraules:

“Adéu, germans de la meva terra. Arrelem la nostra ànima dins les altures de l’esperit, i caminem forts i contents, sempre recordant les paraules i pregàries del nostre suprem Ramon Llull: “Tu qui omple el sol de resplendor omple mon cor d’amor”.

Mentrestant Mascaró fou distingit amb el nomenament de supervisor d’anglès del Trinity College, el col·legi més gran i de més prestigi de Cambridge, fundat per Enric VIII i conegut pel gran col·legi de Newton. Entre els molts d’alumnes il·lustres que hi han desfilat figuren els poetes George Herbert, John Donne i Andrew Marvell, i els Lords Byron i Tennyson.

MATRIMONI I FILLS

Mascaró, que des del principi de la seva arribada a Anglaterra alternava la seva residència entre la casa de camp vora els turons de l’abadia

de Tintern i la del port de Bristol, passà a viure en qualitat d'hoste a Comberton, un poblet a prop de Cambridge. Una bella casa del segle XVII: "The Retreat" "el refugi". Tenia al darrera terra i jardí i arbres, entre aquests, dos noguers grandiosos, centenaris, i silenci, un silenci i una pau que per a la seva feina interior no hauria pogut tenir a les poblacions modernes.

El matrimoni Mascaró i Coloma Cerdà, la fidel serventa, a Santa Margalida just davant la casa natal de S'Hort d'En Degollat.

Mascaró amb la seva esposa a sa residència de Comberton.

A la casa tant sols hi vivien la propietària, una senyora vídua que duia el maneig, i la seva filla, mestra, que es dedicava a l'ensenyança dels infants petits. El canvi marcà una fita important per al seu futur. S'enamorà de la filla, Miss Kathleen Ellis, i l'any 1951 s'uniren en matrimoni. Com en els versos d'Alcover, es casà amb l'hostalera i digué: "Ja no me'n torn".

Ho féu saber al seu íntim amic Marian Jaquotot amb aquestes paraules menlevades de l'altre Alcover:

"I doncs has de creure i pensar que ja tinc la corda al coll, o l'hi tendré aviat, dissabte dia disset del mes vinent de març a les nou del matí, si Déu vol i Maria, farem l'esclafit, com deia En Revenjolí, i, a casar-nos s'ha dit. I tu voldràs saber qui és la meva esposa a esser. Jo t'ho diré: Té trenta-vuit anys, els va fer dia u de setembre, l'edat està bé, ja que jo en tinc catorze més que ella però d'edat ens avenim. És bona dona, això sobretot, molt bona i que m'estima de bondeveres, no hi ha que dir-ho. L'he coneguda fa uns set anys, ja que és filla de la santa dona que me cuida; jo i la sogra sí que ens estimam. És una dona vertaderament santa i sa filla és bona atl.lota de tot; no té cultura de la universitat, però com a mestressa d'escola que és -va anar a escola fins als vint-i-un anys i és intel.ligent- sent la bondat i la bellesa de la naturalesa i l'art i és una dona a qui puc parlar bastant dels meus ideals i coses. De moment anirà seguint a l'escola ja que guanya unes 36.000 pesetes netes a l'any, -això entre tu i jo, naturalment- i ara en guanyarà més. Si va dos anys més a donar classes tindrà un retir i això sempre és bo".

El Refugi fou la seva residència definitiva. S'acabà per a ell la vida solitària i comença la vida compartida. Posant els peus a terra, compaginà el seu món espiritual amb el de la família, i amb pau i esperança, amb seny i dolcesa, al llarg dels anys dugueren, ansa per ansa, el cistell de les alegries i preocupacions, les roses i espines de la vida i el fruit del seu amor.

El matrimoni Mascaró al jardí de sa residència a Comberton a l'any 1982.

I en plena tardor, quan l'or s'enganxa per les fulles dels arbres, el 3 de novembre de 1951, tingueren dos bessons, un fill i una filla, Martí i Maria Coloma.

Foren l'alegria de la casa i ell, pare madur, talment un padri jove, estava embabaiat amb els dos infants:

“Fa un moment que tenia en Martinet damunt jo i ell ja riu. Ja riu gairebé com un homonet. Quins ulls de blau de mar fosc tan bells que té! Semblen dues pedres precioses. Quina alegria veure un Mascaró petit! Na Maria Coloma és una miniatura d'alegria, té els ulls semblants als d'En Martinet, però una mica més tirant a fosc, si bé el color dels ulls pot canviar. Quan està contenta sembla que parla, obri la boqueta i sembla que parla tantes coses fa”.

MASCARÓ INVITAT PER LA REINA JULIANA D'HOLANDA

El 25 d'agost de 1954 la reina Juliana d'Holanda l'invità a una reunió internacional al seu castell reial. El parlament de Mascaró: “*A star from The east*” (Una estrella de l'est) és una apreciació personal del *Bhagavad-Gita* i fou molt celebrat. S'imprimí a Cambridge.

La introducció que féu Hugh l'Anson és molt interessant i ens dona una visió exacta del parlament i de l'obra de traducció de Mascaró.

“Pocs homes de l'Occident es troben en millors condicions per donar-nos l'essència de la saviesa de l'Orient com les té Joan Mascaró, que unifica el seu amor a la saviesa amb l'amor a la poesia. Això és essencial per comprendre bé els grans escrits de l'Índia. És que tots els escrits sagrats dels homes són creacions de poesia i saviesa. Llurs visions de veritats són creadores. Llurs paraules, si bé estan amb ressons de llur temps, ens donen, com diu el senyor Mascaró al començament del seu parlament, ressons de paraules d'Eternitat. Ens posen en relació amb una dimensió espiritual que nosaltres, amb l'agitació de les coses temporals, massa sovint oblidem.

“És per tant de gran importància que les paraules de la traducció ens donin, sempre que sia possible, la força creadora de la Paraula de l'original. De fet, per aconseguir aquesta força és necessària una real intimitat amb la saviesa de l'Orient.

El senyor Mascaró està en condicions excepcionals d'aconseguir-la, com ho proven les seves traduccions dels *Upanisad* de l'Editorial Saviesa de l'Orient, i les traduccions del *Bhagavad-Gita* que dona en aquest parlament ens fan veure el que serà la traducció completa d'aquest llibre, que promet donar-nos més la poesia i la vida de l'original que no les traduccions que en tenim ara.

La veritat creadora que el senyor Mascaró té com a traductor surt de l'íntima devoció que ell té a la veritat que hi ha en els llibres sagrats de l'Orient. Per a ell la veritat és universal, si bé ha de ser particular en forma d'expressar-se.

Un dels mèrits d'aquest parlament és la comparació que fa de les pa-

raules de Krismna amb les de Jesús, paraules de la font eterna. Aquestes paraules són, repetint les seves paraules: “Llànties de foc a la glòria de Déu”, no en els corrents dels vents d’una religió sintètica, sinó en el temple del silenci de l’ànima on la Llum que és Una brilla sempre nova, sempre Una. Aquesta Llum il·lumina la visió clara i corprenedora d’aquest parlament”.

Mascaró, tenia molt poc temps lliure i no podia donar recapte a tot, i menys encara si tenim en compte que era molt pulcre i remirat en tots els seus treballs: “He rebut carta de Nord-amèrica del Sr. de Madariaga, que fou professor d’espanyol d’Oxford i després ambaixador a París. Diu que tal vegada un col·legi dels Estats Units em convidi a donar un curs de conferències a Califòrnia”. És molt enfora i no acceptà.

Li oferien sis-centes lliures si volia fer un diccionari espanyol-anglès. El preu extraordinari i el treball el temptaven: “Miraré si em decidesc a començar-lo aquest estiu”. No ho dugué a terme. Guanyaren, com era d’esperar, els llibres d’Orient.

L’AMOR

En un món d’odis, de guerres i carregat d’interessos materials, en un món en què la immensa majoria parla de diners, Mascaró, que era un idealista de cor i pensa i que tenia una desenfrenada passió per la justícia i per la llibertat, parlava de l’amor, i no solament com a origen de tot possible coneixement, sinó com a condició de tota autèntica convivència i coexistència.

Repetidament a les seves lletres hi apareix, amb belles i suggestives paraules, el tema de l’amor, i jo també li’n parlava. Les seves contestes eren veritablement edificants.

“En la darrera lletra parlàveu de l’amor espiritual. Ens sembla el Centre de tota ànima que anhela veritat i el resplendor de la Veritat. És evident que l’amor ens duu a la claror de poder veure. Jo he sentit amor gran per l’idioma anglès, i aquest amor m’ha duit a ésser director d’estudis d’anglès per a anglesos a una gran universitat anglesa”. “L’amor espiritual m’interessa més i és un problema que hem de resoldre en aquesta vida. És bo de fer amar un poc: la família, els amics, la terra que ens donà la vida, amar el bé, la veritat, i la bellesa; però el problema és el d’amar SEMPRE, tothom, sobretot els homes que ens semblen plens de mal, amar Déu que se troba en tot. ¡Quin món tan gran seria el nostre! Després, el silenci del SER, no el renou de l’*estar*”.

A un amic d’ambdós, que havia tastat, com tantíssims d’altres, l’amargor de la persecució i de la presó durant la Guerra Civil i la vida del qual estigué en perill, li deia en una de les seves cartes des del seu exili:

“Me va saber greu llegir que havíeu tengut la grip, malaltia que ens deixa febles i cansats. Ara la primavera que duu alegria i salut a les plantes i als ocells del cel, que també en dugui al vostre cor.

Compren bé els vostres dubtes sobre el problema de perdonar els enemics. Moltes de vegades no depèn de la nostra voluntat. Confuci, crec

que va dir, o diven que va dir, que als bons els hem d'estimar, i als dolents els hem de fer justícia! Aquesta filosofia és la natural de l'home, vull dir dels homes nobles, ja que els innobles fan el contrari: estimen els dolents i odien els bons. De totes maneres, jo crec que tenim el problema interior espiritual; i si podem oblidar els enemics, muntar amunt en el cel de la nostra Ànima i viure prop del Sol de vida i energia espiritual vertadera, sentiu pau i vida”.

Després, per obrir-li els ulls i qualche cosa més; per fer-li veure que el Déu de l'amor que habita en la nostra ànima podem fer que destrueixi totes les arrels d'amargor que són el dolor i el turment de les coses terrenals; per fer-li veure que l'amor alleugera les coses pesades i duu amb igualtat tot allò que és desigual, li copiava uns pensaments que havia escrit sobre l'amor:

«Hi ha una força d'amor més forta que els odis, i la por, i les enveges, i les venjances, i les ires. Hi ha una força d'amor més gran que totes les passions, fins i tot les més justes.

Hi ha un sol d'amor que ens il.lumina la vida de les coses i que ens il.lumina el nostres pensaments. Hi ha una vida d'amor, una alegria de vida que ens canta una cançó eterna i ens dóna força de treball».

“L'amor que estic pensat és una mar d'amor etern. Darrera ell hi ha l'Eternitat, tota la claror infinita del tot etern, tota la pau del cel, tota la vida immensa, còsmica, de totes les coses. Aquesta amor és un repòs en l'Infinit: una pau, una claror, una força, una nova vida i alegria”.

Mascaró acabava els seus consells amb aquestes paraules que el retraten de bondeveres:

“Perdonau amic que vos parli de coses sentides que hauria de guardar secretes; però secretament les vos comunic perquè comprenc tots els vostres sofriments de fa anys, i quant difícil serà poder curar les ferides de la vostra ànima. Hi ha ferides que no se poden curar mai; però elles tal vegada ens poden donar força per anar endavant en la vida.

Jo voldria tenir paraules de foc i de sol i de vida per poder-vos donar. Més que paraules voldria tenir medis materials per poder-vos demostrar concretament la meva simpatia. Pensau que el vostre dolor és un entre milions dels temps passats i tal vegada del a venir: O bé l'univers té un sentit de justícia eterna, o no. Si no, aleshores la vida seria buida; jo no ho puc creure, jo no ho vull creure. Si l'univers té sentit; si les coses que passen no és tot, aleshores, mentre tinguem vida, hem de procurar tenir el silenci de l'ànima i acostar-nos tot el que poguem a la Veritat i Bellesa i Bondat que hi ha en l'Eternitat, i que també trobam una mica en certes ànimes amigues”.

A la introducció del *Bhagavad-Gita* Mascaró, que sabia que l'amor era el mitjà per arribar a Déu, ens diu:

“L'autèntic progrés de l'home a la terra és el progrés d'una visió interior. Tenim un progrés en al ciència, però, està en harmonia amb el progrés espiritual? Desitjam un progrés científic però, desitjam també un progrés mora? No n'hi ha prou tenint més, ni tampoc sabent més, cal viure més, i, si volem viure més, hem d'estimar més. L'amor és “el tresor amagat en un camp”, i aquest tresor, d'acord amb el *Gita*, és la nostra pròpia

ànima. El tresor el trobà aquell savi mercader que “vengué tot el que tenia”. I, contràriament a les lleis materials segons les quals donar més significa tenir menys, en la llei de l’amor com més dones més tens”.

Quants de pensaments sobre l’amor escriví Mascaró! A les *Llànties de foc* ens presenta un encisador ramell de la seva collita feta als jardins de les religions i de la literatura universal.

ELS POEMES DE KEATS I LLÀNTIES DE FOC

L’any 1955 seleccionà i prologà en anglès, de forma admirable, *Poemes de Keats*, il·lustrats amb litografies de Lola Anglada. Magnífica edició de bibliòfil, paper de fil, tiratge reduït, exemplars numerats i nominat, etc. Era el quart i últim volum de l’admirable i singular col·lecció d’“Exemplaria Mundi” de l’Editorial Moll de Palma.

Per aquestes raons els treballs i els compromisos li absorbien tot el temps, fins al punt que es veié obligat a eliminar-ne molts dels que tenia programats. No obstant això acceptà presidir a la Reial Societat de l’Índia de Londres una conferència que féu el seu gran amic Dr. E.J. Thomas, un dels erudits més savis d’Anglaterra i una autoritat mundial sobre budisme.

Igualment, i sense deixar la tasca intel·ligent i pausada del *Bhagavad-Gita*, amb un esclat d’amor al Déu de tota bellesa concebé i donà a llum una obra en anglès de recopilació de poemes, textos i fragments de tots els llibres sagrats i literatures filosòfiques i espirituals per mostrar-ne i confirmar-ne la coherent unitat.

Aquesta antologia, titulada *Lamps of fire* (Llànties de foc), acredita la universalitat de la seva formació.

Gràcies a la seva profunditat filosòfica i a la seva erudició en matèria de cultura i religions de totes les èpoques i països, al coneixement dels idiomes originals i la pulcra forma poètica, oferir-nos el cabal d’aquests pensaments vius que van dels *Upanisad* a l’Antic i al Nou Testament, de Ramon Llull, Sant Agustí i Sant Joan de la Creu a Gandhi, Confuci, *Tao-Teking*, passant pels pensadors europeus: Shelley, Hegel, Kant, Pascal i tants d’altres que a través dels segles es convertiren en els fundadors dels grans moviments religiosos i morals i en les ensenyances dels quals trobam, malgrat la indumentària tan diferent, una unitat entorn de tres idees fonamentals: la llum, l’amor i al vida.

L’edició de *Lamps of fire*, mentre que, com deia el mateix Mascaró, es fonen totes en la gran llàntia anomenada per Sant Joan de la Creu: “la llàntia de l’èsser de Déu”, fou possible gràcies al mecenatge del seu bon amic Rafel Griera, que ho confirma amb aquestes paraules:

“És amb gran alegria que he rebut la vostra lletra i majorment quan arriba amb una petició d’aquesta mena, teniu tota la raó quan digueu que hi ha poques persones que puguin tenir interès per aquestes coses espirituals, jo per la meva part sóc incapaç de fer un treball semblant al vostre però la meva satisfacció és inmensa al veure que Déu m’ha donat de com-

prendre tot el que proposeu és de la meva conformitat i encara us haig de donar les gràcies d'haver pensat en mi, doncs consider un honor el poder posar un granet d'arena a la vostra obra”.

Per començar el pagament del llibre Griera envià vint-i-cinc mil pesetes per mitjà del Banc de Bilbao, amb el prec que Francesc de B. Moll li enviés factures d'impremta, que abonaria.

Lamps of fire en edició de luxe, editada als obradors de F. de B. Moll, veié la llum l'any 1958. Posteriorment aquesta obra es publicà a Londres els anys 1958 i 1972.

Són sorprenents els punts de contacte, les coincidències i l'analogia d'escriptors allunyats, que confirmen una sòlida concordança i que els ideals de l'ànima humana estàn il·luminats per una mateixa llum.

L'afortunat lector pot obrir les *Llànties de foc* a l'atzar. Pot començar el llibre pel mig o per la fi, tant se val, el que importa, perquè el missatge sia complet, és llegir-lo a poc a poc, glop a glop, talment l'ocell quan pica la dolçor dels grans de raïm.

THE TIMES FA UN ELOGI DE LLÀNTIES DE FOC

El suplement literari de *The Times* del 20 de març de 1959 feia la següent crítica de *Llànties de foc*.

“En el curt però fecund pròleg d'aquesta antologia bellament impresa i sincerament catòlica, el senyor Mascaró escriu sobre passatges que ha reunit, alguns brillen més i altres menys, però tots es converteixen gradualment en aquella intensa llum anomenada per Sant Joan de la Creu “La llum de l'essència de Déu”. Cada un brilla amb sa pròpia llum i el senyor Mascaró els ha seleccionats i distribuïts amb una atenció tan amorosa que garanteix un ferm enriquiment de l'un amb l'altre. Moltes antologies deceben per falta d'un disseny creatiu i per tant d'una unitat en sa diferència. No ocorre així amb aquesta, que l'autor ha sabut concebre i dur a terme com una simfonia de l'esperit que comença amb passatges de les escriptures de totes les grans religions del món, com a preludi, i llavors fa una divisió en temes bàsics de “LLum”, “Amor” i “Vida”.

El senyor Mascaró ja havia demostrat ser un traductor d'una sensibilitat i un sentiment pocs usuals per a la poesia de les paraules. Moltes d'interpretacions d'aquesta antologia són seves i revelen una combinació d'art i d'erudició, difícil d'aconseguir. Però, tal vegada, més important encara que l'art i l'erudició és la percepció espiritual que li ha permès disposar la seva xarxa tan àmplia sense incloure un passatge que no pogués enriquir el lector amb un sentit de misteri i la bellesa de la ment humana quan contempla l'alegria i la glòria de la vida i les seves més profundes conseqüències i dificultats. Aquí s'hi troben els sants i místics cristians i els savis d'Orient; poetes tan llunyans l'un de l'altre en el temps i l'espai com Sadi, Dante i William Blake; filòsofs des de Platò i Marc Aureli a Spinoza i Bergson i autoconfessors com Amiel, Tolstoi i Gandhi. Hi ha també

alguns noms pocs coneguts, com Sant Pere d'Alcàntara, Mirabai, Osuna, Shamsi Talbriz i un poeta desconegut de l'antic Egipte.

Les dues Sagrades Escripures més plenament representades són la Bíblia i el *Tao-Teking*. El sant preferit és Sant Joan de la Creu. Rarament pot dir-se d'una antologia que contingui sols or pur. Però poques poden contenir més or que aquesta i no hi ha res de metall inferior a la plata. Una edició corrent podria, amb el temps, posar-se a l'abast d'un públic més nombrós que els afortunats posseïdors d'aquesta”.

Aquesta primera edició de dos-cents exemplars de *Llànties de foc* fou impresa a mà en paper de lli.

Dissortadament aquest llibre tan interessant i que va merèixer semblants elogis de crítica no va tenir l'acollida del públic que era d'esperar. Tal vegada, com assenyalava *The Times*, una edició més popular hauria estat més adient. Sense cap classe de dubtes és una obra profunda i edificant de cap a cap.

THE TIMES

LITERARY SUPPLEMENT FRIDAY MARCH 20 1959

GOLD MINE

JOAN MASCARÓ (Compiler): *Lamps of Fire*. 345pp. Obtainable from the Compiler (The Retreat, Comberton, Cambridge). £4 4s. Limited edition.

In his short but pregnant preface to this choicely printed and truly catholic anthology Mr. Mascaró writes of the passages it contains that "some shine more and some shine less, but they all merge into that vast lamp called by St. John of the Cross 'the lamp of the being of God.'" Yet each shines with its own light and Mr. Mascaró has gathered and arranged them with a loving care which ensures that they enrich one another. Many anthologies disappoint because they lack a creative design and so a unity in all their difference. Not so this one, which has been conceived and executed as a symphony of the spirit which begins with passages from the scriptures of all the great religions of the world, as prelude, and then divides into three complementary movements, devoted in turn to the basic themes of "Light," "Love," and "Life."

Mr. Mascaró has already proved himself to be a translator of unusual sensitiveness, with a feeling for the poetry of the word. Many of the renderings in this anthology are his

own and reveal a combination of art and scholarship which is all too seldom found. But more important, perhaps, even than art and scholarship is the spiritual insight which has enabled him to cast his net so wide without including one passage which may not enrich the reader with a sense of the mystery and beauty of the human mind when it contemplates both the joy and glory of life and its deeper issues and problems. Here are the Christian saints and mystics and the Eastern sages; poets as remote from one another in time and space as Sadi, Dante and William Blake; philosophers from Plato and Marcus Aurelius to Spinoza and Bergson, and such self-confessors as Aniel, Tolstoy and Gandhi. There are some little-known names, too, such as St. Peter of Alcàntara, Mirabai, Osuna, Shamsi Tabriz, and an unknown poet of Ancient Egypt. The two scriptures most fully represented are the Bible and the Tao Te Ching. St. John of the Cross is the most favoured saint. It can seldom be said of any anthology that it contains nothing but pure gold. But few can contain more of it than this one and there is nothing in it of baser metal than silver. May an ordinary edition eventually put it within the reach of a wider public than the fortunate possessors of this one.

This first edition of 200 copies of LAMPS OF FIRE was printed by hand on linen paper. The type has had to be distributed and the edition cannot be reprinted.

Reproducció facsímil d'una elogiosa crítica a "Lamps of fire" del periòdic londinenc *The Times*.

**LA FAMOSA EDITORIAL PENGUIN BOOKS LTD.
S'INTERESSA PER LA PUBLICACIÓ DEL
BHAGAVAD-GÍTÁ**

El 31 de juliol de 1957 escrivia: «Bones noves: Una casa de Londres m'ha fet una oferta definitiva per publicar la meva traducció del *Bhagavad-Gita*, quan estigui llest que haurà d'ésser l'estiu vinent, si Déu ho vol.

“La cosa més important és que en faran quaranta mil exemplar i la meva ganància serà d'un deu per cent del valor del llibre, mil lliures justes, o siguin cent quaranta mil pessetes. Això la primera edició, si se'n fan més serà més. És l'editorial que ven llibres a milions, la famosa Penguin Book Ltd”.

«Quan jo era a Ciutat, abans de sortir l'any 1924, jo ja llegia versos del *Gita* en sànscrit i tota la vida n'he llegit. Tenc traduït bastant. Hi ha unes quaranta traduccions ja fetes en anglès, així que la meua la consideren com una obra literària de gran valor.

Si tot va bé i el dimoni no ho desbarata hauré aconseguit un dels ideals de la meua vida, fer una obra de lletres petita, però d'un gran valor, també són petits els diamants, hauré fet de xueto argenter sense voler. Quina llàstima que no pugui dedicar-me de ple a escriure! però mai no ho he pogut fer, sempre hi ha hagut altres feines a fer. Alabat sia Déu».

L'any següent, el 9 de setembre de 1958, deia: “El meu *Bhagavad-Gita* està gairebé acabat, me falta molt poc, el motiu de no haver acabat del tot és que vaig telefonar a l'editor de Londres i vàrem conversar llargament. Ell se'n va a donar la volta al món en barco i a donar unes conferències a Austràlia. No torna fins al desembre. Això me donarà temps d'escriure unes quaranta planes ben escrites de pròleg, i tenc unes quaranta hores de feina per acabar la traducció. Després bastantes hores de revisar, copiar-ho a màquina, etc.. Me diu que ho consideraran com a una obra d'art -i ho és- i procuraran imprimir-ho bé. Veurem com anirà tot”.

El 9 de juliol de 1959 afegia: “Avui és un dels dies de gran alegria de la meua vida. Dia tretze de juny d'aquest any, a les quatre del matí jo vaig acabar la traducció. Hi havia fet feina tota la nit i els aucells cantaven. Vaig tenir una gran alegria, però va ésser un poc buida, perquè vaig veure el capítol primer i part dels primers que jo havia fet fa uns devuit anys, no me satisfaien del tot i vaig passar dies fent feina com un negre. A la fi ho vaig acabar i vaig començar a copiar a màquina. Jo pensava que seria cosa de quatre o cinc dies. Quatre o cinc dies m'has dit? He trobat alguns versos difícils i l'esforç de posar en clar amb poques retxes, allò que hauria de menester planes i planes, ha estat gran. A la fi avui he arribat a la mitat i ara sí que tot és camí pla.

El que hi ha estic segur que és perfecte i no cal retocar res, és a dir, és allò que jo puc fer més perfecte. En la vida, quan hem fet tot allò que podem fer no podem fer més i estam contents.

Acabat de copiar dins pocs dies ve la feina gran d'escriure unes quaranta planes d'introducció. Déu m'ajudi! He d'escriure un escrit clar i pur i de valor literari i que com la meua traducció es pugui llegir dins tres-cents anys i tenguí un valor permanent. Això almenys és l'ideal”.

Vertaderament la lentitud de Mascaró en qüestió d'escriure, causa de l'extremat perfeccionisme, era remarcable. Fins l'any següent no acabà el *Bhagavad-Gita*.

“Demà, cinc de gener de 1961, vaig a Londres a entregar el meu *Bhagava-Gita* als meus editors. En faran quaranta mil exemplars en la primera tirada. La feina començada a Mallorca quan tenia uns quinze anys és feta. Ara a veure si cada any surt un llibre meu durant deu o quinze anys”.

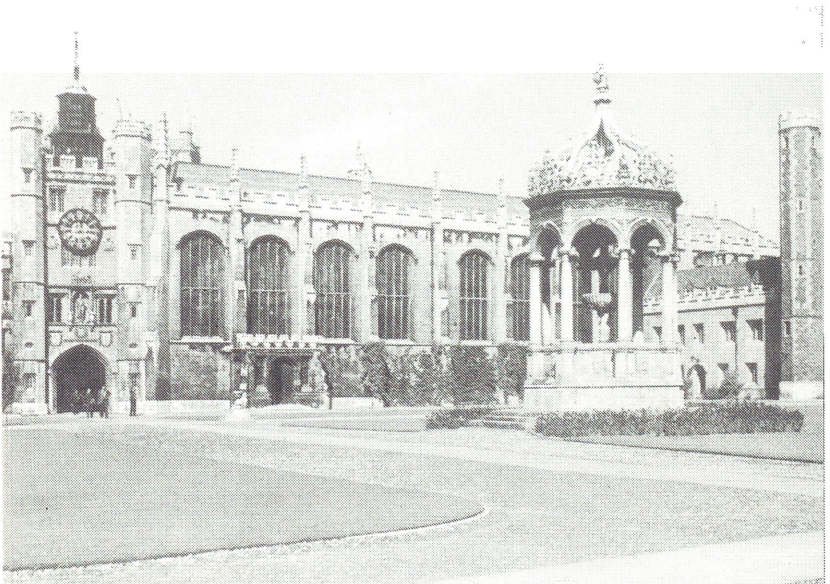
PER L'ÈXIT DEL BHAGAVAD-GITA, LA UNIVERSITAT EL NOMENÀ MEMBRE DE LA FACULTAT D'ANGLÈS. CRITICA ELOGIOSA DE *THE TIMES*

L'any 1962 sortí a la llum la magnífica traducció. L'èxit fou rotund. La Universitat de Cambridge li obrí les portes de pintre en ample i el nomenà membre de la Facultat d'Anglès. «*Faculty Board of English*».

“Dear Mr. Mascaró- I am pleased to be able to inform you that at the meeting of the Faculty Board of English last week Dr. Redpath proposed you for membership of the Faculty and it was agreed to include you in the Roll of the Faculty of English for the present academical year.

Yours sincerely,

Secretary: Elizabeth Salter M.A.”

El Trinity College, fundat per Enric VIII, el Col·legi més gran de Cambridge, on Mascaró, durant vint anys fou el Supervisor d'anglès.

**LA FAMOSA EDITORIAL PENGUIN BOOKS LTD.
S'INTERESSA PER LA PUBLICACIÓ DEL
BHAGAVAD-GÍTÁ**

El 31 de juliol de 1957 escrivia: «Bones noves: Una casa de Londres m'ha fet una oferta definitiva per publicar la meva traducció del *Bhagavad-Gita*, quan estigui llest que haurà d'ésser l'estiu vinent, si Déu ho vol.

“La cosa més important és que en faran quaranta mil exemplar i la meva ganància serà d'un deu per cent del valor del llibre, mil lliures justes, o siguin cent quaranta mil pessetes. Això la primera edició, si se'n fan més serà més. És l'editorial que ven llibres a milions, la famosa Penguin Book Ltd”.

«Quan jo era a Ciutat, abans de sortir l'any 1924, jo ja llegia versos del *Gita* en sànscrit i tota la vida n'he llegit. Tenc traduït bastant. Hi ha unes quaranta traduccions ja fetes en anglès, així que la meua la consideren com una obra literària de gran valor.

Si tot va bé i el dimoni no ho desbarata hauré aconseguit un dels ideals de la meua vida, fer una obra de lletres petita, però d'un gran valor, també són petits els diamants, hauré fet de xueto argenter sense voler. Quina llàstima que no pugui dedicar-me de ple a escriure! però mai no ho he pogut fer, sempre hi ha hagut altres feines a fer. Alabat sia Déu».

L'any següent, el 9 de setembre de 1958, deia: “El meu *Bhagavad-Gita* està gairebé acabat, me falta molt poc, el motiu de no haver acabat del tot és que vaig telefonar a l'editor de Londres i vàrem conversar llargament. Ell se'n va a donar la volta al món en barco i a donar unes conferències a Austràlia. No torna fins al desembre. Això me donarà temps d'escriure unes quaranta planes ben escrites de pròleg, i tenc unes quaranta hores de feina per acabar la traducció. Després bastantes hores de revisar, copiar-ho a màquina, etc.. Me diu que ho consideraran com a una obra d'art -i ho és- i procuraran imprimir-ho bé. Veurem com anirà tot”.

El 9 de juliol de 1959 afegia: “Avui és un dels dies de gran alegria de la meua vida. Dia tretze de juny d'aquest any, a les quatre del matí jo vaig acabar la traducció. Hi havia fet feina tota la nit i els aucells cantaven. Vaig tenir una gran alegria, però va ésser un poc buida, perquè vaig veure el capítol primer i part dels primers que jo havia fet fa uns devuit anys, no me satisfaien del tot i vaig passar dies fent feina com un negre. A la fi ho vaig acabar i vaig començar a copiar a màquina. Jo pensava que seria cosa de quatre o cinc dies. Quatre o cinc dies m'has dit? He trobat alguns versos difícils i l'esforç de posar en clar amb poques retxes, allò que hauria de menester planes i planes, ha estat gran. A la fi avui he arribat a la mitat i ara sí que tot és camí pla.

El que hi ha estic segur que és perfecte i no cal retocar res, és a dir, és allò que jo puc fer més perfecte. En la vida, quan hem fet tot allò que podem fer no podem fer més i estam contents.

Acabat de copiar dins pocs dies ve la feina gran d'escriure unes quaranta planes d'introducció. Déu m'ajudi! He d'escriure un escrit clar i pur i de valor literari i que com la meua traducció es pugui llegir dins tres-cents anys i tenguí un valor permanent. Això almenys és l'ideal”.

Vertaderament la lentitud de Mascaró en qüestió d'escriure, causa de l'extremat perfeccionisme, era remarcable. Fins l'any següent no acabà el *Bhagavad-Gita*.

“Demà, cinc de gener de 1961, vaig a Londres a entregar el meu *Bhagava-Gita* als meus editors. En faran quaranta mil exemplars en la primera tirada. La feina començada a Mallorca quan tenia uns quinze anys és feta. Ara a veure si cada any surt un llibre meu durant deu o quinze anys”.

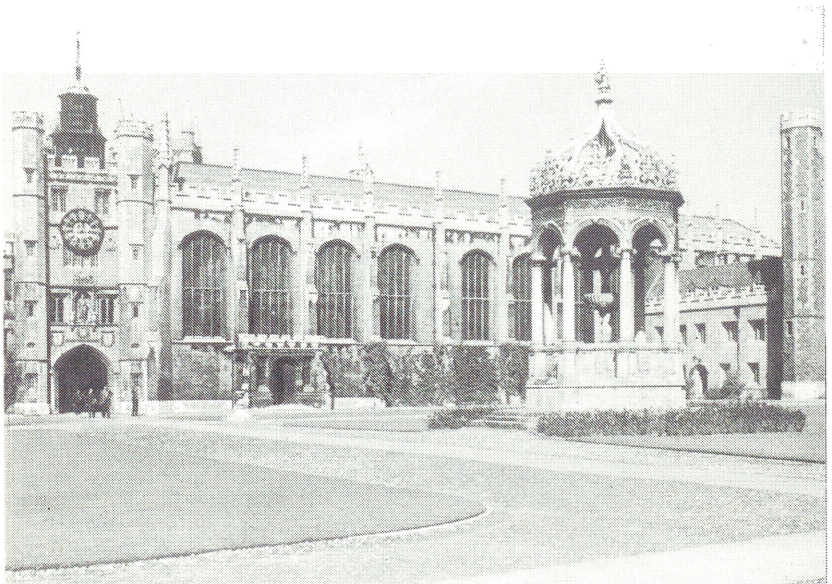
PER L'ÈXIT DEL BHAGAVAD-GITA, LA UNIVERSITAT EL NOMENÀ MEMBRE DE LA FACULTAT D'ANGLÈS. CRITICA ELOGIOSA DE THE TIMES

L'any 1962 sortí a la llum la magnífica traducció. L'èxit fou rotund. La Universitat de Cambridge li obrí les portes de pintre en ample i el nomenà membre de la Facultat d'Anglès. «*Faculty Board of English*».

“Dear Mr. Mascaró- I am pleased to be able to inform you that at the meeting of the Faculty Board of English last week Dr. Redpath proposed you for membership of the Faculty and it was agreed to include you in the Roll of the Faculty of English for the present academical year.

Yours sincerely.

Secretary: Elizabeth Salter M.A.”

El Trinity College, fundat per Enric VIII, el Col.legi més gran de Cambridge, on Mascaró, durant vint anys fou el Supervisor d'anglès.

La magnífica biblioteca de Trinity College. Conté més de cent mil volums i vint mil manuscrits.

El sumptuós vestíbul del Trinity College.

Vet aquí el que deia *The Times* a les pàgines del seu suplement literari el 9 de març de 1962, sobre la seva traducció del *Bhagavad-Gita*:

«Hi ha hagut moltes versions en anglès del *Bhagavad-Gita* des que per primera vegada fou traduït del sànscrit per Charles Wilkins el 1785.

Encara que la fervent traducció de Sir Edwin Arnold va tenir, en un moment donat, un atractiu poètic, poques de les interpretacions han tingut un valor literari. Les primeres traduccions foren correntment intents d'estudiants, a les quals si bé tenien una exactitud textual, mancava preocupació per l'estil. Amb el despertar de l'interès d'Occident pels pensaments orientals, conduïts per Max Muller i d'altres donà un gran impuls el moviment teosòfic, i la traducció d'Anni Besart trobà, merescudament, molts de lectors.

El significat exacte del sànscrit tal vegada ha estat millor expressat pels traductors hindús, especialment per Mahadeva Sastri al segle passat i pel doctor Radhakrishnan a l'actual. Però ells també han estat massa preocupats amb la doctrina o filosofia de fer justícia a la pocsia de l'original. En atrevit contrast l'any 1947 Swami Prabhavananda i Christopher Isherwood feren un intent de recrear el poema en un idioma modern, viu, en què la prosa i els vers lliure estaven entrelligats. Varen aconseguir frescor i sinceritat però l'incís poètic enfosquia el vertader significat.

La tasca de traduir bé un treball d'aquest tipus és en veritat formidable. Per esperar tenir èxit el traductor ha de posseir almenys tres qualitats. Ha de ser un artista de les paraules, així com un estudiós del sànscrit, i sobretot, i sense cap classe de dubtes, ha de ser profundament afí amb l'esperit de l'original.

El senyor Mascaró ha tingut tant d'èxit perquè posseeix totes aquestes qualitats. En una atractiva introducció en la qual suggereix la universalitat dels temes del *Gita* amb anotacions paral·leles d'altres escriptures i poesia ens mostra que, quan l'esperit parla creativament, la veritat i la bellesa del llenguatge són inseparables. Per a ell el *Bhagavad-Gita* és, sobretot, un poema espiritual i com a tal ha de ser jutjat, i vist com una unitat. Una aproximació analítica mai no ens revelarà el significat complet d'un poema.

Aquest significat complet és el que ell ha volgut comunicar, en anglès pur, sense ajuda de notes o comentaris i amb paraules senzilles i expressions lúcides i rítmiques. El *Gita* és un poema d'un contingut didàctic. D'aquí la multitud de savis hindús que s'hi han fixat. Però també parla directament al cor i la ment d'un lector inculte. Utilitzar paraules senzilles sense sacrificar-ne el significat és un dels més grans problemes amb què es troba un traductor.

Traductors anteriors han preferit l'exactitud analítica a l'expressivitat poètica. Si el senyor Mascaró s'ha equivocat, és en la direcció contrària. Un pedant podria acusar-lo de llicència poètica perquè extén aquí i allà el significat literal d'una paraula o frase o perquè evita la traducció acceptada, obeïnt, com ell clama, l'esperit de l'original.

Per ventura també està, a vegades, massa interessat a mantenir un to d'escrit preferit, per exemple, una frase com: 'l'estatge de la salvació' a 'l'estat meu enllà del penediment'. I una vegada al menys en 'menjar que

alegra el cor de l'home'. Es val d'unes paraules de la Bíblia. Però si ell se sent excessivament inclinat a la fluida frase sagrada, no hi ha res arcaic en la seva interpretació. La seva qualitat poètica és tal que els tons didàctics del diàleg mai no s'imposen i en comunicar una revelació còsmica del capítol onze se supera a ell mateix.

La seva traducció ha estat clarament una labor d'amor i el seu valor és revalorat per una introducció que apunta suggestivament el fons espiritual del *Gita*, dels *Veda* i dels *Upanisad* i explica el seu lloc en la gran èpica en la qual s'inclou com una petita capella en un gran temple que és teatre i fira d'aquest món.

El *Gita* no és sols la més venerada de les escriptures hindús, sinó també una font universal de saviesa. Aquí en tenim una versió anglesa en la qual la universitat s'expressa en aitals paraules que sa lectura proporciona un vertader plaer”.

EL DHAMMAPADA. EXAMEN DE CONSCIÈNCIA

La Facultat d'Anglès, el 26 de maig de 1965, l'invità a fer un curs per als professors sobre el tema: “*Literary and Spiritual Values in the Authorized Version of Bible*” (Valors literaris i espirituals de la Bíblia anglesa de 1611).

I... els anys passaven. Mes no passava la seva fe en la veritat, el bé i la bellesa i la seva ànima anava vivint sempre una vida interior que l'emmanava a continuar amb la seva tasca i traduí l'any 1976 el *Dhammapada* del pali a l'anglès.

Amb aquesta traducció obtingué, de bell nou, un èxit de crítica i de públic, fins a ser considerat com un dels millors coneixedors de l'anglès, del sànscrit i del pali, de manera que es convertí en una de les més grans autoritats mundials de la filosofia i de la mística orientals.

Si davant de la seva producció com a traductor l'admiració unànime i afectiva es manifesta progressivament, el mateix fenomen es féu patent quan es tractà d'encomiar la seva labor com a professor i com a conferenciant. En aquests aspectes, si és possible, l'admiració es produí encara amb més intensitat. Sabia infondre a les seves lliçons i a les seves xerrades, a més de la insuperable qualitat pedagògica, un corrent de vida, una fasciació suscitadora de curiositat i de passió, d'entusiasme autèntic.

Jonathan Boulting, M.A. i alumne seu, diu: «La fama del *Gran Mestre* en el món de parla anglesa es deu a la traducció del *Bhagavad-Gita*. Aquells de nosaltres que tinguérem la sort d'assistir als seus seminaris privats sobre la “Cançó de Déu” sànscrita, segons Aldous Huxley “possiblement la constatació escrita més sistemàtica de la filosofia perenne”, ens adonàrem tot d'una que ens trobàvem davant un gran erudit que era endemés místic i poeta. Aquest home gentil i senzill irradiava una llum i una alegria que sols poden sorgir d'un profund autoconeixement nodrit per una vigilant autodisciplina. El seu entusiasme era el vertader *enthousiasmos*, el que els místics cristians ortodoxos denominen “deïficació”.

“La seva feina pedagògica i les seves traduccions influïren de forma decisiva en l’actual inquietud filosòfica i mística de la cultura oriental als països angolamericans i a Mèxic, ja que li anaren traduïnt al castellà les seves versions angleses, publicades i divulgades, precisament, a Mèxic.

Gaudint d’unes facultats físiques i mentals extraordinàries, l’any 1967 li arribà l’hora de la jubilació. Havia fet els setanta anys i donà la darrera lliçó com a professor de la Universitat. Aquest memorable dia fou un dels més assenyalats de la seva vida.

El 23 de març de 1972 va escriure unes breus paraules de recordances que són talment un examen de consciència:

“Assegut com un papa, davant un gran finestral de la sala de professors de la Universitat de Cambridge, i contemplant un cel blau clar i núvols blancs, i una gran arquitectura, escric aquestes paraules:

No me sap greu esser part integrant i viva d’aquesta gran i antiga Universitat d’on sortiren Newton i Darwing, els inventors de la radio-televisió, el descobriment del món atòmic i tantes altres coses. No me sap greu haver passat més de vint anys de la meva vida ensenyant anglès i lletres angleses als anglesos; i no me sap greu haver escrit coses molt estimades i conegudes pel món.

Poc he fet, però encara hi ha feina a fer, bona feina. El sol ara - 3½, capvespre - brilla en el cel; i el sol de l’ànima mai no se pon dins l’ànima”.

MASCARÓ A LA TELEVISIÓ ESPANYOLA I A L’INSTITUT POLITÈCNIC DE PALMA

Mascaró, que arribada sa maduresa s’aguantava ferm i sabia que treballant viuria més anys i amb menys molèsties que si es retirava totalment, continuà amb la seva tasca de conferenciant i d’escriptor.

Per altra part, per la seva vasta cultura espiritual i religiosa fou sol·licitat en diferents ocasions per actuar a la televisió. Vet-ne aquí dos exemples.

Una de les vegades fou per tenir un encontre amb Georges Harrison, el més jove dels Beatles, que era profundament místic i realitzava la meditació transcendental, i amb John Lennon, el més intel·ligent i tal vegada el més impulsiu i extravagant del grup.

Així ho conta en una carta: “No sé si has sentit parlar dels Beatles, quatre joves que començaren a fer cançons modernes i varen fer fortuna. Bé, un dia d’octubre de 1967, fa més de tres anys, una ràdio de Londres me va telefonar per si volia fer una entrevista en televisió a Georges Harrison i a John Lennon dels Beatles, jo gairebé no sabia qui eren ells, vaig anar-hi. En Lennon me semblà una mica estufat, si bé és ben prim amb ulleres gruixades. En Georges Harrison va esser molt amable i férem una xerrada amistosa.

Atrets per l’espiritualitat hindú més envant anaren a l’Índia i Georges Harrison m’hi va comparà i m’envià un disc de Tagore com a obsequi.

Vaig tenir l’acudit de donar-li l’idea de que ell fes un disc espiritual. Ho ha fet i veig que el *The Times* del vint-i-tres de febrer passat diu que

aquest disc d'Harrison ha tingut tant d'èxit, que en un any li ha donat de drets de difusió un milió de lliures, uns cent-seixanta milions de pessetes. De vegades una idea pot ésser bona. No li escric perquè no tenc temps i si ell vol res ja sap me pot escriure. La darrera carta d'ell fa molt, molt de temps. En un any els quatre Beatles guanyaren prop de sis mil milions de lliures, uns mil milions de pessetes. T'he dit això per curiositat”.

Mascaró semblava no tenir els peus a terra. Els Beatles, cantessin el que cantessin, cançons espirituals o de protesta, els milions eren segurs. Per a ells eren faves comptades.

El 2 d'abril de 1979 la Televisió Espanyola reuní una colla d'intel·lectuals de talla internacional per participar en el programa *La Clave* i discutir el tema de les religions. Entre ells no hi podia faltar Mascaró, que es desplaçà expressament d'Anglaterra a Madrid. El dia 14 a les set i mitja de la tarda, es posà el programa en antena amb la projecció de la pel·lícula *El fuego y la palabra*, dirigida per Richard Brooks. Els il·lustres participants eren: Mahmonet Bouzouzou, representant de l'islam; Michael Meslin, professor d'Història de les Religions (París); Stanley Samartha, del Consell Ecumèric de les Esglésies; José Luis Aranguren, catedràtic d'Ètica; monsenyor Gilunga Ofe Saravia, teòleg i filòsof, rector de la Universitat Urbaniana de Roma, i Joan Mascaró i Fornés, professor de sànscrit i Pali.

Els mes següent i aprofitant la circumstància que passava les vacances juntament amb la seva família a Portocolom de Felanitx, féu una memorable conferència a l'aula magna de l'Institut Politècnic de Palma sobre el tema: “Valors espirituals de l'Orient”. La seva parla, a més de la frescor, l'espontaneïtat i l'entusiasme poètic, tenia l'accent peculiar de la terra que l'havia vist néixer.

Aquesta conferència, que era improvisada, fou vertaderament extraordinària. Com dominava el tema! traduïa mentalment i de memòria fragments del *Bhagavad-Gita* i els comparava amb Sant Joan de la Creu. Recitava també de memòria poemes de Maragall i de Dante, i acabà per fer un elogi de Ramon Llull, que al segle XIII ens va donar una llengua literària d'un valor incommensurable.

I pensar que ja tenia vuitanta-dos anys! Quina llàstima que Mallorca, la seva Mallorca, no hagi pogut gaudir del prodigi de les seves xerrades!

MASCARÓ, L'HOME-ESPERIT, PENSADOR I POETA, RENDÍ CULTA A L'AMISTAT

A més de pensador-poeta demostrà en tot moment el tremp que tenia d'apòstol i de mestre. De la seva vida i de la seva obra es desprenen, no ja com a missatge, norma o lliçó, sinó simplement com a fets singulars, dos trets que reconforten de debò: el treball continu i eficient i la genuïna i recta fidelitat a un ideal puríssim.

La seva inquietud era constant i les seves idees eren clares, claríssimes: “El nostre Déu és per totes les terres i en tots els temps, i sobretot el podem sentir en un És més enllà dels temps i dels espais. És en aquesta

Amb el seu amic, Sir Martin Ryle, premi Nobel de Física i professor de la Universitat de Cambridge, hi feia llargues xerrades. Ambdós compartien els mateixos parers.

Mascaró i el seu íntim amic Marian Jaquotot prenent cafè a "The Retreat", Comberton.

Dia dels Reis
6 gener 1975

Senyor Sr. Joan Maimó.
Ciutat de Mallorca.

Del cor admirat i estimat amic:
i com puc jo agrairvos el
magnífic present que m'heu fet? Enviar-me
un dels vostres primers exemplars de
la vostra magnífica obra a m col·labora
el vostre noble art amb la poesia
i el cant, un dels exemplars
acolorits de vostre mà, és una
honor i honor que jo no mereix ni
de molt lluny. i què he fet jo
per a mereixer-lo? El meu
agraïment és tant més gran com
més petit és el meu mereixament.
volguen bé creure que dic el
que sent.

Les vostres nobles figures parlen:
de enseny humans i angelicals,
i ens porten a l'infinit
del infinit
que que sentim en tot art gran.
Col·labora, noble amic!

¿ quita l'acert d'uir al vostre
 art la poesia del vostre gran amic
 M. S. B. i tornem a Barcelona. Ara fa
 un moment rellegia alguns dels poemes
 que ell us va dedicar doncs una
 tan única amistat i jo hi
 trobava noves ressonàncies de pura
 poesia. Jo, prova de mi, no he
 pogut dedicar-me a les nostres lletres
 com hauria volgut i tal vegada
 fins i tot emleguit; però el món
 m'ha dut a camins llunyans
 però que retornen sempre
 a la terra nostra i al món
 de l'infantesa i joventut que fou
 el meu i el vostre. En
 aquest món un se sent més finit
 i a la vegada més infinit, més
 local i a la vegada més universal.

De nou belles gràcies i mercès.

Que l'any 1975 sia un any de
 salut, alegria i noble prosperitat
 a vos i als vostres; i rebreu
 una abraçada del cor d'un cor
 que de lluny us admira
 i estima.

Joan Mascaró Fornés

regió eterna on jo sent un esperit selecte com el vostre”.

“Venim de Déu, vivim en Déu i anam a Déu”. Quantes vegades em repetí aquestes paraules, que les sentia al més endins del seu cor i són les que volia per al seu epitafi!

L'esperit de Mascaró era viu i fort i duia l'impuls d'una tradició de secular grandesa. No el deixava estar mans plegades i amb una saviesa assonada d'anys no aigualia la tasca ni l'esperança i treballava diàriament a la residència de Comberton.

Els seus afanys, després de sa jubilació, seguien el mateix camí. Com a autèntic pensador i poeta anava pouant dins les fonts inesgotables de la fe, de la vida i de l'amor i exaltava la sentimentalitat viva amb flames d'ideal.

Era l'home-esperit i, com correspon a un esperit subtilíssim, al llarg de la seva vida va rendir, amb noble i elevada estimació, un culte fervorós a l'amistat. Per a ell l'amistat fou una cosa sagrada.

Entre els seus amics més íntims hi figuren personalitats il·lustres com són: el doctor E.J. Thomas, considerat l'home més savi de Cambridge; Hugh Fausset, crític literari i novel·lista; William Radice, poeta i traductor; el poeta F.W. Stokoe; Sir Martin Ryle, premi Nobel d'Astronomia; Francesc de B. Moll, autor del gran *Diccionari català*; Els poetes Jorge Guillén, Dámaso Alonso, Gabriel Alomar, Miquel Ferrà, Carles Riba, Roselló-Pòrcel i Josep Carner. Coneix igualment Garcia Lorca i l'irlandès William Butler Yeats, Premi Nobel de Literatura, amb tots els quals entaulà amistat.

Una menció especial mereix Rabindranath Tagore, l'insigne poeta de l'Índia que fou de gran influència en la seva vida i que tenia una profunda estimació de a seva obra de traducció.

Amics de debò foren igualment el doctor H.D. Rouse, erudit i excel·lent traductor i educador; Joan March i Ordinas, il·lustre financer de Santa Margalida; Pompeu Fabra, el gramàtic normalitzador de la nostra llengua; el poeta i traductor del llatí al català Miquel Dolç, de Santa Maria; Joan Estelrich, l'humanista felanitxer, director de la Fundació Bernat Metge; mossèn Salvador Galmés, l'editor de les obres de Ramon Llull; Madariaga i el doctor Trueta, amics de la universitat; el doctor S. Dasgupta, famós historiador de l'Índia; Radhakrishnan, pensador hindú i primer president de l'Índia després de la independència.

Molt conegut i apreciat de Pandit Nehru, de la seva filla Indira Gandhi, de Rajiv Gandhi, president de l'Índia que conegué a Cambridge, i de Leon Brittan, antic alumne i ministre de l'interior d'Anglaterra.

I tantíssims d'altres que tingueren en Mascaró un lleial afecte.

TRES CARTES DIRIGIDES A JOAN MARCH

Al llarg dels anys Mascaró mantingué, encara que de forma esporàdica, una relació amb el seu paísà i amic el financer Joan March i Ordinas. Aprofitava qualsevol escaïença per escriure-li i de forma especial pels dies més assenyalats: els de les festes nadalenques i el dia del seu sant.

Les seves cartes eren sempre una mostra d'home de bona voluntat, d'una visió clara i transparent de les coses i d'una gran intel·ligència; les seves paraules, brufades d'humorisme, traspuaven caritat evangèlica.

Vegem-ne, si no, tres bells exemples. Tots porten missatges pacíficadors:

“14 desembre de 1954
Al Senyor Joan March i Ordinas
Ciutat de Mallorca

Molt estimat Don Joan: Li vaig escriure en octubre per el dia dels seus anys, i ara escric unes retxes per donar-li un Bon Nadal i Any Nou. Que passi les festes amb alegria i que l'Any Nou li sigui un any de pau i victòria en les seves empreses.

Jo pens moltes vegades en vostè. Crec que som una de les poques persones que han sentit de bondeveres i sense gens de gelosia sinó amb simpatia, la seva grandesa. Moltes i moltes de persones li han anat davant i darrera, però poques crec han sentit que vostè ha tingut una vida interior ben tot sol. Com més gran un és, més tot sol un vertaderament se troba; amb quantes de persones haurà pogut vostè parlar de tu a tu, sentint que elles tenien una intel·ligència i energia com la seva? Amb ninguna. En el gran silenci interior de la seva ànima ha hagut de resoldre grans problemes, i tot sol ha hagut de viure els moments més grans dels seus pensaments i secrets interiors. Per part seva he de dir que vaig sentir la seva grandesa de nin petit i ben jovenet; però és en anys darrers que amb més experiència de la vida l'he sentida més. Vostè va haver de fer guerra comercial i lluitar en una terra a on hi ha molts d'egoismes i moltes gelosies; i va haver de lluitar amb les armes de la terra a on va néixer. Nascut a Suïssa o Anglaterra la lluita hauria estat una mica diferent. A mesura que els anys passen, i sentint que d'aquí a alguns anys, que encara que fossin vint serien ben pocs, ens hem de despedir per a sempre jo sent més endins del cor una simpatia i amiatat gran per un home de la meva terra que ha sabut dominar la vida, crear i transformar grans empreses, enriquir els seus fills i els seus néts, crear i distribuir riqueses; i a la fi coronar la gran obra de la seva vida creant una Fundació que ha d'ésser font de cultura nacional, i a la llarga de benestar i riqueses materials o culturals.

Davant el misteri de l'univers, d'aquest món que no coneixem, d'aquesta vida nostra que no sabem què és, ni què és la vida ni què és la mort, el misteri més gran és el del pensament i de l'ànima d'un home. I quan el pensament i l'ànima d'aquest home és tan gran, única i genial com la seva, tota persona que no sent petites gelosies no pot deixar de sentir satisfacció i admiració. Que totes les coses li vagin bé; que tenguí algun nét o fill de nét tan llest i intel·ligent com vostè i que la seva obra creadora sigui en bé seu i de molts.

Esper està bé de salut. Jo, la dona i el ninet i nineta que faran tres anys el tres de novembre tots bé. Jo he estat amb molta feina a la Universitat aquests dos mesos darrers; i ara, com a examinador, tindrè unes setmanes de molta feina.

Si aquí a Anglaterra hi hagués ara eleccions crec guanyarien els conservadors: els laboristes estan desunits. Pau entre homes i nacions no n'hi pot haver perquè l'esperit de col·laboració intel·ligent, i dels grans valors morals dels homes, no és encara superior al de les guerres i lluites negatives. I tanta de guerra que hi ha a fer! Guerra a la pobresa, a les malalties, a la ignorància. Tanta guerra positiva i creadora que els homes poden i podrien fer! I tant de temps i energies perdudes en guerres i lluites destructores i negatives! Hi ha pocs homes grans amb gran visió dels béns i veritats creadores; i amb forces i energies per a fer obra gran, creadora. Dins aquest món de petites lluites personals destructores dels béns grans de la gran majoria dels homes procuren pensar pensaments petits, personals o nacionals; i és natural. Manca una fe gran creadora: uns homes grans directors i d'altres homes, però amb visió pràctica, creadora, constructiva.

I què hem de fer? Entre guerres dels homes i nacions procurar viure en pau dins l'amistat d'alguns pocs amics, ben pocs; entre les malalties tenir salut; i entre les penes tenir alegries.

Res més per avui. A veure si En Joan i En Tomeu es faran fumadors de puros. Això de fumar 'cigarrillos' és cosa petita per un comerciant!

Sempre amic i servidor que el saluda.

Afectuosament”.

El 7 de juny de 1955 li escrivia:

“Molt estimat Don Joan: A la seva oficina de Londres m'han dit que era a Mallorca per uns dies, i li he volgut escriure per saludar-lo.

Jo pens molt en vostè, com pens en Mallorca: gairebé cada dia. La meva admiració per vostè és molt sincera, ja que he anat seguint el progrés de la seva vida, vida única que jo conegui, a on un sentit de la realitat de les coses, absolut i definit, ha anat unit a una visió claríssima de la creació d'ideals comercials i financers. Aquest sentit de realitat i unit a una visió ideal, clara de les coses, sols l'he conegut en vostè, i d'aquí ve la meva admiració. La meva simpatia per l'obra grandiosa de la seva Fundació és immensa. No en sé res. En Joan, el seu fill, me va escriure fa mesos que “se iba perfilando”. Esper que vagi tot bé. Hi ha una dita en francès que diu: *Il ne suffit pas de faire le bien, il faut encore le bien faire*. I té que ésser veritat: No basta fer bé, hi ha que fer el bé ben fet. És un problema i és natural que no se pugui fer en un dia.

Com veu els conservadors han guanyat les eleccions a Anglaterra. Aquí s'ha arribat a una moderació política, que ja ens convendria a Espanya. El problema de les “huelgas” és més sèrio. Si no s'acostumen les dues parts a anomenar una tercera part, justa i parcial, que pugui manar i decidir en les disputes obreres i industrials, ens trobarem en la confusió d'ara. Això sembla arribarà.

I com veu la tensió d'una guerra mundial que destruiria el món no és de moment tan forta. Cinc, 5, bombes H diven que podrien matar tota l'herba d'Anglaterra, i naturalment tots els animals i persones, dones i infants. I 50 bombes H farien el mateix en els Estats Units. És clar que el mateix passaria a Rússia; però això no resoldria el problema, deixat que tots morts, tot seria pau! El món no pot voler aqueixa pau. Per egoisme

hem d'ésser una mica altruistes.

El saluda de tot cor el seu servidor i amic”.

El seu gran desig per la pau i l'amor entre els homes li produïa un pànic i una aversió envers la guerra. Els problemes i les lluites entre els pobles el corprenien i repetidament ho manifestava als seus escrits i cartes. La carta que li dirigí el 20 de juny del mateix any felicitant-lo pel seu sant no n'era escàpola:

“Molt estimat Don Joan: Li vaig escriure fa unes setmanes, i ara ho faig per donar-li un bon dia de Sant Joan. Que el passi amb salut i alegria.

Li escriuré a Ginebra a on supos serà aquest estiu, com sempre. Veig que la gran reunió dels americans i russos, i els que els va darrera, serà Ginebra. A veure si en sortirà alguna cosa de profit. Espanya no pot fer res, sinó mirar des d'enfora. No són una força internacional.

El gran problema de simpatia i comprensió és un problema d'intel·ligència i de cor. La poca intel·ligència ens duu a l'egoisme, la intel·ligència superior ens duu a l'altruisme intel·ligent. El cor pot resoldre problemes que la intel·ligència tota sola no pot resoldre. Voluntat i treball poden fer miracles; però no basta una gran voluntat: per resoldre els grans problemes de pau i de justícia també és indispensable una Gran Voluntat Bona.

Sempre el saluda amb simpatia d'amistat. El seu servidor i amic”.

MASCARÓ, DOCTOR HONORIS CAUSA I FILL IL·LUSTRE

Mascaró, intel·lectualment, era gairebé un desconegut a la seva vila natal i quan, de resultes d'uns escrits biogràfics publicats als diaris de Palma, l'Ajuntament de Santa Margalida s'assabentà de la seva personalitat acordà, per unanimitat, en sessió extraordinària del dia 1 de febrer de 1983, posar a la nova Biblioteca Municipal el nom de “Biblioteca Municipal Juan Mascaró”, incomprensiblement, a aquestes altures, en castellà “*por su ingente labor en pro de la cultura*”.

L'acord fou encertadíssim. La seva vida transcorregué precisament entre els llibres. Llegí i escrigué molt, si bé és cert que, per cada pàgina escrita, abans n'havia llegides cents.

Joan Miralles, catedràtic i cap del Departament de Llengua Catalana de la Universitat de les Illes Balears, va creure que Mascaró era mereixedor d'una més alta reconeixença i el seu departament, conjuntament amb el de Literatura Catalana, demanàren que la Junta de Facultat proposàs la investidura de Joan Mascaró i Fornés com a *doctor honoris causa* de la universitat, al·legant sa modèlica dedicació a l'ensenyament universitari durant la seva dilatada vida, i que ha influït decisivament en l'actual desvetllament per la filosofia i la mística oriental, als països anglonord-americans i així mateix a Mèxic, i també perquè és considerat un dels millors coneixedors dels idiomes anglès, sànscrit i pali.

Suplicaven que s'activessin les actuacions perquè la proposta es fes realitat com més aviat millor. La Universitat l'acceptà de bon grat i, reunida la Junta de Govern l'11 de juliol de 1983 i considerant els seus mèrits,

Dues fotografies expressives de Joan Mascaró els darrers vint anys de la seva vida.

amb el resultat de vint-i-un vots a favor, cap en contra i una abstenció, prengué la decisió formal i féu el nomenament.

Malauradament Mascaró es trobava ja mancat de salut i no pogué desplaçar-se. Per aquest motiu l'acte solemne d'investidura no es dugué a terme.

La reacció del Consistori de Santa Margalida no es féu esperar i a la sessió plenària del 26 del mateix juliol va acordar nomenar-lo fill il.lustre.

Era el cinquè nomenament oficial amb què comptaria el seu poble: abans d'ell tingueren aquest honor el doctor Calafat, el cardenal Cerdà, el doctor Crespí i el músic Joan Ordinas.

Aquest guardó, el més alt de ciutadania, li fou atorgat el 20 de juliol de 1985, festa de santa Margalida, Patrona del poble, en acte solemne.

Acabada la cerimònia, després de telefonar-li, li vaig escriure a corre cuita per donar-li notícia detallada de l'acte. Vet aquí el que deia entre altres coses:

“Molt estimat i admirat amic: Enhorabona! Ja sou reconegut oficialment Fill Il.lustre de Santa Margalida. Diuen que mai no tarda el qui arriba, i encara que tard ha arribat l'hora de reconèixer el deute que la vostra vila i tot Mallorca tenien amb vós.

L'acte ha estat vertaderament emocionant. A les vuit del vespre, amb l'església plena de gom a gom, el vostre compatriota i amic el P. Francesc March, juntament amb el rector Mn. Mateu Amorós, us féu l'ofrena de la missa. A l'homilia Mn. March recordà els moments llunyans de quan us coneguéreu i parlà dels vostres valors i inquietutds, donà lectura d'un poema seu, escrit expressament per a aquest acte.

Presidia el President de la Comunitat Autònoma Sr. Cañellas, juntament amb el Batle i un pobre servidor. El secretari llegí l'acord del nomenament; a continuació la regidora de cultura llegí unes quartilles de presentació, justes i encomiàstiques, i llavors és quan vaig llegir l'*Esbós biogràfic*.

A continuació el President de la Comunitat i el Batle descobriren el vostre retrat i acabà amb unes paraules el President, molt encertades, i amb l'entrega d'una placa de plata que simbòlicament i, atenent el vostre desig, vaig rebre, pobre de mi, en nom vostre.

Malfiat de les meves forces, em consideraré ben afortunat si l'*Esbós* que he escrit mereix la vostra benevolència».

Per desgràcia tampoc la seva presència física per a aquest acte tan transcendental no fou possible, però el seu esperit batejava entre nosaltres. Vertaderament la seva ànima quedà arrelada, profundament arrelada, a la seva enyorada Mallorca i més concretament a Santa Margalida, la camperola vila que des de la planúria dels horts i sementers s'arropa, amb suau ondulació, fins al peu del campanar que la vigila.

Els dos acords, el grau de doctor *honoris causa* conferit per la nostra Universitat i el de fill il.lustre del poble que l'ha vist néixer, no sols honoren Mascaró sinó els dos organismes que els dispensaren. Honorar així un fill preclar i que a més és pensador poeta, que vol dir portador d'unes transcendents missions entre els homes, és una de les coses més admirables que poden fer els pobles conscients.

**EL BHAGAVAD-GITA I LLÀNTIES DE FOC
TRADUÏDES AL CATALÀ.
UNA NOVA VIDA**

Feia molt de temps que li demanava la versió completa del *Bhagavad-Gita* i de *Llànties de foc* en català i al juny de 1974 em deia: “Jo sé que traduir coses com el *Bhagavad Gita* i *Upanishads* al meu català seria una bona obra; però jo sols puc dominar, literàriament, la llengua anglesa. Em caldria una llarga temporada per crear-me un estil català de la nostra Mallorca, ¿ho podré fer? Entretant tenc feina entre mans, feina que és la vida de la meva vida”.

Davant la meva insistència l'1 de maig de 1980 em repetia: “No sé si algun dia podré posar en català nostre aquest càntic. No ho sé. No tenc el domini del català com el domini de l'anglès. Els fets de Mallorca i d'Espanya fora Mallorca de l'estiu de l'any 1936 m'allunyaren per a sempre del nostre món si bé hi visc en cor i pensament”.

Al cap de temps, al juny de 1982, em féu saber que: “Estic molt content de poder-vos dir que la jove Elisabet Abeyà i el seu marit Xavier Margais han traduït la meva traducció anglesa del sànscrit a l'anglès del *Bhagavad-Gita*, Càntic del Ser i Amor, i ara al nostre català, ella ho ha fet bé; i l'amic Francesc de B. Moll crec que el publicarà. Ajudarà a la saviesa de l'Orient”.

Igualment em donà després la bona nova de la traducció de *Lamps of fire* (*Llànties de foc*) per la mateixa traductora i em féu la confiança que se sentiria molt content si el seu admirat amic Francesc de B. Moll volia honrar-lo escrivint unes paraules de presentació. Vaig fer-li arribar el seu desig i no cal dir que acceptà gustosament.

Elisabet Abeyà, partint de les meravelloses versions angleses, dugué feliçment a terme, de forma difícilment superable, les dues traduccions, revisades i amb bellíssimes introduccions del mateix Mascaró.

Amb la versió catalana de *Llànties de foc*, publicada el 1986, la Universitat de les Illes Balears i l'Editorial Moll volgueren retre un homenatge a la figura d'aquest mallorquí il·lustre, i posar a l'abast del nostre poble el millor del seu llarg pelegrinatge per la vida.

Mascaró, que mantingué durant tota la seva vida una preocupació constant a favor de l'encontre de tradicions espirituals, es veié obligat a fer-nos part de les seves experiències i donar-nos unes directrius per a una nova disposició de l'existència en funció de la vida espiritual i el progrés interior. Aquest fou el motiu d'una profunda concentració per llegar-nos la seva obra cabdal.

El seu treball era lent. Tots sabem que la seva producció purificadora no va ser mai espontània sinó meditada, volguda, construïda. *Una nova vida* és el títol d'aquest llibre tan esperat que escrivia quan el sorprengué la mort. Una vintena d'anys treballant diàriament a la seva residència per reduir a cinc-centes unes cinc mil pàgines del seus comentaris que fan referència a les grans obres de l'espiritualitat universal.

El 9 de desembre de 1980 em deia: “Entre emocions i pensaments vaig vivint una vida de creació, però s'ha d'expressar en escrit i bellesa i

claretat i això, si bé ho vaig aconseguir en les meves introduccions a valors espirituals d'Orient no és fàcil d'aconseguir en les meves emocions de bellesa espiritual que si bé són sols ressons de llibres de saviesa hi voldria afegir una visió ideal d'un món també ideal però possible”.

Feia tretze anys que li demanaven un llibre: “Tota la meua vida va de cap a cent planes ben escrites”.

Mascaró parlava sovint de l'antagonisme que desgraciadament existia entre el món científic i el món espiritual. Una falta d'amor i de comprensió els fa incompatibles.

“No hi pot haver un vertader progrés espiritual i humà si la prosa de la ciència i la poesia de l'esperit no es posen d'acord. És del tot necessària una unió pacífica i harmònica entre elles. Evidentment la bellesa i la veritat, com deia ell mateix, sols es poden gaudir i entendre des de l'experiència. “El meu anhel és una fe única, espiritual i racional, prosa i poesia de l'Univers”.

No cal dubtar que aquest llibre, treballat meticulosament amb passió serena però intensíssima, sintetitza amb harmonia i equilibri i emprant un llenguatge d'una meravellosa simplicitat que concorda amb la meditació i estudi, ha de ser, com ho són les seves traduccions, un autèntic diamant tallat amb infinits caires: un preciós llegat per als homes de demà.

Mascaró, d'una intel·ligència clara i ben nodrida i d'una imaginació ferma i lluminosa, quan escrivia transparentava la seva ànima de gran pensador i poeta. Prenent unes paraules de Llorenç Riber, podríem dir:

“camins llargs com un anhel
dins una ànima tranquil·la
que a un cap teniu el cel
i a l'altre teniu la vila”.

William Radice, el notable poeta anglès, autor dels llibres de poemes *Eight Sections*, *Strivings*, i *Louring Skies* i traductor dels poemes de Rabindranath Tagore, que és el primer anglès que ha obtingut el doctorat en literatura bengalí en una universitat britànica que aleshores era membre honorari de la Facultat d'Estudis Orientals d'Oxford i investigador associat en el Departament d'Indologia SOAS, premiat per dues vegades en literatura bengalí i que fa uns cursos especials d'aquest idioma per a professors, l'amic entranyable de Mascaró i amador com ell de coses grans, és el qui recopila i ordena aquest valuós treball que serà imprès pròximament amb una breu introducció sobre la vida i l'obra de Mascaró feta pel mateix Radice.

Per fortuna la tasca està en bones mans. Amb aquest llibre *Una nova vida* podrem gaudir, com en les *Llànties de foc*, de la meravella de les seves paraules, que han d'ajudar-nos a trobar la bellesa i la bondat, “i més enllà de la veritat de les idees trobà la Veritat del nostre ésser”.

Tant de bo que Elisabet Abeyà ens en faci una traducció ben feta al nostre català i l'Editorial Moll es decideixi a publicar-la. Seria, n'estic segur, una joia per a les nostres lletres.

LA PENYA BOSCA. ELS SEUS LLIBRES D'ESTUDIANT

Damunt el bell turó de la Penya Bosca, que es troba entre Cas Concos i Santanyí, on la pau i el silenci reposen, Mascaró hi tenia posades les seves esperances. Entre unes quarterades de terra amb pins i mates i conradís, tot descurat i desolat, hi posseïa una casa de pagès mig deixada de la mà de Déu. El cor i la mirada podien eixamplar-hi. A la dreta, vers el llevant, el blau que retalla l'illa, a ponent l'esguard s'allarga fins a la serra i entremig del pla ondulat, petites superfícies llises accidentades per suaus desnivells amb moviments de fugida de gràcia prodigiosa.

A uns quatre quilòmetres del mar, lluny de turistes terrestres o aquàtics, s'hi troba "Sa Penya Bosca" on pensava refugiar-s'hi pels seus pensaments i emocions i feines de lletres.

El mateix Mascaró, amb el seu peculiar humorisme, descrivia la Penya d'aquesta manera: "Obra de Déu quan va fer el món, fa molt de temps. Segons els notaris, propietat terrenal d'un mallorquí sense importància que li diuen Joan Mascaró i Fornés. Segons En Karl Marx tota propietat és un 'robo', castellanisme nostre segons el Sr. Moll. La picardia del nostre poble ha dit que 'qui no roba, no duu roba' i la pesta del turisme ens diu la veritat. Karl Marx té raó i ens fa pensar en el problema de la propietat".

Mascaró, encara que hagués complert els vuitanta anys, pensava, reple d'optimisme, un dia arranjat la casa per si es decidia més endavant gaudir de sa dolça placidesa. Per als seus treballs de pensador el lloc era privilegiat:

"Jo ho estimo molt, ja que un dia podré refugiar-m'hi i trobar-hi silenci per als meus pensaments i emocions i feines de lletres".

"Allò és un refugi de pau i silenci que jo necessito molt per arreglar i

Mascaró i Joan Maimó pujant a Sa Penya Bosca.

aclarir els meus pensaments per l'obra de lletres que tenc entre mans".

"La meva feina és interior".

Mes el temps passava i no passava en va. Mascaró començà a sentir el pes dels anys i de l'artritis que s'anava accentuant i veié la cosa més clara. Era massa tard per dur a terme els seus desitjos i decidí vendre la finca.

Dintre la casa hi tenia, entre altres cosetes, dues llibreries amb part dels llibres dels temps d'estudiant; uns pocs d'espanyols i d'altres d'anglesos i de sànscrit del període universitari de Cambridge.

Coneixent el meu amor pels llibres i per tot el que era seu, volgué fer-me'n l'ofrena. Per tres vegades em trucà per telèfon d'Anglaterra per si volia acceptar-los: "Demanau-ho a dona Catalina, la vostra esposa".

Després em repetia la mateixa súplica en una carta datada el 14 de maig de 1982:

"Molt distingit i estimat amic:

Escric per demanar-vos per escrit allò que fa algun temps vos vaig demanar per telèfon: Si podríeu acceptar el modest donatiu dels llibres i les dues llibreries que de moment estan a "Sa Penya". No sé si teniu lloc lliure a la casa vostra de Felanitx. Si podeu creure que no teniu lloc ho demanaria a l'amic Dr. Andreu Rigo. Els llibres espanyols tenen poca importància, alguns llibres del temps d'estudiant. D'anglesos n'hi ha d'interessants; i si N'Andreu Rigo en volia alguns els hi podríeu deixar escollir. Com ell té moltes de feines i poc temps per a la literatura, voldria pocs llibres. Hi ha papers i cosetes que podríeu tirar o donar.

Podeu bé creure que deix Sa Penya i les recordances d'anys llunyans amb gran dolor i enyorança però els anys passen.

No deix de pensar en l'escrit que vos he d'enviar. La meva obra anglesa passada ha tingut un gran èxit, però manca el llibret que concentri la visió de la meva vida.

Molt content de saber que En Miquel Àngel ha superat el terrible accident. Li queda el gran avenir. La nostra vida és un avenir envers la nostra eternitat, la de l'univers.

Una abraçada de tot cor”.

No cal dir que em faltà temps per donar-li les més expressives gràcies. Era una honra i un honor per a mi rebre un present tan valuós. A la mateixa carta li vaig enviar el setmanari *Felanitx*, que em publicava el següent sonet:

A JOAN MASCARÓ

De bes de mare és la dolçor
que regalima a raig fluent
de cada llibre que, humilment,
ens ofrenau vessant amor.

Perquè d'amor sou trobador,
-del ver amor, que és transcendent-
aconseguiu, de forma ardent,
que el nostre cor torni amador.

i que tot ell, fibra per fibra,
de joia i pau quedí remull.
Vós ens mostrau l'Amor que vibra

i encèn el cor del místic Lull
que aflora i rima en cada llibre
que aflora i crema en cada full.

A la seva contesta, entre altres coses, em deia:

“Amic del cor:

Perdonau-me el meu tardar en expressar-vos el meu agraïment del bell sonet que la vostra amistat va sentir i me va dedicar. Els vostres versos més expressen el vostre amor que no el meu que és un anhel d'infinít. Vaig sentir el misteri i grandesa del nostre univers de molt jovenet, comestic segur el senten, conscients o no, molts de joves. El nostre temps i anys reposen en una Eternitat, i tots la sentim alguna vegada, com vós sabeu. Mercès, bon amic.

Referent als llibres, jo també vos he d'expressar el meu agraïment i satisfacció. Units els llibres a la meva vida, jo sent que en vostres mans són de veritat una sobrevivència. Mercès.

Tal vegada el vostre nét, En Xavier, un dia sentirà l'amor a les belles lletres com vós i jo sentim. Llegirà algun llibre, i veurà el meu nom entre llibres i papers”.

El seu amic, el doctor A. Rigo, només en volgué un parell com a recordança i vaig donar-ne un centenar a la Biblioteca Municipal de Santa

Margalida juntament amb un retrat de Mascaró fet per jo mateix pel motiu de que dita Biblioteca porta el nom de Joan Mascaró.

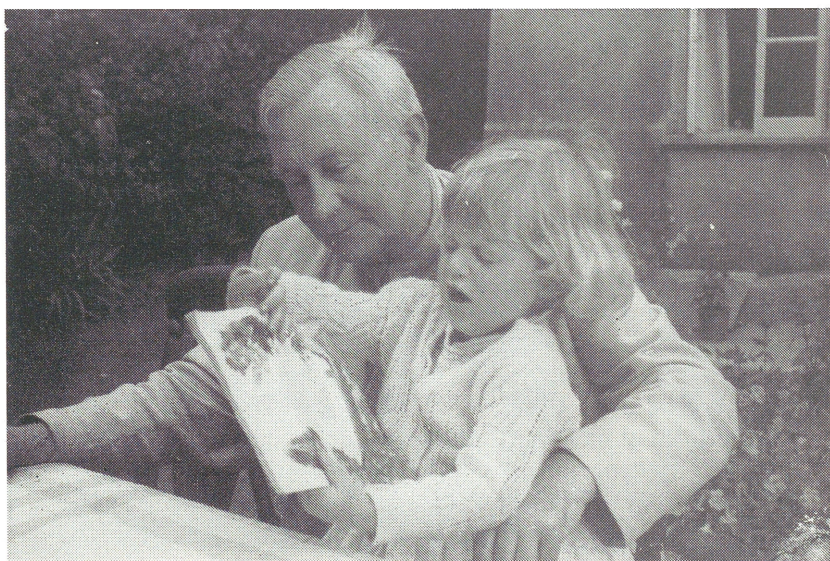
El millor lloc per assegurar la sobrevivència de tots aquests llibres és, indiscutiblement, la nostra Universitat, que li atorgà el grau de doctor *honoris causa*.

La Universitat ha acceptat, de bon gust, la meva ofrena. Alabat sia Déu!

EL CAPAVALL DE LA SEVA VIDA

Mascaró, a pesar dels anys, era un vell magnífic, ple d'il·lusions, adrelerat pels seus pensaments i pels seus escrits. Dominava l'art de fer-se vell i mai no va canviar, àdhuc en els moments difícils, la forma d'expressarse. En una carta del gener de 1977 deia:

“Mercès del vostre interès en la meua salut. Ja abans de tornar a ca nostra aquí, al maig passat, vaig sentir un dolor en la mà dreta. Després va passar també a l'esquena i a poc a poc als peus, un poc inflats, genolls i braços. Sobretot, un reumatisme articular ben desagradable. Esper que així com va venir en 1976 se'n vaig en 1977. Puc sortir poc i no caminar com podia: però tenc la vida interior plena sempre de fe i d'esperança. Els disset dies a un magnífic hospital per a una operació de pròstata varen ésser dies d'elevació espiritual veient la bondat universal que hi ha dins la humanitat en el fons de tot. Les atencions dels doctors, infermeres i infermers m'emocionaren molt. Dolors físics en tenc pocs, sols que l'abril passat hauria pogut fer la volta de Mallorca a peu, com pensava un dia fer, i

Mascaró amb la filla d'un amic.

ara he de fer voltes dins la casa! Tot passarà amb el temps; i sempre tenim l'Eternitat més enllà del temps i l'Infinit més enllà de l'espai del cos humà”.

El dolor no desapareixia, dos anys després em deia: “La meva salut general, perfecta, deixat de l'artritis que afecta les mans i els dits de les mans; però no hi ha dolor”.

I aparegué el dolor, i el dolor anà augmentant i començaren els problemes visuals que li dificultaven poder llegir, i part del seu cos es veié afectat d'una certa paràlisi. No obstant això, mantenia una intel·ligència lluminosa. La feina que tenia entre mans era important per a ell i hi dedicava tot el que podia, mes passava el temps i a poc a poc el dolor anà intensificant-se, disminuint les seves energies.

I Mascaró no perdia la seva fe: “Amb el pas lent vers el camí de la perfecció, l'home va obrant i equivocant-se, però va de cap al que és bo i bell, cap al que és veritable: va cap a Déu, perquè Déu és principi i fi de l'home i de tot. Podem estar contents i tranquils. En el foc del dolor l'ànima es trempa i purifica i del dolor es va a l'amor, perquè sols en l'amor i la veritat hi ha l'autèntica força, la força divina que actua a través de l'home”.

S'acostava la tardor de la seva vida. Madur d'anys i quasi impossibilitat, tot era per a ell com un record, com un bell record: els seus pensaments igual que ocells rodejaven cercant inútilment les branques acollidores dels arbres. Les onades dels seus pensaments pidolaven les altes i verdes copes per agitar-les i sentir-se més sonores. Mes, en silenci, els seus pensaments es remuntaven molt més amunt que les copes dels arbres. Les onades dels seus pensaments esdevenien ones més i més calmades, eren els bells moments de la contemplació en què en el silenci de l'ànima s'agiten forces potents que s'eleven vers altres regions d'idealisme, fins restar una sola ona que juntament amb l'esperit s'uneix més enllà del temps amb l'Eternitat.

L'HORA SUPREMA

A la tarda del dia 19 de març de 1987, festa de Sant Josep, finí el seu dolor, li arribà l'hora suprema a la residència de Comberton, Cambrigde, després de quasi noranta anys de vida.

En apagar-se els seus ulls clars, en agrisar-se el seu blau, esmorteint-se fins a la definitiva obscuritat, es produí una apagada sobtada i dolorosa en la mística oriental i s'encengué per sempre la llibertat de la seva paraula i ens deixà una traça de llum que sobrepassa llargament l'onada flamejant de la seva vida.

Mascaró fou el mallorquí que féu de la paraula encesa per i per a l'amor auxili i torxa per a vianants.

Traspassada l'estelada, la seva corda, amb les moltes de l'arpa immortal, ja vibra. La seva vida és ara una cançó eterna.

El 28 de març i per voluntat pròpia, la seva despulla mortal retornà a Mallorca per reposar a la tranquil·la solitud del cementiri rural de Santa

Margalida. Com diu Janer Manila: “Cansat de caminar per indrets remots, pels paisatges religiosos de l’Índia, per les aules universitàries de la Gran Bretanya, ha tornat al clos de la seva terra”. Com l’àguila d’En Costa, trespàs món i tornà al seu niu essent més àguila.

Les seves depulles son transportades des de la Casa Consistorial a la Parròquia.

El funeral, que se celebrà a l'Església parroquial de Santa Margalida fou presidit pel Bisbe de Mallorca Teodor Úbeda Gramage.

La placa de la tomba al cementiri de Santa Margalida. (Foto M. Bordoy)

La seva arribada estava prevista per al dia 27 en un vol d'Ibèria, però a causa d'una vaga es retardà fins a l'endemà. Per aquest motiu sols pogué estar uns moments de cos present a l'Ajuntament per rebre l'homenatge de la corporació i del poble.

El funeral, amb l'assistència de les màximes representacions del Consell Insular i de l'Ajuntament; de les de la Universitat de les Illes Balears i de Barcelona; de l'Obra Cultural i d'ex-alumnes de Cambridge; fill, familiars, amics i tot el poble, fou presidit pel bisbe de Mallorca, Teodoro Úbeda, qui en la seva homilia el definí "com un autèntic model de vida per a la humanitat d'aquest final de segle".

A les deu i quaranta minuts del vespre, amb un pipelleig d'estels dins el blau distant i amb unes emotives paraules de comiat del seu estimat amic i alumne Jordi Griera, desplaçat expressament amb la seva mare des de Barcelona, els seus familiars i amics íntims estigueren presents en el moment de donar-li sepultura.

Sobre la seva llosa, escrites en català i en anglès, aquestes paraules: "Venim de Déu, vivim de Déu i anam a Déu".

Uns versos de Shakespeare, que ell tant coneixia i estimava, ens vingueren a la memòria:

"Viu de la Mort, que d'homes viu, i així
morta la Mort, veuràs finir el morir".

La seva vídua Kathleen i la seva filla Maria Coloma no eren presents a les exèquies de Santa Margalida perquè en els mateixos moments a Cambridge, segons és costum, se celebrava a la Religions Society of Friends un *memorial meeting for worship*, un acte de recolliment de recor-

Embajada de España

102, Eaton Square,
LONDON SW1W 9AN.
Tel. 01-235 1484-5

Londres, 15 de junio de 1988.

Sr. D. John P. Mascaró
The Retreat,
Comberton,
CAMBRIDGE.

Estimado Sr. Mascaró:

Le escribo estas líneas en mi condición de encargado de asuntos culturales de la Embajada y, también, como admirador de sus espléndidas versiones de la literatura oriental y, concretamente, su "Bhagavad gita", publicada por Penguin.

En la primera semana de julio SS. MM. los Reyes de España visitarán Cambridge, con motivo de recibir sendos doctorados "honoris causa" concedidos por dicha universidad. Aunque la organización de los actos de Cambridge corresponde a las autoridades de dicha universidad, querría saber si a Vd. le interesaría asistir a alguno de los actos que celebrará la universidad con motivo de dicha investidura. Como literato y traductor de prestigio internacional, tanto para el Embajador como para mí sería motivo de gran satisfacción el poderle saludar personalmente y, en su caso, presentarle a SS. MM. los Reyes.

Aprovecho esta ocasión para enviarle un cordial saludo y ponerme a su disposición,

Eduardo Garrigues
Ministro Encargado de los
Asuntos Culturales.

El que són les coses; Mascaró, que admirava al Rei Joan Carles, qui fins i tot, deia, ha après un poc de català, ara, després de la seva mort, se li presenta l'oportunitat de saludar-lo personalment.

dança de l'amic que ens ha deixat i a l'ensem per agrair a Déu la seva incansable devoció a la llum que brilla en tots nosaltres, el seu entusiasme i la seva inspiració; i per damunt de tot la seva afectuosa generositat d'esperit.

LA DARRERA CARTA

Darrerament la nostra correspondència s'havia pràcticament estroncat. Ell no podia escriure i dictava les lletres a la seva esposa. Per evitar-li aquest problema li telefonava de tant an tant.

Tot just rebuda la trista nova de la seva mort, li vaig escriure la darrera carta.

“Felanitx, 22 de març de 1987

Sr. Joan Mascaró i Fornés

Trobador de la Llum, de l'Amor i de la Vida

Amic del cor: com és possible? Precisament ara que estàveu entestat a condensar les vostres emocions i vivències per donar a llum un nou llibre sobre *Una nova vida*?

Jo bé sé que la vida és tan sols un projecte de cara a un futur millor i d'un futur totalment distint del que els homes voldrien anar construint, i vós, l'home de bona voluntat que ha cercat la veritat i la justícia sense defalliment i que ha sabut servir l'esperança, no podieu témer que el futur us sorprengués amb l'inèdit, l'imprevisible, l'inesperat. Vós repetíeu sovint: “Venim de Déu, vivim en Déu i anam a Déu”.

El vostre esperit renovador, la vostra capacitat de flairar els moviments culturals que es troben a la base en tot humanisme i en tota història i el vostre entusiasme quasi sacerdotal han estat durant la vostra llarga vida com els que posen en la seva tasca els apòstols.

Vós escoltàreu aquelles paraules del Fill Major de nostra raça que tenien plenitud de benedicció patriarcal: “Si voleu foc, veniu a mon cor, e enceneu vostres llanternes”, i encenguéreu i deixàreu ben enceses les vostres *Llànties de foc* que il·luminen i resplendeixen amb força igualment que la resta de la vostra obra, tota ella rica sempre de suggestions literàries i bíbliques i que és talment un xiprer de foc que dona escalfor i clariàna.

Vos ha arribat l'hora, benvolgut amic, i vos ha arribat quan estàveu més enconat donant forma ordenada i ordenadora a les vostres reflexions sobre l'Amor. Aquest Amor que tant vos ha preocupat i captivat i que durant la vostra vida ha suposat el vostre refugi. Aquest Amor que segons les vostres paraules “és claror d'una consciència eterna, aquest Amor que entre les desharmonies del temps i espai va creant harmonies de bé i de bellesa i ens duu de cap a la veritat”.

Déu ha volgut fer el silenci tranquil per fer-vos l'ofrena d'aquest Amor, d'aquesta pau idíl·lica que vos robava el cor. Déu ha volgut que gaudíssiu d'aquesta nova vida.

Estàveu ben convençut que darrera aquesta mar d'Amor etern hi ha l'Eternitat, tota la claror infinita del tot etern, tota la pau del cel, tota la vida immensa, còsmica, de totes les coses. Vós sabíeu i pregonàveu que aquest Amor és un repòs en l'Infinit, una pau, una llum, una força, una nova vida.

I ara, fruiu, amic, d'aquesta pau, d'aquesta llum d'aquesta nova vida. Vós, que vinguéreu de Déu i visquéreu en Déu, ara heu anat a Déu, complint-se el desig que vos corprenia. S'ha encès per a vós l'aurora eterna.

Res més per avui. Sé que no tindrè resposta, no importa, les vostres cartes que he rebut al llarg de quasi quaranta anys i els vostres llibres són i seran sempre actuals.

Com sempre una abraçada de cor”.

BIBLIOGRAFIA DE JOAN MASCARÓ I FORNÉS

Molts dels seus escrits estan dispersos per les planes de diaris, opuscles i revistes volanderes, entre les quals *Bulletin of Spanish Studies* i *La Nostra Terra*. Té publicades una sèrie de xerrades corresponents a uns curssets de castellà que féu, recomanat per Madariaga, a la BBC de Londres, a la revista publicada per la mateixa emissora: *The Listener*.

Entre els llibres publicats figuren, per ordre d'aparició, els que publicà els següents anys:

El 1931 La Universitat de Cambridge publicà: *Compendio de Historia argentina* de F.A. Kirkpatrick, M.A., traduïda de l'anglès al castellà per Joaquín Casalduero i Joan Mascaró.

El 1931, *Ideals of Education in modern Ceilon*. Conferència explicant els seus ideals educatius. Es publicà a Ceilan.

El 1935 a Barcelona s'iprimí la primera traducció realitzada del sànscrit al català: *El Cant XI del Bagavad-Gita*.

El 1938 John Murray de Londres li publicà una traducció dels *Upanishads*. Rabindranath Tagore l'alabà.

L'any 1942 publicà en el *Bulletin of Spanish Studies* un llarg article recordant el pensador, poeta i amic Gabriel Alomar. Durant la tasca universitària ambdós visqueren a la mateixa residència. Alomar morí el 7 d'agost de 1941, el mateix dia que l'altre il.lustre amic, Rabindranath Tagore.

El 1943 la Universitat de Cambridge publicà *El Cant XI del Bhagavad-Gita* traduït a l'anglès.

El 1945 la Universitat d'Oxford publicà *Essays by divers Hands* i Joan Mascaró hi col.laborà amb un estudi sobre "Els clàssics hindús per a lectors anglesos".

El 1954 l'Editorial Moll publicà a la col.laboració "Exemplaria Mundi" la seva *Selecció de poemes de Keats*, prologats per ell mateix i il.lustrats amb litografies de Lola Anglada.

El 1954 The Stellar Press imprimí *A Star from the East*, parlament que féu al Castell Reial d'Holanda.

El 1958 l'Editorial Moll edità, en edició de luxe, *Lamps of Fire*, una selecció de tres-cents trenta pensaments seleccionats de llibres sagrats i literatures espirituals i filosòfiques, traduïdes per ell a l'anglès per demostrar els punts de contacte, les coincidències i l'analogia d'escriptors allunyats que confirmen una sòlida concordança i que els ideals de l'ànima estan il.luminats per una mateixa llum. Sant Joan de la Creu, Sant Francesc d'Assís, Tolstoi, Confuci, Tao-Teking, Kempis, la Bíblia, l'*Alcorà*, els *Veda* i tants d'altres que parlen dels alts valors espirituals i ensenyen on l'home pot trobar la pau i la quietud interior.

El 1961 l'Editorial anglesa Methuen & co. Ltd. féu una edició de *Lamps of Fire*. L'any 1972, primera edició en llibre de butxaca per Eyre Methuen Ltd.

El 1962, *Bhagavad-Gita*, traducció del sànscrit amb introducció.

El 1965, *Upanishads*, traducció del sànscrit amb introducció, obra molt estimada de Jorge Guillén.

El 1973, *Dhammapada*, traducció del pali i introducció.

Aquests tres llibres, d'un gran èxit editorial, són publicats per la casa editorial anglesa Penguin Classics, Londres. Es van imprimir anualment. Han atès més de milió d'exemplars. Entre els anys 1973 i 1974 el nombre d'exemplars publicats fou de 120.547.

L'Editorial Diana de Mèxic edità *Lámparas de fuego* el 1972, *Los Upanishads* el 1973 i *El Dhammapada* el 1976; les traduccions castellaneres de les seves versions angleses són de María de Sellarés, Ricardo Crespo, i Josefina Maynadé i María de Sellarés respectivament.

El 1979 el doctor Rubén Vasconcelos, per a Ediciones Sol de Mèxic, tradueix al castellà *El Bhagavad Gita*: la traducció és revisada pel mateix Mascaró.

El 1981 el doctor Vasconcelos tradueix i publica a Mèxic la selecció de pensaments de *Tao-Teking* que figuren a *Lamps of Fire*, amb el títol de *Toa*.

L'any 1983 l'Editorial Moll publicà, a la seva col·lecció "Raixa", núm. 133, una traducció al català, feta per Elisabet Abeyà, de la seva versió anglesa del *Bhagavad Gita*. La traducció és revisada escrupolosament per ell i la introducció és igualment seva.

El 1986 la Universitat de les Illes Balears i l'Editorial Moll publiquen, en homenatge al mallorquí il·lustre, i per posar a l'abast del nostre poble el millor del seu llarg pelegrinatge per la vida; *Llànties de foc*, traducció al català d'Elisabet Abeyà de *Lamps of Fire*. D'aquesta edició se n'ha fet una tirada especial amb paper Guarro i amb magnífica enquadernació.

El doctor en literatura bengalí William Radice té a cura la revisió del seu darrer llibre, *Una nova vida*, que serà prologat per ell i publicat tot seguit a Anglaterra.

Una volta arrengrada, la seva producció no és, per ben dir, llarga en excés. Malgrat això, com diu Llorenç Riber, per entrar al temple equànime de la Immortalitat pot merèixer més la recompensa el qui s'hi presenta amb un sol llibre amb missatge que aquell que hi compareix amb una impressionant biblioteca sense sentit.

Per a Mascaró una sola de les seves introduccions hauria estat més que suficient.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

Poques són les publicacions que parlen de la vida i de l'obra de Joan Mascaró, però les notícies que ens en donen tenen un gran valor i són d'una gran ajuda. Per enllestir aquesta biografia he tingut la sort immensa de disposar de molts dels seus papers: escrits diferents, notes i documentació, com també d'una abundosa i interessant correspondència amb el seu oncle, amb l'íntim amic Marian Jaquotot i amb Joan Maimó.

FRANCESC DE B. MÖLL. I tom del *Diccionari - català, -valencià, -balear*. (Gràfiques Miramar, Palma de Mallorca 1968).

FRANCESC DE B. MOLL. *Els meus primers trenta anys*. Col.lecció "Els Treballs i els Dies". (Ed. Moll, Palma de Mallorca, 1970).

FRANCESC DE B. MOLL. *Els altres quaranta anys*. Col.lecció "Els treballs i els Dies". (Ed. Moll, Palma de Mallorca, 1975).

JOSEP MASSOT I MUNTANER. *Cultura i vida a Mallorca entre la guerra i la postguerra (1930 - 1950)*. (*Publicacions de l'Abadia de Montserrat*, 1978).

JORDI MARAGALL. *El que passa i els qui han passat*. (Edicions 62, Barcelona, 1 ed., març 1985).

JOAN MAIMÓ I VADELL. *Joan Mascaró trobador de la llum, de l'amor i de la vida*. Discurs amb motiu de la seva proclamació com a fill il·lustre de Santa Margalida (Gràfiques Llopis, Felanitx 1985).

ÍNDEX ONOMÀSTIC

- Abeyà, Elisabet - 104 - 105 - 116
 Alberti, Rafael - 32 - 72
 Alcover, Antoni M. - 19 - 66 - 81
 Alcover, Joan - 19 - 31 - 33 - 66 - 79 - 81
 Aleixandre, Vicente - 32
 Alemany, Lluís - 26
 Alomar, Gabriel - 9 - 47 - 66 - 72 - 75 - 98 - 115
 Alomar, Víctor - 76
 Alonso, Dámaso - 9 - 31 - 32 - 66 - 98
 Amiel - 86
 Amorós, Mateu - 103
 Andrés Rosselló, Ramón - 23 - 24 - 43
 Anglada, Lola - 85 - 115
 Alsina Bofill - 47
 Aranguren, José Luís - 94
 Arbona - 12
 Arnold, Edwin - 91

 Balcells, Joaquim - 46 - 48 - 51
 Barceló Tortella, Bartomeu - 66
 Barnés, Domènec - 46
 Batista i Roca, J.M. - 50
 Beaudelaire, P.C. - 72
 Bécquer, Gustavo A. - 32
 Bergson, E. - 86
 Bernanos, Georges - 76
 Besart, Anni - 91
 Blake, William - 86
 Bolívar, Cándid - 46
 Bonet, Blai - 66
 Bosch Gimpera, Pere - 46 - 47 - 52
 Bouting, Jonathan - 92
 Bouzouzou, Mahmonet - 94
 Brittan, Leon - 98
 Broggi, Moisés - 50 - 59
 Brown, Norman - 74
 Brooks, Richard - 94
 Buigas, Carles - 49
 Busquets, Jaume - 9 - 25 - 26
 Butler Yeats, William - 98
 Byron, Lord - 79

 Calafat, Pere - 103
 Calsamiglia, Josep M. - 47 - 50 - 58
 Canedo, J. - 49
 Cañellas, Gabriel - 103
 Capmany, M. Aurèlia - 49
 Carner, Josep - 98
 Casalduero, Joaquím - 41 - 115
 Casals, Pau - 49
 Casanova, Concepció - 50
 Castro, Américo - 46
 Cela, Camilo José - 66
 Cerdà, Antoni - 103
 Cerdà, Coloma - 17 - 36 - 80
 Cohn-Bendit - 74
 Colom, Guillem - 66
 Confuci - 83 - 85
 Coromines, Carme - 50
 Costa i Llobera, Miquel - 19 - 31 - 33 - 66 - 79
 Crespí, Dr. - 103
 Crespo, Gregorio - 21
 Crespo, Ricardo - 116

 Chamberlain, Neville - 76

 Dante Alighieri - 86 - 94
 Dawing Baronet, George - 29
 Darwing - 93
 Dasgupta - 98
 Diego, Gerardo - 32
 Dolç, Miquel - 71 - 98
 Donne, John - 79

 Ellis, Kathleen - 80 - 81 - 112
 Enric VIII - 79
 Espriu, Salvador - 72
 Estalella i Graells, Josep - 48 - 50 - 51
 Estelrich, Gabriel - 21
 Estelrich, Joan - 12 - 98

 Fabra, Pompeu - 45 - 46 - 50 - 67 - 98
 Fausset, Hugh - 98
 Fé, Maria Dolores de la - 74
 Ferrà, Miquel - 12 - 47 - 58 - 72 - 79 - 98

- Ferrer i Sensat, Àngela - 51
 Fornés i Tauler, Antònia - 14
 Fornés i Tauler, Joana Aina - 13
 Forteza, Miquel - 12
 Franco, Francisco - 76 - 78
 Fromm, Erich - 74
- Galí, Alexandre 0 50 - 51
 Galmés, Salvador - 57 - 98
 Gandhi, Indira - 98
 Gandhi Mahatma 52 - 53 - 85 - 86
 Gandhi, Rajiv - 98
 García, Antonio - 46 - 52
 García Lorca, Federico - 32 - 72 - 98
 Gassol, Ventura - 48
 Gerbes, Carme - 49
 Goethe - 57
 Góngora, Luis de - 32 - 72
 Griera i Plans, Rafael - 58 - 69 - 70 -
 85 - 86
 Griera, Jordi - 112
 Guillén, Jorge, 9 - 32 - 38 - 39 - 50 -
 63 - 72 0 98 - 115
- Harrison, Georges - 93 - 94
 Homar, Pere - 17
 Horaci - 66
 Hegel - 85
 Herbert, George - 29 - 79
 Huxley, Aldous - 92
 l'Anson Fausset, Hugh - 82
 Isaïes - 54
 Isherwood, Christopher - 91
- Janer Manila, Gabriel - 9 - 111
 Jaquotot i Molina, Marian - 19 - 21 -
 69 - 81 - 95
 Jaume I, El rei En - 33
 Jaume II, El rei En - 71
 Joan Carles I - 113
 Juliana, reina d'Holanda - 82
- Kant - 85
 Keats - 85
 Kirkpatrick, F.A. - 41 - 115
- Lamote de Grignon - 49
 Lennon, John - 93
- Llompart de la Penya, Josep M. -
 66
 Llongueres, Joan - 49
 Llull, Ramon - 33 - 57 - 58 - 66 - 70 -
 71 - 79 - 85 - 94
- Macià, Francesc - 48
 Mackenzie, Millicent - 59
 Mackenzie, senyora de - 59
 Madariaga, Salvador de - 37 - 38 -
 39 - 40 - 44 - 52 - 83 - 115
 Maimó, Miquel Àngel - 108
 Maragall, Joan - 13 - 31 - 64 - 76 - 94
 Maragall, Jordi - 47 - 50 - 117
 Marañón, Gregorio - 46
 Marc Aureli - 86
 March, Ausiàs - 72
 March Ordinas, Joan - 9 - 25 - 26 -
 35 - 98 - 99 - 100 - 101
 March Servera, Bartomeu - 69 - 100
 March Servera, Joan - 25 - 26 - 27 -
 100
 March, Joan Francesc - 103
 Marcuse, Herbert - 74
 Margais, Xavier - 104
 Marvell, Andrew - 79
 Marx, Karl - 106
 Mascaró Ellis, M. Coloma - 82 - 112
 Mascaró Ellis, Martí - 82
 Mascaró Fornés, Antonia - 16
 Mascaró Fornés, Martí - 16
 Mascaró Fornés, Guillem - 16
 Mascaró Fornés, Pau - 16
 Mascaró Fornés, Tomeu - 16
 Mascaró i Sansó, Martí - 13
 Massot i Muntaner, Josep - 117
 Maura, Gabriel - 66
 Maura, Toni - 66
 Maynadé, Josefina - 116
 Meslin, Michael - 94
 Mira, Emili - 51 - 52
 Miralles, Joan - 101
 Mirabai - 87
 Moll, Francesc de B. - 9 - 58 - 66 -
 67 - 69 - 71 - 86 - 98 - 104 - 106 - 117
 Morell i Gual, Faust - 58
 Montoriol, Carme - 49
 Muller, Max - 91

- Murray - 115
Mysore - 49
- Nadal, Guillem - 66
Neru, Pandit - 98
Newton - 93
Nicolau d'Olwer, Lluís - 47 - 52 - 67
- Ofe Saravia, Gilunga - 94
Ordinas, Joan - 103
Osuna - 87
- Panikar, Ramon - 48
Panini - 35
Pascal - 85
Pi i Sunyer, Augut - 46 - 51 - 52
Picó, Ramon - 66
Pijoan, Josep - 50
Plató - 86
Pons Bonet, Miquel - 66
Pons Marquès, Joan - 12
Pons Pastor, Antoni - 12 - 69
Prabhavananda, Swami - 91
- Quiñones, Josep - 12
- Racine, Joan - 49
Racionero i Grau, Lluís - 73 - 74
Radhakrishnan, Sarvepalli - 65 - 91 - 98
Radice, William - 98 - 105 - 116
Ramanatham, P. - 40 - 42
Ramis Togoies, Rafel - 12
Rapson, E. - 33
Redpath, Dr. - 89
Riba, Carles - 9 - 50 - 66 - 72 - 98
Riber, Llorenç - 77 - 105 - 116
Rigo, Andreu - 107 - 108
Rios, Fernando de los - 44
Riutort, Miquel - 14
Rosés, Arcadi - 49
Rosselló-Pòrcel, Bartomeu - 9 - 50 - 59 - 71 - 72 - 76 - 98
Roura-Parella, Joan - 51
Rouse, H.D. - 98
Rubert, Joan - 51
Rubí, Josep - 58
Rubio, Jordi - 52
- Ryle, Martín - 53 - 95 - 98
- Sadi - 86
Salter, Elizabeth - 89
Salvà, Maria Antònia - 79
Samartha, Stanley - 94
Sanchis Guarner, Manuel - 12
Sant Agustí - 85
Sant Francesc d'Assís - 115
Sant Ignasi de Loyola - 47
Sant Joan de la Creu - 39 - 57 - 65 - 74 - 77 - 85 - 87 - 94 - 115
Sant Pere d'Alcàntara - 87
Santa Teresa de Jesús - 39 - 41 - 57 - 64 - 65 - 74
Sansó i Blanquer, Guillem - 16 - 17
Sastri, Mahadeva - 91
Sellarés, María de - 116
Sensat, Rosa - 51
Serra Hünter, Jaume - 46
Servera - 49
Shakespeare - 49 - 50 - 53 - 65 - 112
Shamsi Talbriz - 87
Shelley - 85
Spinoza - 86
Sòcrates - 52
Sorribes i Mas, Lluís - 48
Stokoe, F.W. - 98
Sureda i Blanes, Josep - 12
- Tagore, Rabindranath - 62 - 63 - 65 - 75 - 93 - 98 - 105 - 115
Tao-Teking - 85 - 115
Tennyson, Lord - 79
Thomas, E.J. - 85 - 98
Tolstoi - 86 - 115
Tortella, Gabriel - 50
Torres Gost, Bartomeu - 66
Trenchs, Xavier - 108
Tries i Pujol, Antoni - 46
Trueta, Josep - 47
- Úbeda Gramage, Teodor - 111 - 112
- Valery, Paul - 72
Vallbuena, Àngel - 72
Vaquer, Catalina - 107

Vasconcelos, Rubén - 116

Verdaguer, Joaquim - 24

Vicens Vives, Jaume - 47

Vilallonga, Llorenç - 66

Viñes de Casas, Manuel - 20

Virgili - 53

Webb - 24

Wilkins, Charles - 91

Wilkins, Willian, - 29

Xirau i Palau, Joaquim - 9 - 35 -

37 - 44 - 48 - 50 - 51 - 52 - 67

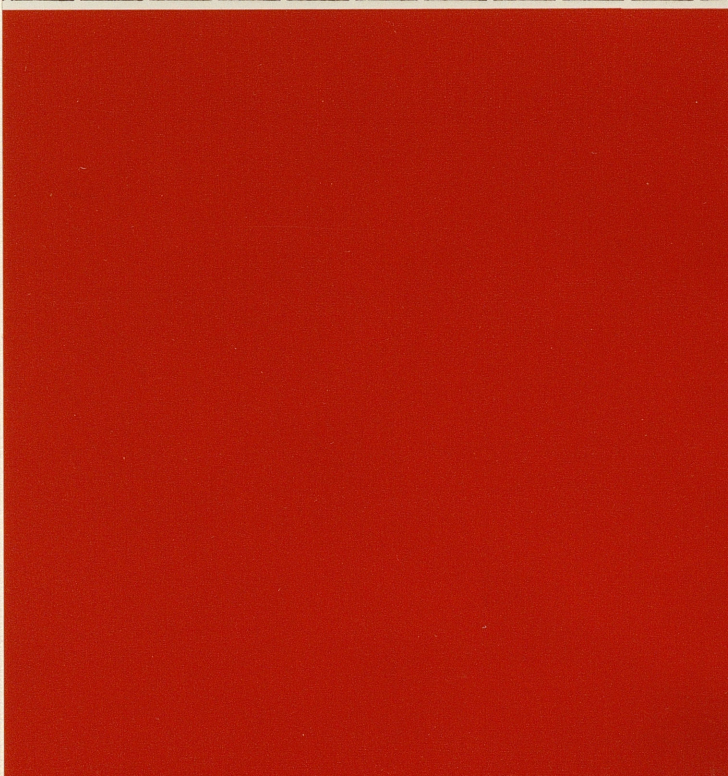
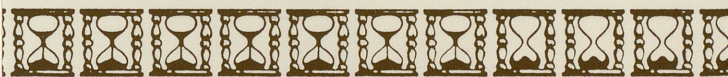
Xirau i Palau, Josep - 46 - 50 - 52

Zaragüeta, Joan - 52

Índex

Notes per a un pròleg	9
Paraules prèvies	11
Naixença infància	13
Primeres lletres	17
L'Escola de Comerç	19
Entre els ideals i els somnis. Els primers treballs	23
Anhels d'estudis universitaris	24
La gran oportunitat	26
Els col.legis universitaris	28
Dámaso Alonso i Maragall	31
Comença el seu prestigi	33
Obté el títol de B. A. Xirau, Madariaga i la BBC	35
Conferenciant a la Universitat d'Oxford. Jorge Guillén	38
Ceilan: col.legi de Parameshvara de Jaffna	40
Intenta millorar els sistemes d'ensenyança	42
Hipnotisme i autosuggestió	43
Mascaró, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona	44
Obté el títol de Master of Arts. L'Institut-Escola	47
Activitats paraescolars	48
Obrint nous horitzons vers els alts valors de la cultura	49
La Pedagogia segons Mascaró	50
Bella i profunda lliçó pacificadora	52
Despeses per a la defensa	54
Mascaró, plenament incorporat a la cultura nostrada	55
Ramon Llull	57
Guerra civil i exili	58
Comença la tasca de traductor: els <i>Upanisad</i>	59
Elogi de Rabindranath Tagore	62
Jorge Guillén també s'entusiasma amb els <i>Upanisad</i> . Projectes no realitzats	63
Les nostres lletres i els seus conradors	65
El seu entusiasme vers l'obra del <i>Diccionari català-valencià-balear</i>	67
Mascaró i Rafel Griera, protectors del <i>Diccionari</i>	68
Elogi a la llengua materna	70
Bartomeu Rosselló-Pòrcel	71
Lluís Racionero i <i>Ensayos sobre el Apocalipsis</i>	73
Gabriel Alomar	75
Comença la traducció del <i>Bahgavad-Gita</i>	77
Desplegament d'activitats. Xerrades per a la BBC	78
Matrimoni i fills	79
Mascaró invitat per la reina Juliana d'Holanda	82
L'amor	83
Els <i>Poemes de Keats i Llànties de foc</i>	85
<i>The Times</i> fa un elogi de <i>Llànties de foc</i>	86

La famosa editorial Penguin Books Lts. s'interessa per la publicació del <i>Bhagavad-Gita</i>	88
Per l'èxit del <i>Bhagavad-Gita</i> , la Universitat el nomenà membre de la Facultat d'Anglès. Crítica elogiosa de <i>The Times</i>	89
El <i>Dhammapada</i> . Examen de consciència	92
Mascaró a la Televisió Espanyola i a l'Institut Politècnic de Palma	93
Mascaró, l'home-esperit, pensador i poeta, rendí culte a l'amistat	94
Tres cartes dirigides a Joan March	98
Mascaró, doctor <i>honoris causa</i> i fill il.lustre	101
El <i>Bhagavad-Gita</i> i <i>Llànties de foc</i> traduïdes al català.	
<i>Una nova vida</i>	104
La Penya Bosca. Els seus llibres d'estudiant	106
El capavall de la seva vida	109
L'hora suprema	110
La darrera carta	113
Bibliografia de Joan Mascaró i Fornés	115
Bibliografia bàsica	117
Índex onomàstic	118

Universitat de les
Illes Balears

JOAN MASCARÓ i FORNÉS / J. MAIMÓ

